

Turun 1. pohj. vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1. 10. 1925—20. 9. 1929.

Yleiskatsaus.

Alottaessamme kertomustamme piirijärjestömme toiminnasta viimeksi pidetyn puoluekokouksen jälkeiseltä taipaleelta voimme kohta jo aluksi merkitä sen ilahduttavan seikan, että jäsenmäärän lasku, joka alkoi v. 1919 ja jatkui vielä v. 1925, on nyt päättynyt. V. 1919 oli piirimme jäsenmäärä 4,325, alkaen laskeutua sitten säännöllisesti joka vuosi, kunnes se v. 1925 oli enää vain 1,844 jäsentä. Nyt kuitenkin näyttää siltä, että laskukausi on loppunut ja jäsenmäärä alkaa hiljalleen kohota. Työväentalotkin ovat lisääntyneet kahdellakymmenellä ollen niitä jo nykyisin 96. Yhäti laajentuva kunnallinen vaikutusvala on suorastaan pakottanut työläiset pyrkimään eteenpäin tieojensa kartuttamisessa, joten alkavat haihtua turhat haaveet. Työläiset ovat alkaneet kylläntyä jo kommunismiin ja pyrkivät yhä enemmän sos.-dem. järjestötoiminnan avulla kehittämään itseään aikansa tasolle. Tätä osoittaa sekin seikka, että lueuto- ja opastuskursseja pyydetään enemmän, kuin mitä varojen ja voimien vuoksi voidaan järjestää. Järjestötoiminta on vakiintunut ja tullut määrätietoisemmaksi, mutta paljon on vielä piirissämme keskeneräistäkin. On olemassa kokonaisia kuntia, joissa ei ole vielä yhtään sos.-dem. järjestöä* joten vielä on paljonkin toivomisen varaa, vaikka sos.-dem. käsityskanta on viimeisten vuosien aikana, piirissämme lujittunut.

Valistustyötä.

on piiritoimikunta suorittanut kertapuheiden, luentojen sekä opastuskurssien muodossa eri vuosina seuraavasti:

V. 1925 on pidetty 253 puhetta, joissa on ollut yhteensä 18,151 kuulijaa; siis keskimäärin 71 henkilöä puhetta kohti. Luento- ja opastuskursseja on ollut yhdet 2 päiväiset kurssit Tyrvään Raiviossa, joissa osanottajia oli 30 henkilöä.

Piirijuhlia on pidetty Nakkilassa ja Metsämaalla.

V. 1926 on pidetty 317 puhetta 20,072 kuulijalle, joista tulee keskim. 63 henkilöä puhetta kohti. Luento- ja opastuskursseja on pidetty kahdet, joista toiset Säkylän Kolvaassa, 4 päiväiset, osanottajia 15 ja toiset Ikaalisten KuVakkalassa, 10 päiväiset, joissa osanottajia oli 27. Sen lisäksi on pidetty 2-päiväisiä luentoja 5 eri paikassa, joissa kuulijain lukumäärä on vaihdellut 30—45.

Piirijuhlia on pidetty Ulvilassa, Köyliön Repolassa ja Kokemäen Raitiossa.

V. 1927 on nähtävästi toimitettu entiseen tapaan, mutta kun ei ole merkitty puheiden lukumäärää muistiin enempää kuin kuulijoita-kaan, on niistä mahdotonta mitään tarkkaa tietoa antaa. Yhdet 6-päiväiset kurssit on pidetty Köyliön Kepolassa; osanottajia oli 72. Sen lisäksi on Porissa pidetty kaksipäiväiset kunnallispäivät, joilla on luennoitu erilaisista aineista.

Piirijuhlia on pidetty Karkussa ja Eurassa.

V. 1928 on pidetty 315 puhetta ja kuulijoita on ollut yhteensä 33,430, keskim. 102 henkilöä puhetta kohti. Luento- ja opastuskursseja on pidetty Kokemäen Raitiossa 6-päiv. iltakurssit, osanottajia 25, Kokemäen Peipohjassa 5-päiväiset, osanottajia 15, Luvialla 6-päiv., osanottajia 27 ja Ulvilan Friitalassa, osanottajia 28. Luento-aineina on ollut: itseopiskelu, kerhotyö, kasvatuskysymys, eduskuntatyö, järjestötoiminta, oppivelvollisuuslaki, uskonnonvapauslaki, verotuskysymys, kunnallispolitiikka y.m. Luennoitsijoina ovat olleet: Fanny Ahlfors, E. Heinivaara, J. Leino, V. Komu, A. Lastu ja Aatto Manninen. Käytännöllistä opetusta on annettu kurseilla: järjestötehtävissä, kirjanpidossa, laskennossa, laulussa, lausunnossa, sanomalehtikirjeenvaihdossa y.m., kurssien ohjaajana on toiminut piirisihteri A. Manninen ja ovat kurssit olleet kaikki iltakursseja.

Piirijuhlia on pidetty Peipohjassa ja Punkalaitumella. Mitään erikoisempaa muutosta ei valistustyön alalla ole tapahtunut lukuunottamatta sitä, että on alettu järjestää kunnallisia neuvottelukokouksia ja opastuskursseja entistä enemmän. Nyt on lisätty vielä ohjelmaan kunnalliset järjestötoimintaa koskevat neuvottelukokoukset ja näyttää yleisö näihin, samoin kuin kunnallisiinkin neuvottelukokouksiin, suhtautuvan mielenkiinnolla, joten niitä on aikomus edelleenkin järjestää sekä täydentää saaduilla kokemuksilla.

Piiritoimikunta on ollut vuorovaikutuksessa Työv. Sivist. Liiton kanssa, samoin sos.-dem. Työläisnaisliiton, Satakunnan sos.-dem. Raittiuspäiritoimikunnan ja sos.-dem. Työläisnuorisopäiritoimikunnan kanssa ja ovat nuorisopasatot, varsinkin viimeaikoina, kiitettävällä tavalla antaneet[^], apuaan järjestämällä ohjelmaa puhetilaisuuksiin y. m. ja yleensä valitseekin hyvä yhteishenki vanhemman ja nuoremman työläisryhmän välillä ja nuorisoliike näyttää olevan ripeässä nousukaudessa. Naisliike on piirissämme heikkoa, ainoastaan kolmi-sen järjestöä on naisilla koko piirissä.

Jäsenhankinta viikot.

V. 1926 järjestetyllä jäsentenhankintaviikolla on pantu toimeen 67 jäsenen vastaanottotilaisuutta, joissa yleisöä on ollut saapuvilla

5,110 henkilöä. Jäsentenkerääjinä toimi 190 henkilöä ja lisääntyi jäsenmäärä 700, mutta niistä jäi kohta pois noin 300.

V. 1928 järjestettiin jäsentenhankintaviikolla 20 jäsenen vastaanottojuhlaa, joissa oli saapuvilla 2,100 henkilöä. Jäsenten kerääjinä toimi 30 henkilöä ja jäsenmäärä lisääntyi noin 500, joista kuitenkin osa heti on jäänyt syrjään. On muuten huomattava, että tätä jäsenhankintaa vaikeutti samalla kertaa suoritettava kunnallinen vaalitaistelu.

Piirrimme järjestöt.

Järjestöjä on piirissämme ollut eri vuosina seuraavasti: V. 1925 oli 100, v. 1926 117, v. 1927 113 ja v. 1928 122 yhdistystä.

Jäseniä on ollut v. 1925 1,844, v. 1926 2,705, johtuen tämä nousu jäsenhankintaviikosta, v. 1927 2,452, v. 1928 2,490 ja v. 1929 (20/9) maksaneita jäseniä 2,262. Jäsenmäärän laskuun lienee ollut syynä suuntakysymys ja ehkäpä siihen osaltaan on vaikuttanut harvinaisen ahkeraan tapahtunut piirisihteerin vaihdoskin, sillä laajaa piiriamme ei kovin pian pääse koko laajuudessaan tuntemaan, joten se heikentää toimintavoimia.

Porvarillinen pienviljelijäliike on viime aikoina saanut jonkin verran vaikutusvaltaa maalaisväestön keskuudessa. Tämän on selitetty johtuneen siitä, että sos.-dem. puolueella ei muka ole selvää maatalousohjelmaa. Tyytymättömyyttä on ilmennyt m.m. sos.-dem. hallituksen erinäisiin edesottamisiin, varsinkin n.s. »Puron» juttu on aiheuttanut vakavaa paheksumista.

Eduskuntavaalit.

V. 1927 toimitettujen eduskuntavaalien edellä järjestettiin piiritöimikunnan puolesta kaikkiaan 276 vaalivalistustilaisuutta, joissa oli kuulijoita yhteensä 18,028 ja tulivat eduskuntaan valituiksi seuraavat toverit: H. Ryömä, M. Sillanpää, V. Komu, J. Leino, V. Rantala ja J. Fahler. Vaalivalistustyössä käytettiin m.m. punaista autoa ensimmäistä kertaa. Vaaliplakaattia levitettiin 7,000 kpl., lentokirjasta 7,420 kpl. ja piirilehteä 7,420 kpl.

V. 1929 toimitettujen vaalien edellä järjesti piiritöimikunta yhteensä 225 puhetilaisuutta, joissa kuulijoita oli yht. 18,150, puheita pitivät edustajaehdokkaat ja piirisihteerit. Lentolehtisiä levitettiin 10,000 kpl., vaaliplakaattia 800 kpl., kirjoitettuja puheita 50 kpl., erilaisia kehoituslehtisiä 900 kpl. Sen lisäksi olivat muutamat kunnallisjärjestöt vielä painattaneet piirilehdessä vaalinumerolta ja

vaalijulistuksia, joita jaettiin suuret määrät. Piirilehteä, Uutta Aikaa, jaettiin vapaakappaleina 5,050 kpl. Eduskuntaan tulivat valituiksi: H. Ryömä, M. Sillanpää, V. Komu, V. Rantala, J. Leino ja E. Aromaa. Vaalivalistuksen yhteydessä käytettiin nytkin punaista autoa, mutta ei se tuottanut piirimme hajanaisuuden vuoksi tyydyttäviä tuloksia, kun matkat venyvät liika pitkiksi.

Kunnallinen toiminta.

V. 1925 toimitettujen kunnallisvaalien jälkeen oli piirissämme kaikkiaan 364 työläisvaltuutettua, joista kuitenkin muutamia lukeutui kommunisteihin. Työläisillä oli enemmistö valtuustossa 14 kunnassa ja määrä enemmistö oli vain yhdessä kunnassa. Vuoden 1928 toimitettujen kunnallisten vaalien jälkeen muuttui tilanne niin, että työläisillä on edustajia 400, joten lisäys on aika huomattava. Enemmistö on nyt 19 kunnassa ja määräenemmistö 4 kunnassa.

V. 1928 kunnallisvaalien edellä toimeenpantiin kunnallisasioiden kiertokysely, jonka perusteella järjestettiin vaaliagitatio. Yleensä on piirissämme kunnallinen toiminta heikkoa. Monessa kunnassa on esim. kansakoulujen johtokunnissa yksinomaan porvareita, vaikka valtuustossa onkin sos.-dem. enemmistö. Syitä kunnallisen toiminnan heikkouteen on paljonkin, vaikuttavin lienee kuitenkin tottumattomuus kunnallisten asiain hoitoon.

Piirikokoukset

on tavallisesti aina pidetty Porissa. V. 1926 toukok. 15—16 p:nä pidetyssä piirikokouksessa oli edustajia 30 kunnasta yhteensä 32, v. 1927 huhtik. 2—3 p:nä pidetyssä samoin, v. 1928 toukok. 8—9 p:nä pidetyssä, 33 kunnasta yhteensä 35 ja v. 1929 huhtik. 6—7 p:nä pidetyssä 36 kunnasta yhteensä 40 edustajaa. Piirikokouksissa on käsitelty tavalliset, sääntöjen mukaiset asiat, arvosteltu sos.-dem. hallitusta, eduskuntatyötä, piirin lehteä y.m. Edustajaperusteena on ollut yksi edustaja jokaiselta 150 jäseneltä.

Raha-asiat.

V. 1926 jouluk. 31 p:nä oli piirijärjestön tilinpäätös seuraava: Tuloja Smk. 62,407:66 ja menoja Smk. 65,135:57, siis tappiota Smk. 2,727: 91. V. 1927 oli tuloja Smk. 142,640: 05 ja menoja Smk. 123,904: 09, tilikauden voitto Smk. 18,735: 96, mutta tässä oli arpa-

jaistuloja Smk. 74,642: —. V. 1928 tilinpäätöksen mukaan oli tuloja Smk. 54,900: 55 ja menoja Smk. 67,668: 05, tappioksi jäi siis Smk. 12,767: 50.

Järjestöömme kuuluvilla yhdistyksillä on vuoden 1928 tilinpäätöksen mukaan omaisuutta Smk. 5,624,374: — ja velkoja 654,250: —, omaisuutta on siis yli velkojen Smk. 4,970,124: —, mutta on otettava huomioon, että työväentalot on useinkin arvioitu liian alhaisiksi, joten omaisuus on todellisuudessa paljonkin suurempi. Kirjastoissa on niteiden lukumäärä 6,715 kpl. ja niiden rahalliseksi arvoksi on laskettu Smk. 62,931:—. Piirivero on ollut koko toiminta-ajan Smk. 12: — jäseneltä vuodessa.

Piiritoimikuntaan

valittiin v. 1926 seuraavat toverit: T. Rintala, J. Leino, E. Heinivaara, Hilma Laine, Tekla Johansson, Osk. Heino ja Kalle Nieminen.

V. 1927 valittiin piiritoimikuntaan: T. Rintala, J. Leino, E. Heinivaara, Tekla Johansson, Hilma Laine, Oskari Heino ja Kalle Nieminen.

V. 1928 valittiin piiritoimikuntaan: Tekla Johansson, Hilma Laine, Fanny Ahlfors, T. Rintala, E. Heinivaara, Ville Virta ja Armas Lumme.

V. 1929 valittiin piiritoimikuntaan: T. Rintala, Väinö Niemi, Fanny Ahlfors, J. Leino, Antti Lastu, V. Savo ja M. Ekblom.

Piiritoimikunnan puheenjohtajana on toiminut koko ajan Toivo Rintala. Kokouksia on piiritoimikunta pitänyt v. 1926 10, v. 1927 10 ja v. 1928 on pidetty vain 7 kokousta.

Piirisihteerinä toimi aluksi V. Komu, kunnes hänet v. 1927 valittiin eduskuntaan, jolloin hän erosi ja valittiin hänen tilalleen Matti Laukkonen Kannuksesta. Laukkonen kuitenkin erosi 5 p:nä toukokuuta 1928, jolloin toimeen valittiin nykyinen piirisihteeri A. Manninen, joka ryhtyi toimeensa 1 p:nä kesäkuuta 1928. Piirijärjestön talouden- sekä toimistonhoitajana on toiminut Hilma Laine, ollen edelleenkin samassa toimessa.

Porissa 20 p:nä syyskuuta 1929.

TURUN L. POHJ.VAALIPIIRIN SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNTA.

K:tta
Aatto Manninen.

Hämeen läänin etel. vaalip. sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1. 8. 1925—30. 6. 1929.

Yleiskatsaus.

Kulunut, lähes nelivuotinen toimintakausi, on ollut piirissämme työväen järjestötoiminnan menestyksen ja voimistumisen aikaa. Piirijärjestömme jäsenluku ei tosin ole kasvanut enempää kuin vajaan puolituhatta, mutta järjestötoiminta on yleensä ollut vilkasta, ehkäpä vilkkaampaa kuin aikaisemmin. Tätä osoittaa esim. se, että piiritoimikunnan järjestämiä kaksiviikkoisia opintokursseja on joka vuosi haluttu useampaan paikkaan, kuin mitä varojen ja opettajavoimien vähyyden vuoksi on voitu järjestää. Näitä kursseja, joita selostamme lähemmin tuonnempana, on pidetty 57 paikassa ja on niillä ollut yhteensä lähes puolitoistatuhatta osanottajaa. Järjestöt ovat myös kunnostaneet ja laajentaneet toimitalojaan ja uusiakin työväentaloja on rakennettu tänä aikana 8. Viime vuonna toimitetuissa kunnallisvaaleissa lisääntyi puolueemme äänimäärä tässä piirissä lähes 3,000:11a ja kunnallismiestemme tiedot ja kyky tietenkin ovat vastaavasti kasvaneet.

Näiden ilahduttavien asiain ohella on ilmennyt myös kielteisiä seikkoja. Sellaisena voimme mainita m.m. sen, että kommunistien hajoitustoiminta, joka on alkanut tuloksiinsa nähden taantua varsinaisissa pesäpaikoissaan, Valkeakoskella, Lahdessa, Riihimäellä y.m., on nyt suunnattu entistä voimaperäisemmin piirimme maaseutujärjestöihin. Toisena ikävänä asiana ansaitsee huomiota se, että porvarilliset hajoittajat ovat niinikään entistä innokkaammin koettaneet vieroittaa pienviljelijäväestöä pois puolueemme vaikutuspiiristä. Kumpaisetkin hajoittajat ovat jonkin verran menestyneet ja seurauksena oli, että saimme tämän vuoden eduskuntavaaleissa 800 ääntä vähemmän kuin vuoden 1927 vaaleissa. On myös mainittava, että joillakin syrjäisemmillä paikkakunnilla ei järjestötoimintaa ole ponnistuksista huolimatta saatu elpymään, vaan on meillä-edelleen useita varsin heikosti toimivia järjestöjä. Tämä kaikki kuitenkin on käsityksemme mukaan tilapäistä ja ohimenevää, joten voimme luottamuksella katsoa tulevaisuuteen.

Valistustyö.

Valistustyötä on piirissämme harjoitettu etupäässä luento- ja opastuskurssien sekä myös kertapuheiden muodossa. Kursseja on pidetty iltasin kahden viikon ajan kussakin paikassa, paitsi v. 1926 Rengon Muurilassa ja Janakkalan Sälöisillä, joissa kurssit kestivät

vain viikon ja opiskeltiin niillä päivisin. Samoin myös opiskeltiin päivisin Hämeenlinnassa huhtikuulla 1927 pidetyillä puhujakursseilla.

Opintokursseja

on eri vuosina järjestetty seuraavasti:

Vuosi.	Kursseja.	Oppilaita.	Kursseja, pidettiin.
1925	3	63	Lammin kk., Urjalan Nuutajärvellä, Forssan Nummella.
1926	16	434	Jokioisilla, Leppäkoskella, Hämeenlinnassa, Janakkalan Sälöisillä, Rengon Muurilassa, Ypäjän Ypäjäнк., Humppilassa, Kalvolan Taljalassa, Kärkölan Marttilassa, Hattulan Pekolassa, Oitissa, Hauhon Väinölässä, Janakkalan Mallink., Jokioisten Vaulammilla, Someron Pitkäjärv., Hauhon Eteläisissä.
1927	11	254	Hauhon kk., Hattulan Mervessä, Viialassa, Hämeenlinnassa, Someron Kerkkolassa, Hauhon kk., Vanajan Hangasmäellä, Hattulan Pekolassa, Tammelan Torrolla, Lopen Jokiniemessä, Lopen Launoisissa.
1928	18	494	Somerniemellä, Someron kk., Jokioisissa, Hattulan Parolassa, Tuuloksessa, Vanajan Harvialassa, Janakkalan Hyvinkäällä, Janakkalan Mallinkaisilla, Tammelan Letkulla, Kalvolan Kutilassa, Lopen, Topenolla, Hauhon Eteläisissä, Janakkalan Löytämäellä, Someron Ollilassa, Lammin kk., Hausjärven Ryttylässä, Lopen Lailyillä, Lopen Salossa.
1929	9	212	Urjalan Tursassa, Ypäjän kk., Hausjärven Herajoella, Koskella Hl., Kalvolan Iittalassa, Rengon Muurilassa, Tammelan Letkulla, Someron Pajulassa, Someron Pitkäjärvellä.
Yht.	57	1,457	

Kurssien opetusaineina ovat olleet kirjanpito, laskento ja ohjausta järjestötehtävissä sekä vuodesta 1926 alkaen mainittujen aineiden lisäksi laulu-, lausunta- ja näytelmäharjoitukset. Niinikään on kursseilla pidetty keskustelukokouksia, joissa on käsitelty m.m. seuraavia keskustelukysymyksiä: Miten järjestötehtävät tulevat hyvin suori-

tetuiksi? Miten-jäsenet saadaan käymään kokouksissa? Miten yhdistyksen rahavaroja on hoidettava? Mikä ero on sosialidemokratian ja kommunismin välillä? Onko sosialismin voitto varma? Mitä on sosialistinen toveruus ja mihin se velvoittaa? Miten kotiagitatiota on harjoitettava? Mikä on opintokerho ja miten se toimii? Yllämainittujen aineiden lisäksi on kurssilaisille pidetty luentoja eri aineista. Yleisölle on ollut luentoja miltei joka kurssilla noin parina iltana. Luentoaineina on ollut: Työväki ja taide, kasvatus- ja yhteiskuntaoppi y.m.

Kurssien ohjaajina ovat olleet koko toimintakauden ajan piirisihteeri V. Kivisalo sekä luennoitsijat Akseli Kanerva v. 1926 ja alkupuolen vuotta 1927, siitä lähtien Toivo Aaltonen. Opiskelijat ovat olleet suurelta osalta nuorta, reipasta ja toimintatarmoista väkeä. Kokemukset kurssitoiminnasta osoittavat tällaisen valistusmuodon sopivaksi ja kaikin puolin tarkoitustaan vastaavaksi. Tätä todistaa m.m. se, että kurssit ovat olleet varsin haluttuja. Niitä on pyydetty enemmän kuin mitä on voitu pitää. Alkavana syystoimintakautena kurssitoimintaa edelleen jatketaan.

Seuraavasta taulukosta näkyy eri vuosina pidettyjen kertapuheiden ja kuulijain lukumäärä.

Puhetilaisuudet.

Vuosi	Puhetta	Kuulijaa
1925.....	566	36,137
1926.....	325	33,586
1927.....	508	44,884
1928.....	606	55,610

Puheiden lukumäärään eivät sisälly ne puheet, joita tilapäispuhujat ovat pitäneet eri järjestöjen juhlissa ja iltamissa.

Puheiden ja kurssien lisäksi on harjoitettu kirjallista valistustyötä pitämällä yllä pientä kirjakauppaa.

Piirijuhlia ei kysymyksessä olevana toimikautena ole pidetty. Sitävastoin ovat järjestöt piirikokousten päätösten mukaisesti toimeenpanneet n.s. valistusiltamia piirin valistusrahaston kartuttamiseksi. Näitä iltamia on pidetty eri vuosina seuraavasti: V. 1925 47, v. 1926 54, v. 1927 46 ja v. 1928 57.

Piirikokousten huomattavimmista valistustyötä koskevista päätöksistä mainittakoon: v. 1926 Työväen Akatemiassa opiskelevain avustusrahaston perustamisen, josta alustuksen ja rahastolle sääntöehdotuksen laati piiritoimikunta. V. 1929 pidetyn piirikokouksen pää-

tös kunnallisissa tehtävissä olevien työväen edustajain neuvontakursien järjestämisestä. Tämän mukaan tulee jokaisen kunnallisjärjestön toimia kerran vuodessa mainitunlaiset 3 tai 4 päivää kestävät kurssit.

Piiritoimikunta on ollut yhteistyössä Työväen Sivistysliiton kanssa, järjestäen luentoja sekä osallistuen opintokerhotyön ohjaukseen ja uusien kerhojen perustamiseen. Samoin on ollut yhteistoimintaa Sos.-dem. Raittiusliiton, Työläisnuorisoliiton ja Sos.-dem. Naisliiton kanssa puhetilaisuuksien y.m. järjestelyssä.

Jäsenhankintaviikko v. 1926.

Ennen jäsenhankintaviikkoa kehoitti piiritoimikunta järjestöjä ryhtymään sen valmisteluun, viitaten siinä puoluetolimikunnan samaan aikaan antamiin ohjeisiin. Samoin julaistiin piirilehdessä järjestöihin liittymisen tärkeyttä tehostava julistus. Useissa paikoissa järjestöt kuitenkin vastoin odotusta löivät laimin jäsenhankintatilaisuuden toimeenpanon. Tästä laiminlyönnistä huomautti piiritoimikunta kiertokirjeellä, neuvoen siinä miten laiminlyönti on vastedes korjattava. Ja oli siitä seurauksena, että useat järjestöt toimeenpanivat jäsenhankintatilaisuuden myöhemmin.

Saatujen tietojen mukaan järjestettiin piirissämme 60 juhla- tai muuta jäsenhankintatilaisuutta, joissa oli osanottajia 3,888 henkilöä. Jäsenten kerääjinä toimi 159 henkilöä ja uusia jäseniä liittyi puolueeseen 855. Suurin lisäys tapahtui Hdinnan ty:ssä, johon liittyi 112 uutta jäsentä.

Kyseessäolevan jäsenhankintaviikon tuloksiin voidaan olla tyytyväisiä, vaikka se ei kaikin paikoin tuottanutkaan niin hyviä tuloksia kuin odotettiin. Tähän oli osittain syynä se, että valistusainehisto saapui, varsinkin syrjäseuduilla oleviin järjestöihin, niin myöhään, ettei jäänyt riittävää valmistautumisaikaa.

Jäsenhankintaviikko v. 1928.

Sen valmistelussa menetteli piiritoimikunta pääasiallisesti samalla tavalla kuin edelliselläkin kerralla. Kyselykaavakkeen palautti piiritoimikunnalle 30 yhdistystä, joista 20 oli toimeenpannut jäsenhankintajuhlan, ollen tällaisia juhlia 25 ja niissä osanottajia yht. 2,580. Uusien jäsenten vastaanottokokouksia oli 4. Jäsentenkerääjinä toimi 41 toveria. Uusia jäseniä liittyi yhdistykseen 123 ja nuoriso-osastoihin 62, siis yhteensä 185.

Se, että jäsenhankintaviikko ei tuottanut niin hyviä tuloksia kuin edellisellä kerralla, aiheutui järjestöjen antamien tietojen mukaan en-

sinnäkin siitä, että se sattui kaikkein kiireimmäksi syystöiden ajaksi. Sairfoin vaikutti siihen osittain ainehiston viivästyminen. Jotkut järjestöt tiedoittivat, että ne eivät voineet ottaa jäseniksi läheskään kaikkia niitä, jotka olisivat tulleet, koska johtokunnalla ei ollut varmuutta useiden mielipiteistä. Näin tapahtui varsinkin niillä paikkakunnilla, missä on enemmän kommunisteja.

Jäsenmäärä.

Piirijärjestöömme kuuluvien yhdistysten ja niiden jäsenten lukumäärä on kuluneena nelivuotiskautena ollut seuraava:

V. 1925.	yhdistyksiä	138,	jäseniä	3,327,	kunnallisjärjestöjä	22
» 1926.	»	136,	»	3,838,	»	22
» 1927.	»	139,	»	3,799,	»	22
» 1928.	»	136,	»	3,552,	»	22

Vuoden 1928 jäsenluku on suurempi kuin yllämainittu määrä, johtuen tämä siitä, että useat järjestöt ovat suorittaneet kyseessä olevan vuoden viimeisen neljänneksen verot vasta tämän vuoden aikana. Kuten edelläolevista numeroista selviää, ei jäsenmäärässä ole tapahtunut suurempia vaihteluja, huomioonottamatta v. 1926, jolloin oli havaittavissa noin 500 jäsenen lisäys edelliseen vuoteen verrattuna. Se, ettei jäsenmäärässä ole tapahtunut huomattavampia vaihteluita, osoittaa työväestön poliittisten mielipiteitten vakiintumista.

Toimintansa lopettaneet yhdistykset.

Kuluneella toimikaudella ovat virallisesti toimintansa lopettaneet Someron Kerkkolan ja Ihamäen yhdistykset, Lammin Mommilan ty. sekä Nastolan Pyhäntaan ty. Toiminnan lopettamiseen on ollut osittain syynä huliganismi sekä myös osittain kommunistisen hajoitus työn aikaansaama eripuraisuus. Edellämainittujen lisäksi on muutamia yhdistyksiä nukkuneessa tilassa, joita ei piiritoimikunnan ponnisteluista huolimatta ole saatu herätetyiksi toimintaan.

Uusia, yhdistyksiä on perustettu:

V. 1928 Hausjärven Ryttylän, Kylmäkosken Toverit ja Kalvolan Iittalan yhdistykset, sekä 1929 helmikuussa Hausjärven Hikiän ty. Näitten lisäksi on perustettu seuraavat 5 nuoriso-osastoa: Hollolan Möysän, Kylmäkosken Savikosken, Janakkalan Leppäkosken ja Vähikkälän sekä Ypäjän kirkonkylän osastot.

Uusia työväentaloja

ovat rakentaneet: Lopen Salon, Hollolan Möysän, Lahden, Hauhon Ilmoilan, Hattulan Parolan, Vanajan Harvialan, Kärkölän kirkonkylän ja Kalvolan Rimmin yhdistykset. Useat yhdistykset ovat laajentaneet ja muuten korjailleet talojaan. Tekeillä on työväentaloja Padasjoen Kellosalmella, Jokioisilla, Janakkalan Sälöisillä ja Hausjärven Puujaassa.

Sisäisessä järjestötoiminnassa on havaittavissa nousukausi. Nuoria tovereita on liittynyt mukaan viime aikoina huomattavasti enemmän kuin joitakin vuosia sitten. Samoin on havaittavissa, että järjestöjen jäsenissä on heräämässä halu syventyä aatteellisiin kysymyksiin. Raittiustilanteessa niinikään on tapahtunut käänne parempaan päin.

Kommunistien toiminnasta mainittakoon, että he ovat kohdistaneet varsinkin viime aikoina erikoisen huomionsa sellaisille paikkakunnille, joissa heillä ei aikaisemmin ole ollut mitään toimintaa, ja he ovatkin onnistuneet saamaan itselleen joitakin kannattajia. Sitävastoin entisissä pesäpaikoissa, kuten esim. Valkeakoskella, on kommunistien kannatus jonkin verran vähentynyt.

Pienviljelijäväestö on yleensä, muutamia poikkeuksia lukuunottamatta, tyytyväinen puolueeseen ja sen toimintaan. Porvarillisuudesta on havaittavissa vain niiden pienviljelijäin keskuudessa, joilla ei koskaan ole ollut mitään vakiintunutta poliittista mielipidettä.

Eduskuntavaalit.

V. 1927 toimitettujen eduskuntavaalien valmisteluun ryhdyttiin jo maaliskuulla, palkkaamalla piiriin kaksi varsinaista vaalipuhujaa. Suullisen agitation lisäksi harjoitettiin kirjallista valistustyötä. Puolutoimikunnan kustantamien vaalikirjasten lisäksi julkaisi piiritoimikunta oman vaalikirjasensa »Eestä hengen, leivän ja kunnian», joka oli varustettu edustajaehdokkaiden kuvilla ja lyhyillä elämäkertoilla sekä erikoisilla vaalitunnuksilla. Tätä kirjasta levitettiin noin 10 tuhatta kappaletta. Sanomalehtien ilmaiseksi jakamiseen luovutti piiritoimikunta 1,000 mk. Paikallista vaalitoimintaa ohjailtiin kierto-
kirjeiden ja tiedonantojen avulla.

N.s. punaisia vaaliautoja järjesti piiritoimikunta vaalipäivän edelliseksi sunnuntaiksi 7. Kussakin autossa oli kaksi puhujaa sekä runonlausuja ja pysähtyi kukin autoista 8 paikkaan. Näitten lisäksi järjestivät vaaliauton Forssan ja Tammelan kunnallisyjärjestöt 12 paikkaan sekä Someron, Somerniemen, Ypäjän, Jokioisten, Humppilan ja Urjalan järjestöt kaksi autoa yht. 16 paikkaan. Kaikkiaan toimeenpantiin piirissämme 348 vaalivalistustilaisuutta, joissa oli yhteensä

41,760 kuulijaa, tullen paikkaa kohti keskimäärin 120 kuulijaa. Sos.-dem. äänimäärä lisääntyi piirissämme 394 äänellä.

V. 1929 vaalit.

Kun näihin vaaleihin jouduttiin odottamatta, niin tästä johtuu, että vaalivalistustyötä ei voitu aloittaa niin aikaisin kuin v. 1927. Toukokuun alusta palkattiin 1 vaalipuhuja. Muuten menetteli piiritoimikunta vaalien valmistelussa samalla tavalla kuin edelliselläkin kerralla. Vaalipuheita pitivät, paitsi mainittu vaalipuhuja, piirisihiteeri, piirin luennoitsija, Hämeen Kansan Forssan toimiston hoitaja, sekä piirin sos.-dem. kansanedustajaehdokkaat. Näitten lisäksi kävi vaalipuhematkoilla 16 paikallispuhujaa. Someron ja Hollolan kunnallisjärjestöt kustansivat itse vaalipuhujan, edellinen kahdeksi viikoksi ja jälkimäinen koko kuukaudeksi.

Kirjallista vaalivalistustyötä harjoitettiin pääasiassa vapaitten sanomalehtien avulla. Näitten levittämiseksi käytti piiritoimikunta, piirikokouksen päätöksen mukaisesti 15,000 mk. Sanomalehtien lisäksi levitettiin puoluetolimikunnan kustantamaa vaalikirjallisuutta. Samoin levitettiin, pääasiassa vaaliautoista, piiritoimikunnan kustantamaa vaaliplakaattia 11,000 kpl. Nämä plakaatit oli laadittu vaaleihinmenokehoituksen muotoon ja julaistiin niitä 11 eri valitsijayhdistystä varten ja oli ne varustettu kunkin valitsijayhdistyspiirin edustajaehdokkaiden kuvilla, vaalilistalla sekä vaalitunnuksilla.

Punaisia vaaliautoja järjestettiin piiritoimikunnan taholta vaalien edellisenä sunnuntaina 10 autoa, käyden ne 81 eri paikassa. Kussakin autossa oli, samoin kuin edelliselläkin kerralla, 2 puhujaa ja runolau-suja. Näitten lisäksi järjestivät vaaliautoja Humppilan, Forssan, Jokioisten ja Ypäjän kunnallisjärjestöt, käyden ne 19 paikassa.

Punaisista vaaliautoista huomautettakoon, että ne ovat ainakin toistaiseksi osoittautuneet tarkoitustaan vastaaviksi vaaliagitatio-välineiksi. Niiden käyttö on tullut melko halvaksi. Samoin näissä tilaisuuksissa on käynyt runsaammin kuulijoita kuin muissa vaalikokouksissa.

Vaalivalistustilaisuuksia pidettiin kaikkiaan 361 ja oli niissä noin 44,560 kuulijaa. Tilasto ei ole aivan tarkka, koska kaikkialta ei ole saatu tietoja. Sos.-dem. äänimäärä aleni piirissämme 804 äänellä. Syynä tähän on käsityksemme mukaan osittain uuden pienviljelijä-puolueen esiintyminen vaaleissa sekä osittain kommunistien toiminta. Kommunistit harjoittivat näissä vaaleissa kiihkeämpää ja voimape-räisempää vaalipropagandaa kuin milloinkaan ennen. Sos.-dem. ääni-määrän laskusta huolimatta olisi tarvittu vain 262 ääntä yhden edus-

tajapaikan valtaamiseksi. Pääpuhujina ovat olleet piirisihteeri, piirin luennointsija sekä piirin sos.-dem. kansanedustajat.

Seuraavasta taulukosta käy selville, miten paljon kumpaisissakin vaaleissa ovat saaneet ääniä ja edustajia, sosialidemokraatit, kommunistit ja porvarit.

Vaalit	Sos.-dem.		Kommunist.		Porvarit	
	Ääniä	Edust.	Ääniä	Edust.	Ääniä	Edust.
Eduskuntav. v. 1927	24,743	5	5,307	1	23,383	5
» » 1929	23,937	5	6,942	r	26,507	5

Kunnallisvaalit.

Kyseessäolevana toimikautena on ollut myös kahdet kunnallisvaalit vv. 1925 ja 1928. Piiritoimikunnan taholta on kumpaistenkin vaalien edellä harjoitettu vaalivalistustyötä siten, että piirin puhujat runsaan kuukauden ajan ennen vaaleja ovat käyneet vaalipuhematoilla eri kunnissa. Niinikään on kumpaistenkin vaalien edellä lähetetty järjestöjen vaalitoimitsijoille ohjekirjaset vaalitoimintaa varten sekä muutenkin tiedonantojen y.m. ohjeitten avulla ohjattu vaalivalmisteluja.

Kunnallisjärjestöt ovat ottaneet melko innokkaasti osaa vaaliagitatiotyöhön, useat julkaisemalla paikallisia vaalijulistuksia sekä myös järjestämällä puhetilaisuuksia paikallisilla puhujavoimilla.

Molemmissa vaaleissa oli työväellä omat listansa piirimme jokaisessa kunnassa. Joissakin kunnissa mentiin vaaleihin yhdessä kommunistien kanssa.

V. 1925 vaaleissa työväen äänimäärä lisääntyi 4,606 äänellä. Edustajia sai työväestö 289. Kunnat, joissa kommunistit esiintyivät omilla listoillaan, olivat seuraavat: Hollola, Lahti, Riihimäki ja Hämeenlinna. Muita hajoituslistoja oli Lammilla, Urjalassa ja Ypäjällä.

V. 1928 vaaleissa työväen äänimäärä edelleen lisääntyi 2,955 äänellä, sekä edustajamäärä 16:11a. Edustajia on nyt sos.-dem. puolueella 305, porvareilla 313 ja kommunisteilla 36.

Näissä vaaleissa esiintyivät kommunistit sen lisäksi, mitä vuoden 1925 vaaleissa on mainittu, omilla listoillaan Forssassa ja Valkeakoskella, josta suurelta osaltaan johtuu heidän äänimääränsä nousu. N.s. hajoituslistoja, jotka eivät tiettävästi kuuluneet mihinkään puolueeseen esiintyi Jokioisilla, Hausjärvellä, Kylmäkoskella, Lopella ja Urjalassa. Niistä valitut valtuutetut: Hausjärvellä 1, Kylmäkoskella

1, Lopella 1 ja Urjalassa 2, on laskettu porvareihin kuuluviksi. Lisäksi oli porvarillisilla pienviljelijöillä, maalaisliittolaisilla joissakin kunnissa omat listansa.

Sosialidemokraateilla on valtuustoenemmistö yksinään 19 kunnassa ja kommunistien kanssa yhteinen enemmistö 1 kunnassa. Näistä on määräenemmistö sosialidemokraateilla yksinään 3 kunnassa ja kommunistien kanssa yhdessä 2 kunnassa.

Työväestön kunnallisessa toiminnassa on havaittavissa käänne parempaan päin. Toiminta on käynyt määrätietoisemmaksi, kuin mitä se oli joitakin aikoja sitten. Siellä täällä on kuitenkin vielä havaittavissa heikkouksiakin ja kurittomuutta ryhmän keskuudessa, mutta käsityksemme on, että ne vähitellen saadaan poistetuiksi.

Muita tietoja.

Muusta toiminnasta mainittakoon vähävaraisten veronmaksajain kokous Tampereella lokak. 3 p:nä 1926, joka järjestettiin yhdessä Hämeen 1. pohjoisen sos.-dem. piirijärjestön kanssa. Samoin mainittakoon sos.-dem. kunnallismiesten neuvottelukokoukset, joita pidettiin H:linnassa ja Lahdessa 1928.

Piirikokoukset.

Seuraavasta taulukosta käy selville, missä ja milloin piirikokoukset on pidetty ja paljonko niissä on ollut osanottajia.

Paikka.	Aika.	Osanott.
Hämeenlinna	V. 1926. 19-20/6	46
	V. 1927. 17-18/4	52
	V. 1928. 9-10/6	50
	V. 1929. 18-20/5	49

Edellämainittuun edustajamäärään on laskettu puolue- ja piiri-toimikunnan kokouksessa läsnäolleet jäsenet sekä samoin piirin kansanedustajat. Edustajaperuste on koko toimintakauden ollut sama, nimittäin 1 edustaja kutakin alkavaa 150 jäsentä kohti.

Tärkeimmistä piirikokousten päätöksistä sen lisäksi, mitä edellä on sanottu, mainittakoon: v. 1926 Osuuskauppojen suhde piirilehteen, josta päätökseksi hyväksyttiin, että piirissämme olevien osuusliikkeiden velvollisuutena on teettää painotyönsä omassa piirilehdessä sekä myöntää kohtuullinen summa vuosittain ilmoittamista varten, v. 1928 yleispoliittinen tilanne ja hallituskysymys sekä v. 1929 työväenjär-

jestojen piiriarkiston perustaminen. Näitten lisäksi on käsitelty monia muita tärkeitä kysymyksiä, joiden selostaminen tässä yhteydessä täytyy tilan säästämiseksi jättää.

Piirin rahallinen tila.

Seuraavasta taulukosta käy selville piirin tulot ja menot vv. 1926—28.

Tiliasema 15. 2. 1929.

Varat:

Kassatili	196:99
Pankki- ja velallistili	61,481:06
Kirjavarasto- ja kalustotili	10,486: —
Osake- ja arkistotili	1,848:—
Smk. 74,012:05	

Velat:

Eri yhdistysten tili	13,311:80
Opintoavustustili	3,839: 48
Pääomatili	56,860: 77
Smk. 74,012:05	

Piirivero on ollut koko nelivuotiskauden 12 mk. jäseneltä vuodessa.

Piiritoimikunta ja piirin toimitsijat.

Piiritoimikuntaan ovat kuuluneet vakinaisina jäseninä: K. Myllymäki vv. 1926—29, K. Niemi vv. 1926—27—29, A. Juden vv. 1926—29, K. Kaukovaara vv. 1926—29, M. Alanko 1926—29, A. Louhelainen v. 1926, J. Railo 1926 ja kesäkuuhun saakka v. 1927, jolloin paikkakunnalta poismuuton vuoksi erosi piiritoimikunnan jäsenyydestä, astuen hänen tilalleen A. Kanerva, Martta Toivonen vv. 1927—28, J. Rinne v. 1928, J. Leppänen 1928 sekä v:n 1929 heinäkuun loppuun, jolloin hänen tilalleen tuli V. Kivisalo erottuaan piirisihteerin toimesta. Varajäseninä ovat olleet eri vuosina seuraavat henkilöt: A. Hyvönen 1926 ja 1929, Martta Toivonen v. 1926, L. Virtanen v. 1926, A. Kanerva 1927 puolivuoteen saakka, jonka jälkeen siirtyi vakinaiseksi, V. Salovaara vv. 1927—28, E. Thuren v. 1927, H. Heiskanen v. 1928, K. Niemi v. 1928, E. Lehto, N. Valonen ja J. Leppänen.

Puheenjohtajana on toiminut koko ajan K. Myllymäki sekä varapuheenjoht. A. Juden vv. 1925—28. V. 1929 varapuheenjoht, on K. Niemi. Piiritoimikunta on pitänyt kokouksia v. 1926 14, v. 1927 16, v. 1928 15 ja v. 1929 9.

Vuodesta 1928 lähtien on piiritoimikunnan yhteydessä toiminut n.s. kunnallisasiainneuvontajaosto. Sen jäseninä ovat: K. Myllymäki, J. Rinne ja H. Heiskanen sekä piirisihteeri.

Piirisihteerinä on toiminut V. Kivisalo 30. 7. —29 saakka, jolloin hän, tultuaan valituksi eduskuntaan, erosi toimestaan ja hänen tilalleen valittiin piirin luennoitsija T. Aaltonen. Piirin vakinaisina luennoitsijoina ovat olleet A. Kanerva toimikauden alusta maaliskuun puoliväliin 1927, jolloin erosi toimestaan Hämeen Kansan toimittajaksi siirtymisensä vuoksi. Hänen tilalleen valittiin T. Aaltonen ja on hän ollut siitä lähtien piirissä yhtämittaisesti. Toimistoapulaisena on toiminut koko ajan neiti Ellen Mattila.

Hämeenlinnassa syyskuun 13 p:nä 1929.

HÄMEEN ETEL. SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNTA.

K:ttä
Toivo Aaltonen.

Hämeen läänin pohjoisen vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön
toiminta 1.1. 1925—30. 6. 1929.

Yleiskatsaus.

Se neljän ja puolen vuoden aika, jota tämä toimintakertomus käsittelee Hämeen läänin pohjoisen vaalipiirin osalta, on ollut määrätietoisuuden työn ja myöskin kohtalaisten tulosten aikaa. Piirin jäsenmäärä, joka aikaisemmin oli osoittanut jonkunlaista vähenemistä vaikuttamatta silti vähääkään puolueen äänestäjämääriin, alkoi verkalleen nousta. Huomattavimmin tähän tietenkin vaikutti 1926 toimeenpantu jäsenhankintaviikko, jolloin puolueeseen liittyi 1,164 uutta jäsentä. Kun saman vuoden lopussa maassamme muodostettiin ensimmäinen työväenhallitus, vaikutti se puolue-elämään piirissämme erittäin elvyttävästi. Hallitukseen meno ja siellä olo hyväksyttiin yleisesti piirissämme niinkuin piirikokousten päätöksistä tarkemmin voidaan havaita, ja hallituksen kaatuminen herättikin huomattavaa mielipahaa. Mainitun vuoden aikana puoluekoneisto toimi varsin reippaasti ja eri järjestöissä keskusteltiin monista sellaisista asioista,

joihin ei porvarillisten ollessa hallituksessa voitu puuttua, mutta jotka nyt työvänehallituksen valtakautena itsestään astuivat esille. Vuoden 1927 aikana onkin huomattavissa siitä huolimatta, että vilkasta toimintaa edelleenkin jatkui, jäsenmäärän melkoista laskua. Siihen on kyllä osaksi syypää myöskin jäsenverojen kannon huono järjestely monissa yhdistyksissä samaten kuin sekin, etteivät useat yhdistykset kiinnittäneet mitään huomiota jäsenhankintaviikolla hankittujen uusien jäsenten kasvattamiseen yhdistyksen toimintaan ja heidän kiinnittämisekseen lähemmin yhdistyksen piiriin.

Vuonna 1928 lisäntyi piirin jäsenmäärä 172 uudella jäsenellä. Monin paikoin voi jo havaita järjestöjen toiminnan olevan yhtä vilkasta ja määrätietoista kuin mitä se oli ennen kansalaissotaa; olipa se paikoin ylittänyt kaikki edellisetkin saavutukset. Tämän vuoden alkupuoli on edelleen kulkenut järjestötoiminnallisesti katsoen verraten hyvissä merkeissä. Tosin on paikoitellen havaittavissa raskaan taloudellisen ajan lamaannuttaneen myöskin järjestöjemme toimintaa. Kykeneviä toimitsijoita on matkustanut kauas kotiseuduiltaan työnetsintään ja heidän paikkansa on usein ollut vaikea täyttää. Yhtenä raskaan taloudellisen ajan seuraamuksena on myöskin havaittavissa pidättyväisyyttä työväentalojen kunnostamisessa. Kertomuskauden aikana on rakennettu kaikkiaan 10 uutta työväentaloa piirijärjestön alueella.

Se seikka, että piirimme 31 kunnasta 23:ssa on sosialidemokraateilla kunnanvaltuustoissa enemmistö, tuottaa puoluetoiminnalle sikäli haittaa, että kunnallisiin luottamustoimiin joudutaan sijoittamaan paljon hyviä puoluetoimitsijoita, jotka saatuaan kunnallisia tehtäviä ylenmäärin, eivät enää voikaan samalla hartaudella työskennellä puolueemme hyväksi, kuin mitä he aikaisemmin tekivät.

Puoluejästemme ja järjestöjemme suhteesta porvarillisiin vastustajiimme mainittakoon, että yleispiirtein katsoen ja ottaen huomioon piirimme punaisuuden, selvä luokkataisteluhenki on ollut toiminnan määrääjänä. Pienviljelijäin ja palkkatyöläisten välit ovat yleensä olleet hyvät. Piirijärjestön jäsenistä onkin hyvin suuri osa pienviljelijöitä. Viime aikoina on kuitenkin Kangasalla, Ruovedellä ja varsinkin Vilppulassa ollut havaittavissa huomattavaa pienviljelijäin ryhmittymistä äskettäin perustetun »Pienviljelijäin puolueen» ympärille. Tulkoon kuitenkin mainituksi, että vain hyvin vähän puolueen jäseninä olleita pienviljelijöitä on jättänyt puolueen edellämainittuun puolueeseen siirtymisen vuoksi; siihen on liittynyt pääasiassa sellaisia pienviljelijöitä, jotka ovat olleet joko välinpitämättömiä poliittisiin puolueisiin nähden tai sitten äänillään tukeneet porvarillisten puolueiden pyrkimyksiä.

Suhteemme kommunisteihin on käynyt vuosien kuluessa yhä selvemmäksi. Vielä muutamia vuosia sitten saattoi kommunistinen puhuja saada puhua melkein minkä yhdistyksen talossa tahansa. Nykyisin on piirissämme vain muutamia sellaisia yhdistyksiä, jotka antavat talonsa kommunistisille hajoittajille. Vuonna 1927 oli piiritoimikunnan yhdessä kunnallistoimikuntien kanssa ryhdyttävä toimenpiteisiin eräiden järjestöjen toimihenkilöiden ja jäsenten suhteen, sen johdosta, että he olivat toimineet kommunistien hyväksi kunnallisten ja valtiollisten vaalien aikana.

Valistustyö.

Valistustyötä on piiritoimikunnan toimesta harjoitettu kertapuhetilaisuuksien, luontopäivien, kunnallisten neuvottelukokouksien ja opintokurssien järjestämisen sekä kirjallisuuden levitystyön muodossa.

Esitämme seuraavassa muutamia taulukkoja piiritoimikunnan valistustoiminnasta:

Opintokursseja

on eri vuosina järjestetty seuraavasti:

Opintokursseilla on luennoitu m.m. seuraavista aineista: kunnallisopista ja sen opiskelusta, itsekasvatustyöstä, kansantaloudesta, yhteiskunta- ja valtio-opista, kirjallisuudesta, erilaisista vallankumousteorioista, Marxin valtiokäsityksestä, työläisnuorisoliikkeestä, kuntien taloudenhoidon uudistamisesta, järjestötehtävistä, raittiuskysymyksestä, sosialismin teoriasta, perheen synnystä ja historiasta, tapojen historiasta, kansakoululaitoksesta ja köyhäinhoidon periaatteista sekä verotuskysymyksestä.

Luennoitsijoina ovat olleet piirijärjestön toimitsijain lisäksi seuraavat toverit: N. R. av Ursin, Sylvi-Kyllikki Kilpi, O. Toivonen, S. J. Mäkinen, K. Haataja, V. Ahlgren, E. Lammentausta, H. Lehti, Y. Korvenpää, V. Hannula, R. Itkonen, E. Salenius, E. O. Kotiranta, E. Viljanen, Ilmari Nurminen, A. Hautamäki, K. Kukkonen, J. E. Janatuinen, S. Saarikivi, M. Ilomäki, O. Höylä, V. Huhta ja S. Villgren.

Kertapuhetilaisuuksissa on pääasiassa selostettu järjestötoimintaa ja sen tarkoitusta, toisinaan on luennoitu jostakin sosialismia käsittelevästä kysymyksestä, m.m. menettelytapakysymys ja suhtautumisemme kommunisteihin on ollut yhtenä kertapuhetilaisuuksien luentoaiheena. Erikoista huomiota on kiinnitetty kertapuhetilaisuuksissa varsinkin kunnallisvaalien edellä kunnallisten kysymysten ja vero-

tusasiain selostamiseen. — Valtiollisten vaalien edellä ovat puhujat selostaneet 'puolueen vaaliohjelman ja osoittaneet mihin sosialidemokraatit vaaleihin osaaottamalla pyrkivät.

Piirijuhlia

on piiritoimikunnan toimesta ja perusjärjestöjen avustamana järjestetty seuraavasti:

Piirijuhlien puhtaasta tulosta on piiritoimikunta saanut puolet, toisen puolen jäädessä sen perusjärjestön hyväksi, joka on ollut yhdessä piiritoimikunnan kanssa juhlaa järjestämässä. Tampereella Viikinsaaressa pidetyt juhlat ovat piiritoimikunnan toimitsijat järjestäneet, joten niistä saatu tulo on kokonaan tullut piiritoimikunnalle.

Piiritoimikunta on saanut valistustyöhönsä erittäin arvokasta apua Työväen Sivistysliitolta ja on taas piiritoimikunnan puolesta koetettu edistää TSL:n työtä. Piirin toimitsijat ovat m.m. perustaneet opintokerhoja ja tehneet TSL:n toimintaa tunnetuksi. Myöskin on TSL järjestänyt luennoitsijoita piiritoimikunnan kursseille ja järjestänyt omia kurssejaan piirin alueelle. Tampereen piirin Sos.-dem. Nuorisojärjestön kanssa on myöskin harjoitettu yhteistoimintaa m.m. siten, että nuorisojärjestön toimikunnan edustaja on ollut seuraamassa piiritoimikunnan kokouksia ja piiritoimikunnan puolesta on piiris sihteeri ollut nuorisojärjestön toimikunnan kokouksissa mukana. Edelleen on yhteisesti järjestetty opintokursseja piirijärjestön alueelle. — Pohjois-Hämeen Sos.-dem. Raittiuspiiritoimikunnan kanssa on niinkään harjoitettu yhteistoimintaa m.m. järjestämällä yhteisiä kunnallisia neuvottelukokouksia.

Puolueen yleisen *jäsenhankintaviikon*, jota vietettiin lokakuun 16—24 päivinä 1926, johdosta antoi piiritoimikunta julistuksen. Piirin järjestöille lähetettiin asiasta kiertokirje, jossa m.m. kehoitettiin järjestämään jäsenhankintaviikko tarkoitustaan vastaavaksi ja valitsemaan tarpeellisen määrän jäsentenkerääjiä. •

Piiritoimikunnalle saapuneiden ilmoitusten mukaan toimeenpannitiin piirissämme 107 uusien jäsenen vastaanottojuhlaa tai tilaisuutta, joissa oli osanottajina 6,655 henkilöä. Jäsentenkerääjiin neuvottelukokouksia pidettiin 25, jäsentenkerääjiä oli 214, joista 61 keräsi vähintään 5 jäsentä. Uusia jäseniä ilmoittautui 1,048. " •

Piiritoimikunta järjesti keväällä 1928 huhtikuun 8—15 päiviksi toisen piiriä käsittävän *jäsenhankintaviikon*. Viikon johdosta antoi piiritoimikunta julistuksen ja lähetti yhden kiertokirjeen. Piiris sihteeri kirjoitti pienen kirjasen, jonka nimenä oli: »Mitä sinun tulisi

tehdä puolueemme voiman lujittamiseksi.» Useat piirin järjestöistä ryhtyivätkin tarmokkaisiin toimenpiteisiin uusien jäsenten vastaanottotilaisuuksien ja herätystyön järjestämiseksi sekä jäsenmaksujen kannon tehostamiseksi. Piiritoimikunnan toimesta pidettiin viikon aikana puheita eri paikkakunnilla yhteensä 45. — Piiritoimikunnalle saapuneiden ilmoitusten mukaan liittyi järjestöihin uusia jäseniä 250.

Syksyllä 1928 järjesti piiritoimikunta yhdessä Tampereen piirin Sos.-dem. Nuorisopiirin toimikunnan kanssa n.s. *punaisen kuukauden* vieton. Kuukausi alkoi puolue toimikunnan järjestämän koko maata käsittävän jäsenhankintaviikon kanssa samanaikaisesti, siis syyskuun 23 p:nä ja päättyi lokakuun 23 p:nä. Kuukauden järjestämisen tarkoituksena oli ensisijassa järjestöjen jäsenmäärän lisääminen, sekä tavallista voimaperäisemmän n.s. lentävän agitation harjoittaminen. Tunnuslauseena oli puolue toimikunnan jäsenhankintaviikon tunnus: »Nuoriso mukaan.»

Punaisen kuukauden johdosta antoi piiritoimikunta yhdessä nuorisojärjestön toimikunnan kanssa julistuksen, sekä lähetti yhden kiertokirjeen. — Piiritoimikunnan ja asianomaisten perusjärjestöjen yhteisesti järjestäminä toimeenpantiin kuukauden aikana 28 juhlaa ja kokousta. — Tietoja kuukauden tuloksista lähetti piiritoimikunnalle vain 15 järjestöä. Ilmoitusten mukaan liittyi kuukauden aikana puolueeseen uusia jäseniä 122.

Piiritoimikunnan valistustyön tuloksellisuutta huomioiden on todettava, että piirissämme on opintokurssityö ja kunnallisten opintopäivien sekä neuvottelukokouksien järjestäminen osoittautunut tuloksellisimmaksi. — Piiritoimikunnan tarkoituksena onkin jatkaa tämantapaista valistustyötä, ollen päämääränä järjestää kursseja etupäässä heikkojen järjestöjen alueelle ja kunnallisia neuvottelukokouksia ja opintopäiviä niin moneen kuntaan kuin suinkin.

Työväen Sivistysliiton alaisten kunnallisten työväen sivistystoimikuntien perustaminen asutuskeskuksiin on niinkään lähiajan tärkeimpiä tehtäviä. Piirissämme on tähän asti vain Tampereella ollut tällainen toimikunta ja on se työskennellyt hyvin ripeästi ja menestyksellisesti, saaden m.m. Tampereen kaupungilta ja Messukylän kunnalta huomattavan rahallisen avustuksen toiminnalleen.

Jäsenmäärä.

Toimintansa lopetti vuonna 1925 Jämsän Heräjärven ty., Vilppulan Keuruunkylän ty., Oriveden Unkilan ty. ja Kuhmoisten Puukkoisten ty. Puolueesta erosi tänä vuonna Ruoveden Tammilahden pienvilje-

lijäosasto ja Eräjärven Uuherlan ty., joka muuttui taloudelliseksi (kommunistiseksi) järjestöksi. Vuonna 1926 erosi puolueesta Ammatti-järjestön edustajakokouksen päätöksen perusteella Rantaperkiön sekatyöväen ammattiosasto. Vuonna 1927 lopetti toimintansa jälleen Oriveden Unkilan ty. ja järjestöluettelosta poistettiin Perä-Koskenpään ja Koskenpään Luomenkylän työväenyhdistykset, jotka jo edellisenä vuonna olivat lopettaneet toimintansa. Myöskin Keski-Vesilahden Ty. jätettiin pois yhdistysluettelosta sen vuoksi, että järjestö ei ole voinut suorittaa veroja piiritoimikunnalle. Jämsänkosken Sos.-dem. Naisyhdistys ja Mäntän Sos.-dem. Naisyhdistys lopettivat toimintansa itsenäisinä järjestöinä, muuttuen paikallisten työväenyhdistyksiä alaisiksi naisjaostoiksi. Vuonna 1928 on toimintansa lopettanut Luopioisten Aitoon ja Puutikkalan työväenyhdistykset, Oriveden Yliskylän ty. ja Vesilahden Riutankulman ty. — Puolueesta erosi Lempäälän pienviljelijäin osasto ja Pohjois-Pirkkalan Pispalan Sos.-dem. Naisyhdistys lopetti toimintansa itsenäisenä puolueosastona liittymällä Pispalan Sos.-dem. Yhdistykseen.

Uusia puolueosastoja perustettiin vuonna 1925 Jämsään Oksjärven pienviljelijäin osasto, Längelmäelle Ouninpohjan ty., Luopioisiin Puutikkalan ty. ja Kuruun Kaidankylän ty. Uudelleen herätettiin toimintaan Korpilahden Nisulan ty. Vuonna 1926 perustettiin uusia puolueosastoja Korpilahdelle Synsion Sos.-dem. Yhdistys, Längelmäelle Leväslahden ty. ja Ristijärven ty., Mänttään Mäntän Sos.-dem. Naisyhdistys, Orivedelle Yliskylän ty. ja Teiskoon Pohjois-Teiskon Sos.-dem. Yhdistys. Uudelleen herätettiin toimintaan Oriveden Unkilan ty. ja Pälkäneen Iltasmäen ty. Vuonna 1928 perustettiin uusia puolueosastoja Jämsään Turkinkylän ty. ja Tampereelle Tampereen Jalkine- ja Nahkateollisuustyöväen Sos.-dem. Yhdistys, joka liittyi puolueeseen 1929 alusta.

Järjestötoiminnan sisäinen kehitys on hiljalleen edistynyt yleensä koko piirin alueella. Kuitenkin on mainittava, että varsinkin Koskenpäällä, mutta myöskin Korpilahdella ja Vesilahdella on puoluetoiminta kovin hiljaista. Koskenpäällä ja Korpilahdella sekä osaksi myöskin Vesilahdella on vaikuttavana tekijänä puoluetoimintamme heikkouteen se, että järjestöiltä puuttuu kykeneviä ja tehtävänsä innostuneita toimitsijoita. Korpilahdella on sitäpaitsi eräät persoonariidat, sekä kommunistien ja porvarien hajoitustyö aiheuttanut toiminnan lamaantumista. Ilahduttavaa elpymistä on ollut havaittavissa erikoisesti Jämsässä, Jämsänkoskella, Mäntässä, Vilppulassa, Tampereella ja osaksi myöskin Kuhmoisissa. Niissäkin kunnissa, joissa ei yleistä elpymistä ole erikoisesti havaittavissa, on puolueosastoja, jotka toimivat esimerkiksi ripeydellä.

Keskeisimpiä asioita järjestöelämässämme on ollut verotuskysymyksen käsittely. Tämän asian johdosta on pidetty useita kokouksia järjestöjen omasta aloitteesta ja kaksi suurta kokousta Tampereella. Toinen Tampereella pidetyistä kokouksista (3/10—1926) oli koko läänii käsittävä ja toinen (2/10—1927) omaa vaalipiiriä käsittävä. Myöskin 1928 järjestettiin Tampereelle lokak. 7 päiväksi piiriä käsittävä -kunnallismiesten neuvottelukokous, jossa verotuskysymyksen ohella pohdittiin muita kunnallisia asioita. Valta-asemamme kunnallisen elämän alalla on johtanut siihen, että järjestöissämme on jouduttu tavattoman paljon käsittelemään kunnallisia kysymyksiä. Näiden asioiden pohdintaa varten on piiritoimikunta järjestänyt eri puolille piiriä kunnallisia neuvottelukokouksia, myöskin on piiritoimikunnan edustaja ollut mukana useissa kunnallisjärjestöjen edustajistojen kokouksissa selostamassa kunnallisia asioita. •— Puolueen jäsenten ollessa hallituksessa oli hallituskysymys yleisenä keskusteluaiheena järjestöissä ja yksityisten jäsenten keskuudessa.

Uusista toimintamuodoista tulkoon mainituksi Sos.-dem. Raittiusliiton alaisten lasten osastojen perustaminen. Lasten osastoja on piirissämme tällä hetkellä toiminnassa 15.

Raittiustilanne näyttää tällä hetkellä valoisalta. Onhan kehitys, joka tällä alalla vielä joku aika sitten näytti kulkevan siihen suuntaan, että juoppous lisääntyi jatkuvasti, salakuljettajani ja trokarien suosiminen kävi yhä julkeammaksi ja elämä muutamien järjestöjen iltamatilaisuuksissa oli kovin moitittavaa, nyt alkanut hiljalleen kulkea ilahduttavaan suuntaan. Kammo trokareita kohtaan alkaa käydä yhä yleisemmäksi, kieltolain valvontaa on tehostettu monin paikoin ja nykyään on vain vähän sellaisia järjestöjä, (niitäkin valitettavasti on) joiden huvitilaisuuksissa on huomattavammin humalaisia.

Kommunismilla, heikäläisten agitaattorien sitkeistä yrityksistä huolimatta, ei ole suuria levenemisen mahdollisuuksia piirissämme. Ruovedellä ovat kommunistit miehittäneet kirkonkylän ty:n, mutta sosialidemokraatit ovat perustaneet uuden, joka toimii erittäin ripeästi rakentaen m.m. itselleen tänä vuonna uuden talon. Pälkäneellä, missä kommunisteilla oli aikaisemmin huomattavan paljon kannatusta, on heidän kannattajajoukkonsa vähentynyt. Korpilahdella sensijaan näyttää heillä edelleenkin olevan uskollisia, tosin vähätietoisia, kannattajia. Varsinkin Heinosniemen ty:n toiminta on tämän johdosta huomattavasti kärsinyt. Pohjois-Pirkkala on piirimme kommunistisin kunta. Tosin eivät yhdistykset tässäkään kunnassa, Pispalan Työväenyhdistystä lukuunottamatta, ole joutuneet kommunistien haltuun. Eräjärvellä on myöskin kommunistien vaikutusvalta huomattava. Sikäläinen Uihelan ty. joutui heidän käsiinsä. Tampereella

ilmenee kommunistien vaikutusvalta pääasiassa ammatillisissa järjestöissä. Tampereen ty:n toimintaa eivät he voi vaikeuttaa.

Yleensä ovat pienviljelijät piirissämme olleet tyytyväisiä puolueeseen ja sen eduskuntaryhmän toimintaan. Korpilahden Saukkolan kruununtorppien itsenäistytämisasian yhteydessä heräsi mainitulla paikkakunnalla ja sen lähellä olevilla kruununtorpparien asumaseuduilla torpparien keskuudessa huomattavaa tyytymättömyyttä eduskuntaryhmäämme kohtaan sen johdosta, että ryhmän jäsenet eivät yhtyneet maalaisliiton kantaan torppien itsenäistytämisasianssa. Vilppulassa on osa pienviljelijöistä jättänyt puolueen siirtymällä vasta perustettuun uuteen pienviljelijäin puolueeseen. Yhtenä syynä on todennäköisesti ollut se, että eronneet ovat katsoneet itsenäisenä ryhmänä parhaiten edistävänsä omaa etuaan. Myöskin puhtaasti henkilökohtaisilla vaikutteilla on siihen ollut syynsä.

Eduskuntavaalit.

Vuoden 1927 vaaleja varten ryhtyi piiritoimikunta jo hyvissä ajoin valmisteluihin. Järjestöille lähetettiin kiertokirje, jossa m.m. kehoitettiin jokaista puolueosastoa valitsemaan vaalitoimitsijoita, tehtiin selvää vaalitoimitsijani tehtävistä j.n.e. Myöskin ryhtyi piiritoimikunta hankkimaan ohjelmaa piirin alueella järjestettäviä vaalijuhlia ja muita vaalivalistustilaisuuksia varten. Niinpä tilattiin puoluesihteerin K. H. Wiikiltä puhe, »Amalia Lehtoselta» pakina ja toimittaja T. A. Lehtiseltä vaaliaiheinen runo, jota toveri Lehtinen ei kiireellisten tehtävien vuoksi kuitenkaan ehtinyt kirjoittaa. Myöskin antoi piiritoimikunta vaalien johdosta julistuksen, joka julkaistiin Kansan Lehdessä. Piirin toimitsijat matkustivat eri kunnallisjärjestöjen kokouksissa selostamassa vaalitoimintaa ja piiritoimikunnan suunnitelmia.

Piiritoimikunta järjesti puhetilaisuuksia 240 eri paikkaan piirin alueella ja pidettiin niissä 244 esitelmää 23,740 kuulijalle. Puhujina olivat Väinö Voionmaa, Anni Huotari, Väinö Hakkila, Kaarlo Harvala, Iida Vihuri, V. Eskola, Kaarlo Hellman, Emil Saarinen, Heikki Mäki, Hugo Vuokko, Jair Mäkinen ja Hugo Aattela. Näistä olivat H. Vuokko ja H. Mäki piiritoimikunnan palkkaamina harjoittamassa erikoisesti n.s. mökkiagitationia, edellinen Eräjärvellä ja jälkimäinen Kuorevedellä. Kansan Lehteä lähetettiin kuukauden ajan ennen vaaleja ilmaiseksi noin 7,000 henkilölle.

Maaseutujärjestöistä hoiti vaalitoiminnan parhaiten Vilppulan Sos.-dem. Kunnallistoimikunta. Heikointa oli vaalitoiminta Kuorevedellä, Koskenpäällä, Eräjärvellä, Juupajoella, Korpilahdella, Kuhoisissa, Kurussa ja Aitolahdella.

Tehokkaan vaalivalistuksen aikaansaamiseksi ja piiritoimikunnan vaalirahaston kartuttamiseksi järjestettiin piirin alueella 30 vaalijuhlaa ja oli niistä piiritoimikunnalle tuloa 7,332: 95 mk. Lahjoituksina sai piiritoimikunta eri järjestöiltä 14,100: 75 mk.

Uutta vaalitoiminnassa oli se, että piiritoimikunnan puhujain käytettäväksi ostettiin 8-lamppuinen radiokone. Toimenpide osoittautui sangen hyödylliseksi, sillä yleisön mielenkiinto puhetilaisuuksia kohtaan oli erittäin huomattava siellä, missä puheiden lisäksi oli radio-ohjelmaa.

Vuoden 1929 vaaleihin jouduttiin aivan yllättämällä ja siksi vaalitaistelun valmistelutyötkin oli suoritettava hyvin nopeasti. Aluksi lähetti piiritoimikunta järjestöille kirjelmän vaalitoiminnan järjestämisestä. Piirin luennoitsija K. Suotaala kävi järjestelemässä vaalitoimintaa Korpilahdella, Koskenpäällä, Muuramessa, Säynätsalossa, Kuorevedellä ja Vesilahdessa. Piiritoimikunta painatti valitsijoille postitse lähetettäviä henkilökohtaisia kirjelmiä 16,000 kpl. Kirjeidenyhteys oli yhteinen, mutta päivättiin ne jokaista kuntaa varten erikseen. Myöskin antoi piiritoimikunta Kansan Lehdessä vaalijulistuksen, josta otettiin ylipainos ja jota sitten jaettiin valitsijoille ja kiinnitettiin pylväisiin yleisön luettavaksi.

Vaalipuheita pidettiin piiritoimikunnan toimesta piirin alueella kaikkiaan 169 eri paikassa noin 14,500 kuulijalle. Puhujina olivat toverit: Väinö Voionmaa, Iida Vihuri, Väinö Hakkila, Kaarlo Harvala, Mikko W. Erich, Emil Saarinen, Valfrid Eskola, Edvard Kujala, Kaarlo Suotaala, Hugo Aattela, Yrjö Korvenpää ja Olavi Kajala. — Ruoveden Sos.-dem. Kunnallistoimikunnan palkkaamana oli Kosti Peltonen mainitun kunnan alueella kahden viikon ajan ennen vaaleja vaaliagitatiota harjoittamassa.

Uutta vaalitoiminnassamme oli erikoisesti se, että piiritoimikunta järjesti vaaliautoja kiertämään eri puolilla piiriä. Autoilla käytiinkin kaikissa muissa kunnissa paitsi Etelä-Pirkkalassa, Juupajoella, Kurussa, Luopioisissa, Orivedellä, Sahalahdella ja Säynätsalossa. Tämä vaalitoimintamuoto osoittautui sangen onnistuneeksi m.m. sen vuoksi, että lähellä vaaleja ehdittiin käydä puhumassa monissa kymmenissä sellaisissa paikoissa, joihin tavallista puhujain matkajärjestelyä noudattaen olisi täytynyt mennä jo viikkoja ennen vaaleja.

Parhaiten hoiti paikallisen vaaliagitationsa Tampereen Sos.-dem. Kunnallistoimikunta, joka toimeenpani 7 eri paikassa kaupungin alueella useita vaalijuhlia ja kokouksia, joissa oli puhujina V. Voionmaa, M. W. Erich, E. O. Kotiranta, A. Lindell, Iida Vihuri, E. Saarinen ja T. Rainio. Lausujana esiintyi m.m. taiteilija A. Orjatsalo. Kunnallistoimikunta järjesti työväentalolle erityisen vaalikanslian, joka

huolehti henkilökohtaisten kirjelmien levityksestä, plakaattien ja julistusten kiinnittämisestä sekä järjesti sangen onnistuneen vaalireklaamiauton.

Erittäin hyvin hoitivat paikallisen vaalitöiminnan myöskin Vilpulan, Ruoveden, Jämsän, Teiskon, Kuhmoisten, Kangasalan ja Pohjois-Pirkkalan Sos.-dem. Kunnallistoimikunnat sekä Mäntän, Jämsänkosken, Säynätsalon ja Lielahden työväenyhdistykset. Vilpulan Sos.-dem. Kunnallistoimikunta m.m. entiseen tapaan järjesti n.s. vaaliturneen kiertämään kunnan eri puolilla, sekä huolehti vähävaraisten valitsijain kuljettamisesta autoilla maksutta vaalipaikoille ja takaisin. Jämsän Sos.-dem. Kunnallistoimikunta järjesti yhdessä Jämsänkosken Työväenyhdistyksen kanssa vaalireklaamiauton, joka kierteli Jämsän, Jämsänkosken ja osaksi myöskin Koskenpään kunnan alueilla. Kuhmoisten Sos.-dem. Kunnallistoimikunnan palkkaamana kiertelivät toverit Pertti Petäjä ja Emil Multamäki lähes kahden viikon ajan kunnan alueella vaaliagitatiota harjoittamassa.

Kansan Lehteä lähetettiin kahden viikon ajan ennen vaaleja maksutta 7,000 valitsijalle. — Piiritoimikunnan vaalikustannukset kohosivat noin 14,000 markkaan.

Uusi »pienviljelijäin puolueen» nimellä esiintyvä hajoitusryhmä saavutti huomattavimmin kannatusta Vilppulassa, Ruovedellä ja Kangasalla.

Kunnallisvaalit.

Vuoden 1925 kunnallisvaalien valmennustyötä tehtiin huomattavan voimakkaasti. Piirin toimitsijoiden lisäksi oli piiritoimikunnan palkkaamana E. Törmä Orivedeltä noin viikon ajan kiertämässä Eräjärvellä. Kangasalan ja Lempäälän sos.-dem. kunnallisjärjestöjen yhteisenä vaalipuhujana oli E. Valkeisaho Vesilahdelta. Hän puhui mainittujen kuntien alueella 21 paikassa 960 kuulijalle. Längelmäen sos.-dem. kunnallisjärjestön vaalivalistajana toimi Hj. Lindgren, puhuen 10 paikassa n. 600 kuulijalle. Myöskin Sos.-dem. Naisten piiritoimikunnan toimesta tehtiin voimakasta vaalivalistustyötä, m.m. se palkkasi rouva Anna Paasikosken 2 kuukauden ajaksi puhumaan piirijärjestön alueella. — Marraskuun viimeiseksi sunnuntaiksi järjestettiin vaalikokouksia eri puolille piiriä ja niissä puhuivat piirin toimitsijain lisäksi seuraavat toverit: Anni Huotari, Siiri Louhi, Anni Savolainen, Anna Paasikoski, V. Voionmaa, M. Ampuja, T. Louhi, E. Saarinen, A. Vasama, K. Harvala ja E. Aittola.

Piiritoimikunta julkaisi oman vaalijulistuksen, jota lähetettiin samoin kuin puoluetöimikunnankin julkaisut, kaikille piirin puolue-

osastoille levitettäväksi. Myöskin painatettiin kokouskutsulehtisiä, joita jaettiin mökistä mökkiin ja joissa kehoitettiin saapumaan vaalikokoustilaisuuksiin. Kansan Lehteä jaettiin maksutta kuukauden ajan eri puolille piiriä 1,613 kpl.

Omia ehdokkaita asetettiin kaikissa piirimme kunnissa ja sai myöskin puolueemme edustajiaan kaikkien kuntien valtuustoihin. — Kommunistien kanssa ei vaalien suhteen oltu missään kunnassa yhteistoiminnassa. Pienviljelijäin kanssa sensijaan perustettiin useassa kunnassa yhteisiä vaaliliittoja ja harjoitettiin yhteisesti vaalivalistustyötä.

Vuoden 1928 kunnallisvaaleihin varustauduttiin jälleen voimakkaan valistustyön harjoittamisella. Piiritoimikunta julkaisi 10,000 kappaletta painoksena valitsijoille lähetettävän henkilökohtaisen kirjelmän. Edelleen piiritoimikunta painatti 6,000 kappaletta kuvallisia vaalijulistuksia, siten, että jokainen kunta sai sen omalla nimellään varustettuna. Lisäksi julkaistiin Kansan Lehdessä ja Työn Voimassa useita tiedonantoja, julistuksia ja kiertokirjeitä. Myöskin kävivät piirin toimitsijat muutamien kunnallistoimikuntien kokouksissa neuvottelemassa vaalitoiminnan järjestämisestä. Piiritoimikunta järjesti koko piiriä käsittävän kunnallisasiam tiedustelun, johon saapui vastauksia 15 kunnasta. Vastauksien perusteella laati piirisihteeri lyhyen yhteenvedon, joka julkaistiin Kansan Lehdessä tarkoituksella, että puoluetoverit saavat siitä ainehistoa vaalitaistelua varten.

Puoluetoimikunnan julkaisemia lentolehtisiä, julistuksia ja vaaliplakatteja levitettiin noin 12,000 kappaletta. Kansan Lehteä tilattiin kuukauden ajaksi noin 7,000 valitsijalle. Tämän lisäksi painattivat ainakin Jämsän ja Tampereen Sos.-dem. Kunnallistoimikunnat omia julistuksiaan ja vaaliplakattejaan.

Eräitä uusiakin vaalitaistelumuotoja käytettiin. Niinpä Vilppulan Sos.-dem. Kunnallistoimikunta järjesti vaaliturneen (käytettiin jo 1927 valtiollisten vaalien aikana), joka kierteli eri puolilla kuntaa vaalivalistusta harjoittamassa. Tampereen Sos.-dem. Kunnallistoimikunta järjesti m.m. n. s. vaaliratsuja, jotka kiertelivät ympäri kaupunkia herättäen tavatonta huomiota. Myöskin järjestettiin Tampereelle kunnallistoimikunnan toimesta erittäin huomattava ja hyvin onnistunut torikokous.

Piiritoimiston käytettävissä olevien tietojen mukaan järjestettiin piirissämme kunnallisvaalien edellä 105 valistustilaisuutta, joissa 32 eri puhujaa piti yhteensä 138 puhetta. Puheita pitivät Aattela, H., Aittola, E., Axen, E., Erich, M. W., Eskola, V., Hakkila, V., Hahto, J., Huotari, Anni, Kanervio, L., Kilpi, E., Kotiranta, E. O., Kujanen, J.,

Kujala, E., Kääntönen, K., Lehto, E., Lindell, J. E., Lunden, V., Mattsson, K. F., Murto, Emmi, Nurminen, I., Nordlund, K., Oksanen, B., Saarikivi, Lyydia, Saarikivi, S., Suotaala, K., Törmä, K., Vainio, J., Voionmaa, V., Vihuri, Iida, Virtanen, N., Villgren, S., Vuolle, A. ja Vällilä, A.

Kaikissa kunnissa asetettiin omia ehdokkaita, mutta Sahalahdella hylkäsi keskuslautakunta sosialidemokraattien valitsijayhdistyksen listan ja näinollen työläiset eivät ollenkaan osallistuneet vaaleihin, joten tämän kunnan valtuustossa on yksinomaan porvareita. — Kommunistien kanssa ei näissäkään vaaleissa oltu missään kunnassa yhteistoiminnassa. Pienviljelijäin kanssa perustettiin entiseen tapaan yhteisiä vaahliittoja. Vilppulassa perustivat pienviljelijät oman valitsijayhdistyksen, joka vaaliliittoutui porvarien kanssa. Sosialidemokraattiset pienviljelijät perustivat täälläkin oman valitsijayhdistyksensä, joka oli vaaliliitossa sos.-dem. kunnallisjärjestön listan kanssa.

Kunnalliseen toimintaan osanottomme hyödyllisyys ilmenee nyt jo monessa piirimme kunnassa sangen selvästi. Kunnallisveroitus on saatu entistä enemmän oikeudenmukaiseksi, vaikkakaan sitä ei nykyisten lakien mukaan kunnallisin toimenpitein saada, täysin tyydyttäväksi. Monissa piirimme kunnissa on kunnallisen asutustoiminnan alalla hankittu kauniita saavutuksia. Tampereella on porvariston ankarasta vastustuksesta huolimatta rakennettu useita kunnallisia asuntorakennuksia. Erikoisella tyydytyksellä on mainittava että huoltotoiminta on sosialidemokraattien hallitsemisessa kunnissa kehittynyt hyvään suuntaan. Niinpä esim. Tampereella on köyhäinhoito ja lastenhuolto edistynyt huomattavasti siitä mitä se oli muutamia vuosia sitten. Edelleen on sosialidemokraattisen kunnallispolitiikan tulopuolelle merkittävä se suuremmoinen taloudellinen vaurastuminen mikä monissa kunnissa sosialidemokraattien hallituskautena on tapahtunut. Useissa kunnissa on myöskin ryhdytty kunnan varoilla tukemaan työväestön omatoimista sivistystyötä. Työttömyyden aiheuttaman hädän torjumiseksi on niinikään kuntain taholta tehty arvokasta työtä. Tulloon myöskin mainituksi, että sosialidemokraattien on onnistunut ehkäistä kuntain varojen myöntämisen porvariston luokkakaarteille.

Kunnalliseen toimintaan osanoton yhtenä varjopuolena on mainittava, että puoluetoimintamme on sen johdosta kärsinyt monien kykeneväin puoluetoimitsijain joutuessa suorittamaan kunnallisia luottamustehtäviä, mikä on estänyt heitä työskentelemästä täydellä tarmolla puolueen hyväksi. Myöskin on ollut todettavissa sellaisia tapauksia, että jotkut puolueemme jäsenet eivät ole noudattaneet

kunnallisia luottamustehtäviä hoitaessaan puolueen omaksumia periaatteita ja puolue- ja piirikokouksen hyväksymiä kunnallisia menettelytapapäätöksiä,

Piirijärjestön arpajaiset.

Vuonna 1926 pidetty piirikokous velvoitti piiritoimikunnan järjestämään arpajaiset piirijärjestön valistusrahaston kartuttamiseksi. Piiritoimikunta ryhtyikin toimenpiteisiin arpajaisten järjestämiseksi pyytämällä sisäasiainministeriöltä luvan myydä koko maassa 250,000 kpl. 1 mk. hintaista arpaa. Vaikka lupa olikin haettu kahden vuoden ajaksi ei arpajaisia kuitenkaan saatu tänä aikana loppuun suoritetuiksi, vaan oli pyydettyä jatkolupa, mikä sitten myönnettiin. Vuonna 1928 arpajaiset saatiinkin onnelliseen päätökseen ja piirijärjestö sai niistä voittoa 93,627: 20 mk. Voitosta tuli toinen puoli piirikokouksen mukaisesti perusjärjestöille ja vain toinen puoli piiritoimikunnalle.

Piirikokoukset.

Vuoden 1926 piirikokouksessa käsiteltiin sääntömääräisten asiain lisäksi m.m. kysymys maatalouskiinteistöjen veroittamisesta, josta oli kirjallisen alustuksen laatinut piirin silloinen luennoitsija Jair Mäkinen. Alustuksen johdosta kokous m.m. päätti kutsua Tampereelle syksyllä 1926 koko lääniä käsittävän palkkatyöläisten ja Pienviljelijäin Liiton alaisten osastojen yhteisen edustajakokouksen ja velvoitti piiritoimikunnan ryhtymään kokouksen valmistelutoimenpiteisiin; samalla kehoitettiin sos.-dem. järjestöjä muissakin lääneissä, joissa on huomattu suhteettomuutta maatalouden ja palkkatyöläisten sekä pienviljelijäin verotuksessa, ryhtymään toimenpiteisiin vähävaraisten veronmaksajain edustajakokousten koollekutsumiseksi. — Edelleen tässä piirikokouksessa päätettiin vuosien 1926—1927 aikana toimeenpanna enintään 500,000 1 mk:n hintaista arpaa käsittävät arpajaiset. Voitosta päätettiin jakaa kunnallisjärjestöjen valistustyön tukemiseksi 50 % ja loppu siirrettäväksi piirijärjestön valistusrahastoon.

Vuoden 1927 piirikokouksessa käsiteltiin sääntömääräisten asiain lisäksi m.m. kysymys työväen kunnallisen toiminnan yhdenmukaistamisesta, josta Jämsän Sos.-dem. Kunnallistoimikunta oli laatinut kirjallisen alustuksen. Asian johdosta kokous päätti, m.m. että Tampereella pidetään elo-syyskuun aikana 1927 sos.-dem. kunnanvaltuustoryhmien yhteinen neuvottelukokous, johon jokaisen kunnan sos.-dem. valtuustoryhmän on lähetettävä vähintään yksi edustaja.

Vuoden 1928 piirikokouksen yhdeksi keskeisimmäksi kysymyksi muodostui yleispoliittisen tilanteen tarkastelun yhteydessä n.s. hallituskysymys, josta kokoukselle esitti alustuksen toveri Väinö Hupli. Asian johdosta syntyi pitkä ja sangen vilkas keskustelu, jonka päätyttyä kokous hyväksyi piiritoimikunnan esittämän sos.-dem. hallituksen toiminnan hyväksyvän päätöslauselman. Edelleen tässä kokouksessa päätettiin perustaa Työväen Akatemiaan menevien pohjois-hämäläisten puoluetoverien avustusrahoja ja hyväksyttiin sille säännöt. Kokouksessa alusti myöskin piirisihteeri H. Aattela kysymyksen piirijärjestön toiminnan lujittamisesta, samoin keskusteltiin naisjaostojen ja lastenosastojen perustamisesta sos.-dem. puoluejärjestöjen alaosastoiksi ja näiden toiminnan tukemisesta.

Vuoden 1929 piirikokouksessa oli sääntömääräisten asiain ohella käsiteltävänä kysymys »Kunnanvaltuustot ja raittiusmääräraha», josta Sos.-dem. Raittiusliitto oli laatinut kirjallisen alustuksen. Alustuksen johdosta kokous velvoitti sos.-dem. kunnanvaltuutetut toimimaan siihen suuntaan, että kyseessä olevan tarkoituksen hyväksi kunnanvaltuustot myöntävät määrärahoja myöskin sos.-dem. raittiusjärjestöille. Kokoukselle selostettiin puolueen uutta maatalous- ja maanpuolustus ohjelmaluonnosta. Edellistä selosti toveri R. Itkonen ja jälkimäistä puoluesihteerin K. H. Wiik. Maanpuolustusohjelmaluonnoksesta ei syntynyt keskustelua, mutta maatalousohjelmaluonnoksen johdosta esitettiin muutamia huomautuksia.

Piirin rahallinen tila.

Tulot v. 1926.

Piiriveroja	42,998: 55
Puolueveroja	18,788: 50
Piirikokouksesta kuluja	6,655: 95
Kirjoista ja toimintavälineistä	9,595: 60
Kesäjuhlista	8,549: 67
Kurssien päättäjäisjuhlista	2,083: 90
Valistusverorästejä	3,600: —
Kevättervehdys ja vappumerk	2,954: 90
Korkotuloja	2,309: 88
Muita tuloja	5,062: 30
	102,599: 25
Tappio	11,817: 45
	Smk. 114,416: 70

Menot v. 1926.

Puolueveroja	17,536: —
Palkkoja	60,090: —
Matkakuluja	5,338: —
Piirikokouksesta	8,004: 25
Kirj. ja toimintavälin	11,633:70
Vuokra ja toimistomenot	8,166: 80
Muita menoja	3,647:95
	Smk. 114,416:70

Tulot v. 1927.

Piiriveroja	47,212: 45
Puolueveroja	27,498: 25
Piirikokouksesta	9,274: 85
Kirjoista ja toimintavälin	3,047: —
Kesäjuhlista	6,328: 55
Kurssien päättäjäisjuhlista	708: 85
Kevättervehdyksistä ja vappumerk	3,867: 07
Korkoja	1,421:60
Muita tuloja	25,204: 45
	<u>124,563: 07</u>
Tappio	8,805:28
	Smk. 133,368:35

Menot v. 1927.

Puolueveroja	26,350: 25
Palkkoja	58,550: —
Matkakuluja	6,846: 25
Piirikokouksesta	11,252: 55
Kirj. ja toimintavälin	5,287: 45
Vuokra ja toimistomenoja	7,735: 35
Muita menoja	<u>17,346:50</u>
	Smk. 133,368:35

Tulot v. 1928.

Piiriveroja	48,551: 20
Puolueveroja	22,103: 25
Piirikokouksesta	7,659: 10
Piirikokouskulujen rästejä	2,765: 90
Kirjoista ja toimintavälineistä	5,102: 70
Kesäjuhlista	12,094: 45
Kurssien päättäjäisjuhl	2,472: 25
Kevättervehd. ja vappumerkeistä	2,501: 88
Korkoja	1,715: 17
Muita tuloja	14,321: 75
	119,287: 65
Tappio	21,976: 85
	Smk. 141,264: 50

Menot v. 1928. '

Puolueveroja	20,815: 50
Palkkoja	66,260: —
Matkakuluja	7,245: —
Vuokra ja toimistomenoja	10,862: 60
Piirikokouksesta	8,853: —
Kirjoista ja toim.välineistä	6,272: 65
Muita menoja	20,955: 75
	Smk. 141,264: 50

*Tiliasema jouluk. 31 p:nä 1928.**Varat:*

Kassatili	21,325: 03
PiiriverotiU	1,185: —
Pankkitili	16,407: 82
Kirj. ja toimintavälin. myyntitili	2,707: 50
Valistustyötili	392: 05
Piirikokoustili	895: 40
Arvopaperien tili	2,170: —
Kalustotili	7,935: —
Kirjastotili	632: 35
Puoluetoimikunnan tili	21: 63
	Smk. 53,671: 78

Velat:

Puolueverotili	j 287: 75
Unkilankylän ty. tili	797; 70
Arpajaistoimikunnan tili	20,134: 55
Työv. Akatemian stipendirahasi, tili	5,057: 35
Pääomatili	26,394: 43

Smk. 53,671: 78

Piiritoimikunta ja piirin toimitsijat.

Vuonna 1926 valittiin piiritoimikuntaan seuraavat, toverit: Emil Lehtola, Vihtori Kanto, Eino Kilpi, Vihtori Lunden, Viljani Saaristo, Olga Suvanto ja Aug. Vuori, sekä varajäseniksi Emil Murto, Laina Vesterlund ja Albin Valkama. Vuonna 1927 valittiin piiritoimikunnan vakinaisiksi jäseniksi samat henkilöt kuin edellisenäkin vuonna, sekä varajäseniksi Albin Valkama, Emil Murto ja Einari Aittola. Vuonna 1928 valittiin jälleen piiritoimikunnan vakinaisiksi jäseniksi samat kuin edellisenäkin vuonna, sekä varajäseniksi Lauri Kaitila, A. Valkama ja Benjamin Järvensivu. Vuonna 1929 valittiin piiritoimikuntaan toverit: Eino Kilpi, Vihtori Kanto, Aug. Vuori, Vihtori Lunden, Emil Lehtola, Olga Suvanto ja Fanny Toivonen, sekä varajäseniksi Lauri Kaitila, E. O. Kotiranta ja J. E. Axen.

Kokouksia on piiritoimikunnalla ollut seuraavasti: v. 1926 18, v. 1927 19 ja v. 1928 13. Piirisihteerinä oli 6/6—25—1/6—26 Aug. Alenius ja sen jälkeen on piirisihteerinä työskennellyt Hugo Aattela. Luennoitsijana oli Jair J. Mäkinen 1/11 1925 alkaen, jolloin entinen luennoitsija H. Aattela meni opiskelemaan Työväen Akatemiaan. Mäkinen oli luennoitsijana 28/1 1928 saakka, siirtyen sen jälkeen piirisihteeriksi Vaasan läänin It. vaalipiiriin. Tästä alkaen oli luennoitsijana Kaarlo Ignatius Suotaala syyskuun 7 päivään 1929 asti, jolloin hän kuoli höyrylaiva »Kurun» järkyttävässä haaksirikossa. Taloudenhoitajana toimi jo monta vuotta Iida Johanna Vihuri syyskuun 7 päivään 1929 saakka, jolloin hänkin kuoli »Kurun» tuhossa. Vihurin eduskunnassa-oloaikana oli piiritoimikunnan kanslia-apulaisena Liisa Hilden. Piiritoimikunnan puheenjohtajana on koko toimintakertomuksen ajan ollut toimittaja Eino Kilpi ja varapuheenjohtajana Emil Lehtola.

Tampereella, lokakuun 10 p:nä 1929.

HÄMEEN L. POHJ. VAALIP. SOS-DEM. PIIRITOIMIKUNTA.

Viipurin 1. länt. vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1. 1. 1925—30.6.1929.

Yleiskatsaus.

Puoluekokouksen väliaikana on puolue-elämä vaalipiirissämme vilkastunut. Tällä ajalla on järjestetty suuria kansankokouksia, joissa on käsitelty köyhälistölle tärkeitä kysymyksiä. Valistustyössä on piirijärjestö tehnyt suuria uhrauksia. Järjestetyillä jäsenhankinta-viikoilla on liittynyt runsaasti uusia jäseniä ja toimitetuissa vaaleissa on puolueemme kannattajajoukko kasvanut, joten piirijärjestömme on tänä aikana huomattavasti voimistunut. Tämän lisäksi on piiriin kuuluvien järjestöjen taloudellinen asema parantunut sillä useat työväenyhdistykset ovat vaurastuneet. Suurta huomiota ovat yhdistykset kiinnittäneet työväentalojen kunnostamiseen ja on niitä uusittu, jopa rakennettu aivan uusiakin, joihin on uhrattu huomattavia summia.

Mutta vaikeuksiakin on ollut. Sellaisina mainittakoon m.m. koko maan käsittänyt satamatyöläisten lakko, joka ulottui piirissämme laajalle alalle. Lisäksi on tällä ajalla käyty muita huomattavia työtaistelulta. Varsinkin satamatyöläisten lakko vaikutti yleispoliittiseen tilanteeseen ja eritoten sen aikana käytyihin kunnallisvaaleihin. Lakon aiheuttaman tilanteen ansioksi on luettava, että porvaristo säilytti asemansa kunnalliselämässä, sillä vaaleissa erottautui työväenluokka yhä kauemmaksi toisistaan, kun kommunistinen ryhmä kylvi eripuraisuutta joukkojen keskuuteen sekä asetti ensi kerran omat ehdokkaansa miltei kaikkiin kuntiin. Porvaristo liittoutui yhä kiinteämmin työväestöä vastaan, käytti agitativälineenä »kommunistivaaraa», saaden useissa kunnissa hyvin valitsijajoukkonsa liikkeelle. Työväenluokan keskuudessa ilmeni sen sijaan suuressa määrässä välinpitämättömyyttä.

Mainitut vaikeudet siis estivät viimeisissä kunnallisvaaleissa puolueemme voittokulkua. Kommunistien saavuttama menestys lienee niissä sekä äänen lisäys viimeisissä eduskuntavaaleissa tilanteen ja eräiden yksityistapausten ansiota. Kuitenkin on vastaisessa työskentelyssämme kiinnitettävä tähänkin puoleen vakavaa huomiota.

Valistustyö.

Piirin valistustyössä on täytynyt suurin huomio kiinnittää herätystyöhön. Siihen on pakottanut uusiintuvat vaalit, joiden*alla varsinakin herätystyö on kohdistunut piiriin kaikkiin osiin. Paitsi piirisihtee-riä, ovat herätystyöhön osallistuneet pääpuhujina piirin kansanedusta-

jat, piirilehtien toimittajat ja kaikissa vaaleissa palkatut piirin puhujat. Muina aikoma muodostavat myös n.s. kertapuheet suurimman osan piiritoimikunnan harjoittamasta valistustyöstä. Kuitenkin on luento- ja opastuskurssitoimintaa harjoitettu voimien ja varojen mukaan. Tässä työssä on oltu yhteistoiminnassa sivistys-, nais-, nuoris- ja raittiusliittojen kanssa. Niinikään on luentokursseilla käytetty puoluetoimikunnan luennoitsijaa sekä sen valmistamia luentoaineita varjokuvasarjoineen. Kaikissa piirikokouksissa on pääpaino koetettu panna syvällisen valistustoiminnan harjoittamiseen. Yleisempänä valistustoiminnan muotona, jota piirin järjestöt ovat harjoittaneet, voidaan mainita valistavat kesä-, syys- y.m. valistusjuhlat, joihin sekä muihin järjestöjen toimeenpanemiin juhlatilaisuuksiin on hankittu puhujat. Luennoitsijoita oli piirin palveluksessa vakinaisemmin vv. 1925—26 yhteensä 15 % kk., ja väliaikaisia puhujia vaalien aikana. Valistustyömuotona mainittakoon myös piirijuhlat, jotka on aina järjestetty ohjelmallisiksi. Eri vuosina on valistustyötä tehty seuraavasti:

Vuonna 1925 on pidetty 13 järjestössä 88 luentoa noin 3,960 kuulijalle. Muita valistustilaisuuksia, joihin sisältyvät piirisihteerin, luennoitsijan, pienviljelijäin liiton ja puoluetoimikunnan lähettämäni puhujain järjestelymatkoilla pitämät, järjestöjen tilaamat n.s. kerta- sekä kunnallisvaalipuheet, on järjestetty 423 yhteensä noin 34,611 kuulijalle. Lisäksi järjestettiin yhdessä Työväen Sivistysliiton ja Sos.-dem. Raittiusliiton kanssa kahdet kurssit, joista edelliset oli Viipurissa ja jälkimmäiset Lappeenrannassa. Kursseilla pidettiin yhteensä 89 luentoa ja 15 harjoitustuntia 26 eri aineesta. Kursseilla osanottajille jakoi piiritoimikunta 3 100 markan apurahaa. Osanottajia oli Viipurissa pidetyillä kursseilla loppuun asti 48 ja Lappeenrannassa 24.

Vuonna 1926 pidettiin piiritoimikunnan järjestämänä 7 järjestössä 36 luentoa 625 kuulijalle ja muita valistustilaisuuksia 167 26,486 kuulijalle. Mainittuna vuonna järjestettiin 23 n.s. aluekokousta ja yksi lääniä käsittävä köyhien veronmaksajain kokous, joissa oli yhteensä 3,602 kuulijaa. Lääniä käsittävässä veronmaksajain kokouksessa oli läsnä 41 järjestöstä 52 edustajaa ja muita osanottajia noin 150 eli yhteensä 200 henkeä.

Vuonna 1927 pidettiin 46 luentoa 6 järjestössä 524 kuulijalle ja muita valistustilaisuuksia 364 yhteensä 43,263 kuulijalle. Piirijuhlia järjestettiin piiritoimikunnan taholta 11. Mainittuna vuonna tapahtunut runsas valistustilaisuuksien ja kuulujain lukumäärän suuruus johtuu siitä, että silloin oli sihteerin lisäksi piirin palveluksessa neljä palkattua puhujaa, tehden heidän palvelusaikansa yhteensä 7 1/2 kk.

Vuonna 1928 pidettiin 57 luentoa yhdeksässä järjestössä 1,199

kuulijalle ja opastusta annettiin järjestötehtävissä 33 tuntia. Muita valistustilaisuuksia 236 28,717 kuulijalle. Piirijuhlia oli 11. Luento- ja opastuskursseja järjestettiin yhdet Virojoelle yhdessä Työväen Sivistysliiton ja Virolahden kunnallisjärjestön kanssa.

Vuoden 1929 alkupuoliskolla on luentoja pidetty viidessä järjestössä 32, joissa on ollut 836 kuulijaa ja muita valistustilaisuuksia 298 yhteensä 42,410 kuulijalle.

Luento- ja opastuskursseilla on luennoitu seuraavista aineista: Kunnalliskysymyksistä, nuorisoliikkeestä, taloudellisesta kansanvallasta, järjestötehtävistä, uskonnonvapauslaista, osuuskauppaliikkeestä, itsekasvatuksesta, ammatillisesta liikkeestä, maatalouskysymyksestä, ajatuksen vapauden historiasta, menettelytavoista, työväen sanomalehtien merkityksestä, sivistystyöstä, raittiusliikkeestä ja kieltolaista, Ranskan vallankumouksesta ja työväen elämästä. Opastusta on annettu kursseilla ja luennoilla äidinkielessä, kirjanpidossa, pöytäkirjain ja asiakirjain laadinnassa, kaavakkeiden täyttämässä y.m. järjestötehtäviin kuuluvissa aineissa.

Puoluejulkaisuja, kalenteria y.m., on vaalipiirissämme kuluneen toimintakauden aikana levitetty seuraavasti:

Vuosi. T. Kalenteria. T.Taskukirjaa. Kevättervehdys, Vappumerkkiä.

1925.	4,453	1,750	2,519	9,366
1926.	4,965	2,075	1,986	9,320
1927.	4,815	2,405	1,819	9,827
1928.	4,445	2,236	1,621	10,529

Jäsenhankintaviikko.

Ensimmäinen yleinen jäsenhankintaviikko järjestettiin 1926. Viikkoa valmisteltiin siten, että järjestöjä kehoitettiin järjestämään uusien jäsenten vastaanottokokouksia ja valistustilaisuuksia, levittämään kirjallisuutta sekä valitsemaan lukuisasti jäsenkirjureita. Painatettiin vastaanotto- ja juhlatilaisuuksia varten kutsukortteja ja kirjeitä, joissa pyydettiin saapumaan järjestettyihin tilaisuuksiin ja liittymään jäseneksi. Lisäksi palkattiin kaksi järjestäjää, jotka liikkuiivat opastamassa jäsenhankintaviikon valmistelussa ja pitivät viikon aikana puheita. Yhteensä järjestettiin piirissä jäsenhankintaviikon aikana 135 juhla- ja vastaanottotilaisuutta, joissa oli 9,213 kuulijaa. Uusia jäseniä liittyi puolueeseen 926.

Toinen jäsenhankintaviikko järjestettiin 1928 yhdessä Viipurin piirin sos.-dem. Nuorisojärjestön kanssa. Tämän viikon valmistelu oli piirissä heikompa, johtuen siitä, ettei varojen puutteesta ja lähes-

tyvien kunnallisvaalien tähden voitu palkata järjestäjää silloin kun viikkoa vietettiin. Viikon järjestämiseen annettiin kehoitus ja ohjeet. Viikon aikana järjestettiin yhteensä 31 valistustilaisuutta, ollen niissä 3,497 kuulijaa. Uusia jäseniä liittyi 406. Viikon epäonnistumiseen vaikuttivat suuressa määrässä lukuisilla järjestöjemme alueilla parhaillaan vallinneet satama- ja rakennustyöväen lakot.

Jäsenmäärä.

Työväenyhdistyksien ja piirin jäsenmäärä osoittaa nousua.

Vuoden 1925 lopussa oli piirissä 101 toimivaa työväenyhdistystä. Uusi kunnallisjärjestö perustettiin Kanneljärven kuntaan. Myöhemmin se kuitenkin lakkasi, ja toimintaan herätettiin Koiviston kunnallisjärjestö. Toimintansa lopettaneiden Partakosken, Pyhtään Itäkulman ja Neuvolan ty:ten omaisuudesta tehtiin pesänselvitys.

Vuonna 1926 perustettiin yksi työväenyhdistys ja kaksi naisyhdistystä. Naisyhdistysten perustamisessa avusti naisliiton järjestäjä. Ennen toimineista, mutta välillä toimettomina olleista yhdistyksistä herätettiin henkiin Virolahden Kirkonkulman ty., Pyhällön Turkian ty., Päätilan ty., Paakkolan ja Inon ty:set. Vuoden lopussa oli toiminnassa 108 ty:tä.

Vuonna 1927 perustettiin kaksi ty:tä, nim. Sippolan Ruotilan ja Uudenkirkon Vammeljoen ty:set ja lakkautettiin Virolahden Säkäjärven ty. Veronsa. maksaneita yhdistyksiä oli vuoden lopussa 107.

Vuonna 1928 perustettiin uusia yhdistyksiä neljä, nim. Lemin, Maksilahden, Mustanmäen ja Timperilän tyrset. Vuoden lopussa oli toiminnassa 111 ty:tä.

Jäsenmäärä vv. 1925—28.

V. 1925.....	2,502	miestä	1,029	naista,	yhteensä	3,531
» 1926.....	3,326	»	1,407	»	»	4,733
» 1927.....	3,072	»	1,260	»	»	4,332
» 1928.....	3,171	»	1,281	»	»	4,452

Virkeimmillään oli puoluetoiminta työväenyhdistyksissämme v. 1926. Se lienee pääasiallisesti johtunut siitä, että piirillä oli luennoitsija ja että varojen vuoksi voitiin tehdä runsaasti matkoja. Epäilemättä antoi virikettä vuoden alussa pidetty puoluekokous, sillä piirimme jäsenistöä askarruttivat pääasiallisesti puoluetoimintaa elvyttävät kysymykset, vaikkei käytettävissä ollutkaan uudempiä toimintamuotoja. Suuressa määrässä on puoluetoimintaamme vaikeuttanut väkijuomien salakuljetus, joka erällä seuduijla on vallitsevana, sa-

moin jossain määrin kommunistinen vaikutus, jota joissakin yhdistyksissä on ilmennyt. Kommunistinen hajoitustoiminta oli suunnattu yhdistyksiimme siten, että yhdistys toimitti muodolliset puolue tehtävät pysyäkseen kiinni puolueessa, mutta valistustilaisuuksissa käytettiin kommunistisia puhujia ja kaikessa jarrutettiin puolueemme toimenpiteitä. Tämä johti viimein siihen, että eräissä yhdistyksissä, kuten Parkkarilan ty:ssä, oli erotettava kaikki kommunistiset jäsenet, jotka paljastivatkin itsensä kommunisteiksi, erottamalla yhdistyksen puolueesta. Tilalle perustettiin uusi yhdistys ja omaisuusriita on ratkeamatta korkeimmassa oikeudessa. Pienviljelijäin keskuudessa ei sen sijaan ole ainakaan näkyvästi ilmennyt erikoisharrastuksia, paitsi mitä vaalitoiminnan yhteydessä on järempänä mainittu.

Valtiolliset vaalit.

Toimintakauden aikana on toimitettu kolmet valtiolliset vaalit. 1925 toimitettiin *presidentin valitsijamiesvaalit*. Näissä vaaleissa ei harjoitettu mitään huomattavampaa agitatiota, johon oli syynä varojen puute. Pääasiallisimman valistustyön suorittivat piirilehdet. Vaaleihin osanotto oli myös sen mukaista. Puolueemme vaaliliitto sai 16,437 ääntä. Sos.-dem. valitsijamiehiksi valittiin piiristämme toverit M. Paasivuori, Osk. Reinikainen, T. Typpö, Anna Haverinen, Kr. Lumijärvi ja Antero Nyrkkö.

V. 1927 *toimitetut eduskuntavaalit* olivat tuloksellisemmat, sillä puolueen äänimäärä niissä nousi, joskaan ei niin paljon, että olisi saatu uusia paikkoja. Puolueäänestystä varten asetti 50 työväenyhdistystä 34 ehdokasta. Puolueäänestyksen toimitti 87 yhdistystä ja äänestykseen otti osaa 1,980 jäsentä. Muusta vaalien valmistelusta mainittakoon, että piirille palkattiin neljä kiertävää järjestäjää, jotka järjestivät vaalikomiteoita, piirilehtien, lentokirjasten ja plakaattien levitystä sekä hankkivat huoneistoja puhujia varten, järjestivät puhetilaisuuksia ja itse puhuivat. Juhltilaisuuksia varten painatettiin kutsukortteja. Valitsijayhdistyksiä perustettiin 12, joita ennen oli vain 8.

Valistustyössä käytettiin pääpuhujina ehdokkaita, joista тов. J. F. Aalto piti 11 puhetta 1,491 kuulijalle, Anni Haverinen 16 puh. 4,585 kuulij., T. Typpö 14 puh. 1,005 kuulij., M. Paasivuori 6 puh. 1,750 kuul. ja O. Reinikainen 18 puh. 2,965 kuulijalle. Piirin järjestäjästä piti E. Lindahl 30 puh. 1,128 kuulij., V. Hannula 32 puh. 1,138 kuulij., V. Soila 39 puh. 3,322 kuulij., Arvo Leivo 17 puh. 790 kuulij. ja piirisiht. piti 6 puh. 882 kuulijalle. Lisäksi oli käytettävänä 10 paikallista puhujaa, joten yhteensä pidettiin 291 puhetta 23,539 kuulijalle. Punaisia autoja oli liikkeellä 5, joista pidettiin 40 puhetta.

Kirjallisuutta levitettiin seuraavasti: piirilehtiä 6,820 kpl., lento- ja ilmoituslehtisiä 57,850 kpl., kutsukortteja 10,000 kpl., yksityisille henkilöille osoitettuja kirjeitä 2,102 kpl. Painatettiin oma vaalilehtinen, josta otettiin 22,000 kplreen painos. Vaalipäiviksi olivat useat kunnallisjärjestöt järjestäneet liikkeelle hevosia ja autoja, jotka kunnallisjärjestöt itse kustansivat.

Vastustajain käyttämistä vaalitavoista mainittakoon tavallista häikäilemättömämpi sanomalehtipropaganda ja että varsinkin porvaristo käytti puhujina tunnetuimpia luottamushenkilöitä ja puhujain mukana tunnetuita taiteilijoita sekä musiikkia.

Vaalien tuloksista mainittakoon, että puolueemme äänimäärä oli 22,873, eli 543 ääntä enemmän kuin edellisissä vaaleissa. Kommunistien äänimäärä oli 6,077, eli työväki yhteensä 28,950 ja porvaripuolueet yhteensä 48,853 ääntä, joiden lisäksi annettiin 432 hyljättyä ääntä. Yhteensä käytti äänioikeuttaan 78,218. Valituiksi tulivat O. Reinikainen, J. F. Aalto, M. Paasivuori, T. Typpö ja Anni Haverinen.

Vuoden 1929 eduskuntavaalien valmistelu tapahtui pääasiassa samalla tavalla kuin edellisissäkin vaaleissa paitsi, että kiertäviä järjestäjiä voitiin palkata vain kaksi. Piiritoimikunta lähetti järjestöille 5 kiertokirjettä, joissa annettiin ohjeita ja kehoituksia. Puolueäänestystä varten asetti ehdokkaita 56 työväenyhdistystä nimen 52 ehdokasta. Puolueäänestykseen otti osaa 88 yhdistystä ja 1,939 jäsentä. Valitsijayhdistyksiä perustettiin 12.

Valistustyössä käytettiin pääpuhujina nytkin ehdokkaita, joista eniten pitivät puheita J. F. Aalto 18 2,780 kuulij., O. Reinikainen 18 2,394 kuulij., Anni Haverinen 19 1,213 kuulij., Hilja Pärssinen 16 2,775 kuulij. ja J. Pyy 16, 754 kuulijalle muita mainitsematta. Yhteensä oli piirillä käytettävissä 21 puhujaa, jotka pitivät yhteensä 220 puhetta 17,660 kuulijalle. Näistä oli 61 n.s. autopuhetta. Palkattuina puhujina toimi näissä vaaleissa tov. Lauri Oksanen 1 y₂ ja K. Kopila 1 kuuk.

Lentolehtisiä levitettiin yhteensä 60,500 kpl., joista piiritoimikunnan painattamia 40,000 kpl. Piirilehtiä lähetettiin 4,345 kpl. ja yksityiskirjeitä 1,806 kpl. Kunnallisjärjestöjen toimesta oli nytkin järjestetty vaaleihin kuljetusta linja-autoilla sekä harjoitettu auto-reklaamia.

Vaalien tulokset osoittavat, että äänestämässä kävi kaikkiaan omassa vaalipiirissä 77,213 ja muissa vaalipiireissä 2,317 eli yhteensä 79,530 äänioikeutettua. Puolueemme sai ääniä 23,240, kommunistit 7,767, eli työväki yhteensä 31,007 ääntä. Porvaripuolueista on suurin maalaisliitto, joka sai 21,736 ääntä. Edellisiin vaaleihin verraten li-

sääntyi sos.-dem. äänimäärä 367, kommunistien 1,690, eli työväen yhteensä 2,057 ääntä. Porvaripuolueista lisäsi äänimääräänsä vain maalaisliitto, saaden 3,817 enemmän kuin edellisissä vaaleissa. Edustajia saatiin 5, tullen valituiksi toverit M. Paasivuori, J. F. Aalto, Osk. Reinikainen, Anni Haverinen ja Hilja Pärssinen.

Uusia puolueyhmytyksiä ei piirissämme ilmaantunut. Samoin ei porvaripuolueiden kesken tapahtunut liittoutumisia. Kommunistien äänimäärän lisääntymiseen on kai pidettävä syynä ahdasta taloudellista aikaa sekä porvariston taktillista kiilauspolitiikkaa, jolla se pyrkii eroittamaan työväestön kauemmaksi toisistaan, ja maalaisliiton lisääntyvään kannatukseen virkamiesten palkankorotuskysymystä.

Kunnallisvaalit.

Vuoden 1925 kunnallisvaalit olivat puolueellemme voitokkaat. Niitä valmisteltiin siten, että tehtiin ehdotus valistustyöohjelmaksi, joka esitettiin kunnallistoimikunnille. Puhujiksi pyydettiin 27 piirissä olevaa esityskykyistä puoluetoveria, lisäksi kehoitettiin kunnallisjärjestöjä käyttämään oman kuntansa valtuustoehdokkaita puhujina. Pyydetyistä puhujista lupautuikin moni ja kun piirillä oli palkattuna myös luennoitsija, saatiin varsinaisia vaalipuheita järjestetyksi 139, joissa oli kuulijoita 8,716. Lisäksi järjestivät useat kunnallisjärjestöt valistustilaisuuksia, joissa puhujina kävivät ehdokkaat. Eräät kunnallisjärjestöt saivat vielä järjestetyksi voimakkaan kotiagitation.

Vaalilehtisiä levitettiin 32,500 kpl., piirilehtiä 3,566 kpl. ja yksityisiä kirjeitä lähetettiin 1,500 kpl. Piiritoimikunta painatti oman lentolehtisen, josta otettiin 7,500 kkeen painos. Lisäksi painattivat useat kunnallisjärjestöt oman lentolehtisensä.

Valitettavasti ei piiritoimikunnalla ole tarkkaa cilastoa kunnallisvaalien tuloksista, mutta mainittakoon kuitenkin, että saatujen tietojen mukaan lisääntyi puolueettamme äänestäneiden lukumäärä lähes kolmella ja puolella tuhannella. Uusia valtuutettuja saatiin 25. Piirissämme oli silloin 32 kuntaa, joista 24 kunnassa oli sos.-dem. valtuutettuja ja 8 kuntaa, joissa ei ollut sos.-dem. valtuutettuja yhtään. Kommunistit esiintyivät vain 7 kunnassa omine ehdokkainaan.

Myös 1928 *toimitetut kunnallisvaalit* olivat sikäli tulokselliset, että niissä saatiin viiteen sellaiseen kuntaan sos.-dem. valtuutettuja, joissa ei aikaisemmin ollut. Kuluneella väliajalla oli piirissämme perustettu kaksi uutta kuntaa, joten kuntia oli yhteensä 34. Tällä hetkellä on

viisi kuntaa piirissämme sellaisia, joissa ei ole yhtään sos.-dem. valtuutettuja ja neljä näistä on Suomenlahden ulkosaariston pikkukuntia, joissa kyllä on vasemmistolaisiakin valtuutettuja, mutta jotka eivät ole järjestöjen asettamia eivätkä kuulu mihinkään järjestöihin. Muuten kärsittiin näissä vaaleissa tavallaan vaalitappio, kun ottaa huomioon, että valtuutettujen lukumäärä lisääntyi, sillä koko vaali-piirin 736 valitusta valtuutetusta valittiin sos.-dem. valtuutettuja 202 (201), kommunistisia valtuutettuja 37 (21) ja porvarillisia valtuutettuja 497 (503). Sosialidemokraatit voittivat 12 kunnassa 22 uutta paikkaa ja menettivät 9 kunnassa 21 paikkaa. Näissä vaaleissa esiintyivät kommunistit ensi kerran kaikissa kunnissa emillä ehdokkailaan, ja kun parhaillaan oli satamalakko, jota he käyttivät hyväkseen, voidaan heidän saavuttamansa menestys laskea tämän ansioksi. Lisäksi oli useissa kunnissa aikaisemmissa vaaleissa valittu sos.-dem. listoilta sellaisia henkilöitä, jotka myöhemmin osoittautuivat kommunisteiksi. Porvaristo käytti vaaleissa häikäilemättömiä keinoja, järjestämällä m.m. sekalistoja, joihin oli otettu ehdokkaiksi »puolueetomia» työläisiä sekä liittoutumalla keskenään kaikissa kunnissa. Sosialidemokraatit ja kommunistit olivat vaaliliitossa yhdessä kunnassa, jossa vallattiin kommunisteilta yksi paikka.

Piirikokoukset.

Vuoden 1926 piirikokous pidettiin Viipurissa 13 p:nä toukokuuta. Edustajia oli 26. Puoluetoimikunnan edustajia 2. Edustajaperuste 1 edustaja kultakin alkavalta 200 jäseneltä.

Vuoden 1927 piirikokous pidettiin Viipurissa 15—16 p:nä huhtikuuta. Edustajia oli 31. Puoluetoimikunnan edustajia 2, lisäksi piirilehtien ja piiritoimikunnan edustajat. Edustajaperuste 1 edustaja kultakin alkavalta 200 jäseneltä.

Vuoden 1928 piirikokous pidettiin Kotkassa 6—7 p:nä huhtikuuta. Edustajia 32. Puoluetoimikunnan edustajia 2; lisäksi piirilehtien ja piiritoimikunnan edustajat. Edustajaperusteena 1 edustaja kultakin alkavalta 150 jäseneltä. Esillä olivat m.m. kysymykset: poliittinen tilanne sekä suhtautuminen kommunisteihin ja heidän eroittaminen järjestöistä.

Vuoden 1929 kokous pidettiin Viipurissa 13—14 p. huhtikuuta. Edustajia 34. Puoluetoimikunnan edustajia 2; lisäksi piirilehtien ja piiritoimikunnan edustajat. Edustajaperuste 1 edustaja alkavalta 150 jäseneltä. — Esillä olivat m.m. kysymykset: hajoitustoiminnan ehkäiseminen, maanpuolustusohjelma ja maatalousohjelma.

Piirin rahallinen tila.

	Tuloja.	Menoja.	Voitto	Tappio.
V. 1925	56,252:23	66,909:55	—	10,657:32
» 1926	95,005:36	67,179:95	27,825:41	—
» 1927	74,342:37	76,786:51	—	2,444:14
» 1928	56,126:09	70,694:05	—	14,567:96

Tiliasema 31/12 1928.

Pääomatili.

Tasaustili.....»••• 25,381:27
Smk. 25,381: 27

Voitto- ja tappiotili.....14,567: 96
Tasaustili.....•....10,813:31
Smk. 25,381:27

*Voitto- ja Tappiotili-**Tuloja:*

Piiriverojentili.....42,208: 95
Ylimäär. verojentili.....2,820: 75
Sekal. tul. menoj. tili.....3,850:96
Juhlatili.....6,455:45
Korkotili.....789: 98 56,126:09
Tilikauden tappio.....14,567: 96
Smk. 70,694:05

Menoja:

Toimintaväl.-Kirjakaupan tili.....1,507: 50
Piirikok. kust. painot, tili.....4,226: —
Palkkatili.....39,250: —
Valist.-Agit. tili.....2,812:65
Kulunkitili.....14,347: 60
Vaaliag. tili.....8,550:30 70,694:05
Smk. 70,694:05

*Tasaustili.**Varat:*

Rahatili.....	689: 56	
Pankkitili.....	509: 95	
Irtaimistotili.....	<u>5-895: 67</u>	7j095. 18

Saatavia:

Tienhaaran ty. tili.....	1,500: 96	
Velallisten tili.....	1,902: 50	
Puoluetoimik. tili.....	<u>2,215: 35</u>	5j618. 81

Smk. 12,713:99

Velat:

Puolueverojentili.....	371: 75	
Pesänselv. tili.....	266: 93	
Velkojaintili:		
Työv. Osuuskirjakauppa.....	1,212: —	
Kansan Työ.....	<u>50:—</u>	1,900:68
Pääomatili puhdas omaisuus.....		10,813: 31

Smk. 12,713:99

Piiritoimikunta ja piirin toimitsijat.

Piiritoimikuntaan kuuluivat v. 1925 J. Vuoristo puheenjohtajana, J. F. Aalto varapuheenj., J. Pyy, J. Lonkainen, O. Reinikainen, H. Manner, J. E. Savenius vakinaisina sekä J. Hätälä, J. Huotari ja A. Hänninen varajäseninä. Kokouksia on pidetty 17. Piirisihteerinä toimi Kr. Lumijärvi 18 päivään maalisk. ja siitä lähtien T. Lindman. Kanslistina 10 p:ään helmik. Hildur Haarala ja järjestäjänä 15 p:stä helmik. vuoden loppuun Osk. Salonen.

V. 1926 kuuluivat piiritoimikuntaan J. Vuoristo puheenjohtajana, J. F. Aalto varapuheenj., Hilma Nenonen, J. Pyy, H. Manner, O. Reinikainen, A. Mähönen vakinaisina sekä A. Häkkinen, A. Nyrkkö ja J. Hätälä varajäseninä. Kokouksia pidettiin 11. Piirisihteerinä toimi T. Lindman, luennoitsijana 1/1—1/5 O. Salonen. Puhujina Laina Andersson 3 viikkoa, Y. Marttila 1 kuukauden ja kansliassa Edith Anttila 20 päivää.

V. 1927 kuuluivat piiritoimikuntaan J. Vuoristo puheenjohtajana, J. F. Aalto varapuheenj., J. Pyy, A. Hänninen, A. Nyrkkö, E. Pusa, A. Mähönen vakinaisina sekä K. Seppälä, E. Lähde ja A. Penttinen

varajäseninä. Kokouksia pidettiin 13. Piirisihteerinä toimi T. Lindman. Kanslia-apulaisena 1/4 lähtien Aino Pulkkinen ja vaalipuhujina E. Lindahl 2 y₂ k., V. Hannula 2, Veli Soila 2 ja Arvo Leivo 1 kuuk.

Vuoden aikana kuoli tunnollinen ja ahkera entinen piiritoimikunnan jäsen J. Hätälä. Piirimme järjestynyt työväki muistelee häntä kaipauksella.

V. 1928 kuuluivat piiritoimikuntaan J. Vuoristo puheenjohtajana, J. F. Aalto varapuheenjoht., J. Pyy, E. Pusa, H. Nenonen, O. Reinikainen, A. Hänninen vakinaisina sekä E. Lähde, A. Penttinen ja F. Alanen varajäseninä. Kokouksia pidettiin 9. Piirisihteerinä toimi T. Lindman. Kanslia-apulaisena Aino Räisänen (Pulkkinen), vaalipuhujina Petu Nöjd 2 ja Aleks. Hämäläinen 2 kuuk.

Vuoden aikana kuoli monivuotinen piiritoimikunnan jäsen ja ent. piirin edustaja Antero Nyrkkö, joka nuoruudestaan asti otti innokkaasti osaa työväenliikkeeseen. Toveri N. oh rehti ja paljon käytetty luottamustehtävissä, joten puolue kärsi paljon hänen menetyksestään.

Vuodeksi 1929 valitsi piirikokous piiritoimikuntaan J. F. Aallon, joka toimii puheenjohtajana, Aapo Mähösen, joka toimii varapuheenjohtajana, Hilda Olkkosen, S. Jacobssonin, O. Reinikaisen, J. Pyyin ja A. Heinosen vakinaisiksi sekä varalle A. Gyllingin, F. Alasen ja V. Visan. Kokouksia on pidetty 10. Piirisihteerinä on toiminut T. Lindman ja kanslia-apulaisena Aino Räisänen.

Viipurissa syyskuun 25 päivänä 1929.

VIIPURIN L. LÄNT. VAALIPIIRIN SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNTA.

*/s. F. Aalto,
puheenjoht.*

*T. Lindman,
sihteeri.*

Viipurin 1. it. vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön toiminta 16. 7. 1925—30. 6. 1929.

Yleiskatsaus.

Viipurin 1. itäinen vaalipiiri käsittää koko rajaseudun Karjalan kannakselta Suojärven perukoille asti. Kuten yleensä tiedetään, elää rajaseudun väestö sangen epävarmoissa oloissa, joten sekin jo osaltansa vaikuttaa järjestötoiminnan heikkouteen tässä piirissä. Viimeaikoina kuitenkin on ollut havaittavissa järjestötoiminnan elpymistä rajaseuduillakin ja, mikäli olot vakiintuvat ja väestö valveutuu, on niilläkin seuduilla hyviä tuloksia odotettavissa. Niissä piirin

osissa, jotka eivät kuulu varsinaiseen rajavyöhykkeeseen, on järjestötoiminta kuluneen toimintakauden aikana ilahduttavasti vakiintunut.

Viipurin 1. itäisessä vaalipiirissä on ollut maalaisliitolla huomattavan suuri kannatus. Tähän on ollut osaksi vaikuttamassa se, että piirin maatalviljelevästä väestöstä on suurin osa pientilallisia, jotka elävät sangen epävarmoissa taloudellisissa oloissa. He ovat uskotelleet itselleen saavansa tukea maalaisliitolta ja siksi ovat he antaneet sille kannatuksensa. On ilmeisesti selvää, että pientalonpoikaisväestön käsitteet ovat vaikuttaneet myöskin järjestötoiminnan heikkouteen.

Kommunistisen hajoitustyön alettua, sai se sangen uhkaavan otteen Viipurin 1. itäisessä piirissä. Useita järjestöjä erosi sos.-dem. puolueesta ja miltei kaikissa järjestöissä tehtiin kiivasta hajoitustyötä. Kuluneen toimintakauden aikana on kommunistien vaikutusvalta huomattavasti vähentynyt. Mutta silti voimaperäistä valistustyötä ja valppautta vaaditaan edelleenkin kommunistisen liikkeen vastustamisessa.

Valistustyö.

Jo pidemmän ajan on Viipurin i. it. vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestö ollut perin vaikeassa taloudellisessa asemassa, mikä on vaikuttanut haitallisesti piirin valistustyöhönkin. Piirin palveluksessa ei ole voitu pitää jatkuvasti kuin piirisihteeri, jonka on täytynyt hoitaa myöskin kansliatehtäviä. Ei ole voitu järjestää pidempijaksoisia puhujamatkoja eikä myöskään riittävästi luento- ja kurssitoimintaa. Mikäli luento- ja opastuskursseja on järjestetty, on se tapahtunut etupäässä ulkopuolista työvoimaa käyttäen.

V. 1925 loppupuoliskolla järjestettiin kolmet luento- ja opastuskurssit, nim. Äyräpään, Sortavalan ja Terijoen työväenyhdistyksiin. Näissä pidettiin yhteensä 56 luentoa 2,240 kuulijalle. Opastuskursseilla, jotka pidettiin luentojen yhteydessä, annettiin opastusta yhteensä 64 tuntia ja otti kursseihin osaa 54 henkilöä.

Luentoaineina oli kasvatushistoria, Ranskan vallankumous, kunnalliset kysymykset, taloustiede, järjestötoiminta, työväen vakuutuslainsäädäntö, uskonnonvapaus, kasvatussoppi, osuustoiminta ja valtioelämän perusteet. Kurssilla ainetettiin opastusta kirjanpidossa, järjestötehtävissä ja lasten- leikissä (Sos.-dem. Raittiusliiton avustamilla).

Vuoden aikana piti kansanedustaja Matti Puittinen piirin alueella puheita 29 paikassa sekä lisäksi jotkut yksityiset puoluetoverit.

V. 1926 aikana järjestettiin neljät luennot, jotka pidettiin Salmin Tuleman, Kellomäen, Ollinmäen ja Kaivolän työväenyhdistyksissä. Yhteensä 44 luentoa 1,892 kuulijalle. Kansanedustaja Otto Toivonen piti piirin alueella puheita 29 paikassa ja lisäksi piirisihteeri ja yksityiset puoluetoverit yhteensä 58 eri paikassa (kuulijain lukumäärää ei ole ilmoitettu)

V. 1927 aikana järjestettiin vain kahdetluentokurssit, toiset Sorolan ja toiset Matkaselän työväenyhdistykseen. Näissä pidettiin yhteensä 20 luentoa.

Toimitetut valtiolliset vaalit veivät ajan niin, ettei voitu enempää luentoja järjestää. Vaalien edellä pidettiin kaikkiaan 229 puhetta 13,740 kuulijalle. ,

V. 1928 aikana järjestettiin luento- ja opastuskurssit Tainionkoskelle, Salmin Tuleman ja Suojärven Välikylän työväenyhdistykseen. Näillä kursseilla pidettiin kaikkiaan 42 luentoa ja annettiin opastusta 41 tuntia. Luentoja kuulemassa oli kaikkiaan 850 henkilöä. Opastuskursseihin otti osaa 39 henkilöä.

Luentojen lisäksi pidettiin kertapuheita kaikkiaan 266 eri paikassa 19,104 kuulijalle. Siis vuoden aikana pidettiin puheita ja luentoja yhteensä 308 19,954 kuulijalle. Tähän lukuun sisältyy myöskin kunnallisvaalien edellä pidetyt puheet sekä iltama- ja vappupuheet.

V. 1929 aikana ei ole järjestetty luento- ja opastuskursseja. Vuoden alkupuoliskolla on piirisihteeri pitänyt 67 puhetta 5,099 kuulijalle. Yhteensä on pidetty 350 puhetta 37,022 kuulijalle. Tähän sisältyy vaali-, iltama- ja vappupuheet.

Piirijuhlat: V. 1925 aikana järjestettiin piiritoimikunnan taholta piirijuhlat 8 eri järjestöön. Sen lisäksi piti 29 järjestöä iltamat piirin valistusrahaston hyväksi. Näistä juhlista ja iltamista oli piirille tuloja yhteensä noin 18,000 mk.

V. 1926 järjestettiin piirijuhlat 4 paikkaan ja vain 14 järjestöä piti iltamat piirin valistusrahaston hyväksi. Näistä oli yhteensä tuloja noin 8,000 mk.

V. 1927 ei piiritoimikunnan taholta järjestetty ollenkaan juhlia, vaan sen sijaan velvoitti piirikokous jokaisen järjestön pitämään juhlan tahi iltaman piirin valistusrahaston hyväksi. 42 järjestöä täyttikin velvollisuutensa. Täten saatiin järjestöiltä tuloja yhteensä noin 9,000 mk.

V. 1928 piirikokouksessa päätettiin luopua iltamien pidosta ja sen sijaan asetettiin järjestöille kertavero, vaihdellen 50—250 markkaan. Tämän veron suoritti 67 järjestöä ja saatiin siitä tuloja yhteensä 10,121 mk. • "

Yhteistyö muiden järjestöjen kanssa: Toimintakauden aikana on

ollut läheistä yhteistyötä Työväen Sivistysliiton, Sos.-dem. Raittiusliiton ja Nuorisopiirin kanssa. Näiden kanssa on järjestetty yhteisiä luento- ja opastuskursseja. Myöskin sanottujen liittojen ja järjestön luennoitsijat ovat pitäneet useita puheita piirin alueella.

Jäsenhankintaviikot.

Ensimmäinen jäsenhankintaviikko onnistui tyydyttävästi. Jäsenhankintajuhlia järjestettiin 29 ja oli niissä läsnä 5,495 henkilöä. Jäsenten kerääjinä työskenteli 133 toveria. Uusia jäseniä ilmoitettiin liittyneen järjestöihin 762.

Edellisen vuoden antaman hyvän tuloksen innostamana, järjestettiin jäsenhankintaviikko myöskin syksyllä 1927, vaikka siihen ei saatukaan puoluetoimikunnan taholta kehoitusta. Tulos kuitenkin ei ollut yhtä edullinen kuin edellisenä vuonna. Piiritoimistoon saapuneiden ilmoitusten mukaan liittyi järjestöihin uusia jäseniä noin 200.

V. 1928 jäsenhankintaviikon aikana järjestettiin piirin alueella kaikkiaan 42 jäsenhankintajuhlaa, joissa oli yhteensä 2,020 kuulijaa. Paitsi järjestöjen jäsenkirjureita, toimi jäsenten kerääjinä 46 toveria. Jäsenhankintaviikon aikana perustettiin 6 uutta yhdistystä, joihin ilmoitettiin liittyneen jäseniä yhteensä yli 200. Entisiin yhdistyksiin ilmoitettiin liittyneen uusia jäseniä yhteensä vähän yli 300. Myöhemmin kuitenkin selvisi, että useimmissa tapauksissa olivat uusiksi jäseniksi ilmoitetut entisiä yhdistysten jäseniä, joten monessakaan järjestössä ei verotilityksissä ole ollut yhtään jäsentenlisäystä.

Uusista yhdistyksistä ei ole yksikään vielä maksanut verojansa, joten siltäkään osalta ei ole tapahtunut ilmoitettua jäsenmäärän lisäystä. Viimeisissä eduskuntavaaleissa niistä kuitenkin oli jo arvaamattoman suuri hyöty, sillä jokaisella paikkakunnalla, missä oli edellisenä syksynä perustettu yhdistys, lisääntyi puolueemme äänimäärä huomattavasti.

Jäsenmäärä.

Kertomuskauden aikana on puolueen jäsenmäärä piirissämme osoittanut jatkuvaa nousua, paitsi v. 1927 alussa oli huomattava laskusuunta. Jäsenmäärät ovat olleet seuraavat:

Vuosi	30/6	31/12	Yhdisiyskien luku
1925.....	1,767	1,882	86
1926.....	1,991	2,608	91
1927.....	2,072	2,131	89
1928.....	2,083	2.111	88

Uusia yhdistyksiä: V. 1925 perustettiin uusia yhdistyksiä Impilahden Syskyjärvelle ja Sortavalan mlk. Janaslahteen. V. 1926 perustettiin sos.-dem. työväenyhdistys Sorjoon. V. 1927 perustettiin uusia yhdistyksiä Terijoen Ollilaan, Metsäpirtin Terenttilään, Hiitolan asemalle ja Suistamon Roikonkoskelle. V. 1928 perustettiin uusia yhdistyksiä Suojärven Varpakylään, Kaipaaseen, Salonkylään, Annanteh-
taalle, Vuoteelle, Vegarukseen ja Naistenjärvelle sekä Sakkolan Riis-
kaan. Ollen vuoden lopussa nimellisten järjestöjen luku 101. V. 1929
aikana on perustettu yhdistykset Suistamon Pyörittäjään, Kivenna-
van Multalaan ja Käkisalmen Tenkalahteen.

Aikaisemmin toimineista yhdistyksistä on kertomuskauden aikana
aloittanut uudestaan toimintansa Raudun, Leppäsyjärän ja Ihalan
työväenyhdistykset.

Toimintansa lopettaneet järjestöt: Alhon ty. (Lakkautettu oikeu-
den päätöksellä). Kivennavan Räikkylän ja Hartoisten ty., Joutse-
non Honkalahden ty. ja Perkjärven ty.' Lisäksi on joitain yhdistyk-
siä, joilla ei ole ollut mitään toimintaa, mutta niitä ei ole virallisesti
lakkautettukaan.

Vaikea taloudellinen tilanne piirin alueella on vaikuttanut lamaan-
nuttavasti järjestötoimintaan. Järjestöt eivät voi suorittaa aika-
nansa jäsenmaksuja piirille.

Aikaisempina vuosina on väkijuomista ollut suurta haittaa järjestö-
toiminnalle, mutta viime aikoina on käänne yleensä tapahtunut pa-
rempaan päin.

Kommunistien vaikutusvalta on niinikään vähentynyt huomatta-
vasti. Heidän hallussaan on kaikkiaan 7 työväentaloa ja noin 10:ssä
sos.-dem. yhdistyksessä on joitakin kommunisteja.

[Pienviljelijäväestö on vielä pysynyt suurelta osaltaan erossa jär-
jestötoiminnasta, mutta nyt näyttää siinäkin olevan käänne tapah-
tumassa. Mikäli pienviljelijöitä kuuluu järjestöihin ovat he yleensä
tyytyväisiä puolueeseen.

Eduskuntavaalit.

V. 1927 vaaleja ryhtyi piiritoimikunta valmistelemaan jo kevät-
talvella. Järjestöille lähetettiin kiertokirjeitä, joissa kehoitettiin ryh-
tymään vaalivalmisteluihin ja hankkimaan osoitteita lehtien lähettä-
mistä varten. Sellaisilla paikkakunnilla, joissa ei ollut järjestöjä,
käännyttiin yksityisten toverien puoleen.

Sanomalehtiä lähetettiin ilmaiseksi; Kansan Voimaa 980 kpl. ja
Kansan Työtä 3,108 kpl. Piiritoimikunta ei julkaissut mitään eri-
tyistä vaalikirjallisuutta. •

Vaalipuhujina käytettiin etupäässä listoilla olleita tovereita ja pitivät he puheita seuraavasti: Velling 40, Kuittinen 28, Suokas 24, Pusa 19, Rinne 17, Rapo 16, Saarinen 16, Erich 15, Joro 14, Helo 13, sekä lisäksi yksityiset puolueoverit. Yhteensä pidettiin puheita 229 paikassa 13,740 kuulijalle.

Pyhien aikoina käyttivät vaalipuhujat autoja, joten ehdittiin käydä useammassa paikassa.

Purimme maalaisliitosta erkani kaksi ryhmää ennen vaaleja, nim. Parikkalan miehet ja läheniemeläiset, mutta ne eivät saaneet montakaan ääntä puolueestamme ja yleensäkin niiden saama äänimäärä oli perin pieni.

Kommunistien äänimäärä sen sijaan lisääntyi niin paljon, että he saivat yhden edustajan valituksi.

Oman puolueemme äänimäärä aleni 164 äänellä, mutta se ei vaikuttanut mitään vaalien lopulliseen tulokseen.

Vaalitaisteluun käytettiin kaikkiaan noin 21,000 mk.. Tästä määrästä saatiin järjestöiltä lahjoituksina 4,400 mk ja loput koottiin muita teitä.

V. 1929 *eduskuntavaaleja* ryhdyttiin valmistelemaan heti, kun saatiin tieto eduskunnan hajoituksesta. Lähetettiin järjestöille 2 kiertokirjettä. Toisessa kehoitettiin asettamaan ehdokasehdokkaita ja toisessa tiedoitettiin piirin vaikeasta taloudellisesta asemasta. Järjestöt pitivätkin nopeasti kokouksia, joissa asetettiin ehdokkaita puolueäänestystä varten, sekä päätettiin vaalitaistelun rahallisesta avustuksesta.

Kun kaikki viralliset alkuvalmistelut, jotka menivät ilman mitään häiriöitä, oli suoritettu, ryhdyttiin kesäkuun alkupuolella varsinaiseen vaalitaisteluun. Aluksi lähetettiin pari miestä kiertämään pimeimmissä kunnissa, joista he hankkivat osoitteita lehtien lähetystä varten ja järjestivät vaahkirjallisuuden levittäjiä sekä varasivat huoneita varsinaisia vaalipuheita varten. Tämä toimintamuoto näyttikin tuoneen tyydyttäviä tuloksia.

• Vaalipuheita pidettiin seuraavasti: Lumijärvi 32, Kuittinen 31, Velling 28, Bister 23, Andersson 22, Huttunen 20, Rapo 17, Aalto, V. 17 ja Lonkainen 12 puhetta. Alle 10 puhetta pitivät seuraavat toverit: Hyvönen, Haapasalo, Kaija, Hypen, Rinne, Ovaska, Suokas ja Raitio. Yhteensä pidettiin puheita 267 paikassa noin 19,000 kuulijalle. Sen lisäksi järjestivät eri kunnallisjärjestöt puhetilaisuuksia, joissa puhuivat paikalliset toverit, mutta niiden luvusta ja kuulijoiden määrästä ei ole vielä tietoa.

Vaalien edellisenä päivänä käytettiin autoja neljässä kunnassa ja niissä tilaisuuksissa oli yleensä runsaasti-kuulijoita. Erikoisuutena

voidaan mainita, että piirisihteeri käytti matkoillaan gramofonia, mikä vallankin syrjäseuduilla kokosi huomattavasti kuulijoita.

Mitään omaa vaalikirjallisuutta ei piiritoimikunta painattanut, eivätkä myöskään perusjärjestöt, mutta sen sijaan levitettiin tarkkaan kaikki puoluetoimikunnan julkaisemat sekä lähetettiin piirilehteä *Kansan Työtä* 3,077 kpl. ja *Kansan Voimaa* 787 kpl.

Vaaleihin osanotto oli toisin paikoin verraten vilkasta. Piirin kokonaisuäänimäärä lisääntyi vähän yli 5,000. Sosialidemokraattien äänimäärä lisääntyi 2,144 äänellä.

Huomatuimman voiton saavutti maalaisliitto, saaden yhden edustajapaikan kokoomukselta. Pienviljelijäin puolue sai koko piiristä vain 192 ääntä. Parikkalan miehet ja Läheniemien puolue saivat yhteensä 1,258 ääntä. Niillä puolueilla ei siis ole tässä piirissä tulevaisuutta. Kommunistien äänimäärä lisääntyi vain 254, mutta useissa paikoin se laski huomattavasti, vain 5 huomattavaa paikkakuntaa pelasti kommunistit ainoan paikan menetyksestä.

Vaalitaistelu tuli maksamaan kaikkiaan lähes 30,000 mk., mutta sen rahoittivat järjestöt suurimmaksi osaksi vapaaehtoisilla lahjoituksilla.

Kunnallisvaalit.

Vuoden 1925 kunnallisvaaleissa, oli piirimme 34 kunnassa sosialidemokraateilla omat listat, 5 kunnassa ei ollut ollenkaan työväellä omia listoja ja Heinjoella, missä otettiin ensi kerta osaa vaaleihin, ei saatu yhtään edustajaa valituksi.

Vuoden 1928 kunnallisvaaleja ryhtyi piiritoimikunta valmistelemaan jo elokuussa. Järjestöille lähetettiin erityinen kunnallisvaaleja koskeva kiertokirje, jossa kehoitettiin ryhtymään vaalivalmisteluihin. Myöhemmin annettiin erityisiä kehoituksia ja ohjeita kiertokirjeissä, sanomalehdissä ja yksityiskirjeissä.

Useat kunnallistoimikunnat tilasivat piiritoimikunnalta vaalipuhujan, joten piiritoimikunnan täytyi palkata vaalien edellä 2 puhujaa. Lisäksi pitivät useat paikalliset puoluetoverit puheita kunnallisvaalien edellä. Piiritoimikunnan puolesta järjestettiin seuraavat vaalipuheet. Erkki Ovaska 29 puhetta, Lumijärvi 18, Hyvönen 18, Andersson 16 ja Kuittinen 11 puhetta.

Piiritoimikunta painatti erityisen vaalijulistuksen, josta otettiin 5,000 painos. 7 kunnallisjärjestöä painatti oman vaalijulistuksensa. *Kansan Työtä* lähetettiin vaalien edellä 2 viikon aikana 2,219 kpl. ja *Kansan Voimaa* 944 kpl.

Kunnallisvaaleissa lisääntyi sosialidemokraattien äänimäärä noin

40 %:lla, voitettiin 30 uutta paikkaa ja menetettiin 12, joista 8 kommunisteille ja 4 porvareille.

Sosialidemokraatit olivat kommunistien kanssa vaaliliitossa vain kahdessa kunnassa, joissa molemmissa hävittiin paikka porvareille. Kommunistit menettelivät muuten sosialidemokraatteja kohtaan sangen häikäilemättömästi. Esim. parille kommunistien hallussa ollelle työväentalolle ei laskettu sosialidemokraattista puhuaa, vaikka kommunisteilla oli sosialidemokraattien hallussa olevat talot vapaasti käytettävissä.

Piirimme kunnissa on työväen edustus vielä verraten heikkoa. Vain 3 kunnassa on työväellä yhden paikan enemmistö. Useissa valtuustoissa on 2 ja 3 työväen edustajaa.

Piirikokoukset.

Vuosien 1926, 1927 ja 1928 piirikokoukset pidettiin Antreassa. Viimeinen piirikokous pidettiin Sortavalassa. Piirikokousedustajien lukumäärä on ollut 26, 28, 28, ja viimeisessä kokouksessa oli 23 edustajaa. Edustajaperuste on koko kertomuskauden ajan ollut 1 edustaja alkavalta 200-jäsenluvulta.

Piirikokouksien päätökset: Vuoden 1926 piirikokouksessa hyväksyttiin säännöt sos.-dem. valtuustoryhmille. Alustuksen ja, sääntöluonnoksen oli laatinut sos.-dem. puolueen kunnallistoimisto. Samassa kokouksessa kehoitettiin kaikkia piirin alueella toimivia puolueosastoja, jotka palkkaavat näyttämöhenkilöitä, vaatimaan heiltä puolueen jäsenyyttä. Niinikään päätettiin samassa kokouksessa nuorisosastojen ja järjestöjen keskinäisistä suhteista.

Vuoden 1927 piirikokoukselle oli tov. E. Pusa laatinut alustuksen ja ponnet maatalouskerhotoiminnasta. Keskustelun jälkeen hyväksyttiin ponnet, joissa kehoitettiin perustamaan maatalouskerhoja, missä sellaiseen on edellytyksiä, mutta niiden toimintaa, ei saa yhdistää Mannerheimin Lastensuojeluliiton tahi jonkin muun porvarillisen järjestön samanlaiseen toimintaan.

Vuoden 1928 piirikokouksessa päätettiin Sos.-dem. Raittiusliiton aloitteesta perustaa erityinen Karjalan Raittiuspiirijärjestö ja sen kotipaikaksi hyväksyttiin Sortavala. Sanottu järjestö perustettiinkin viime syksynä.

Vuoden 1929 piirikokouksessa hyväksyttiin päätöslauselmat suhtautumisesta kommunistisiin järjestöihin. Näissä päätöslauselmissa kehoitettiin järjestöjen johtokuntia tarkoin harkitsemaan, ennenkuin luovuttavat talonsa kommunististen järjestöjen käytettäväksi, sekä jos kommunistiset ammattiosastot, opintoyhdistykset, nuorisojärjes-

töt tahi muut hämäräperäiset kommunistiset seurat harjoittavat toisin-
ajattelevien työläisten parjausta tahi muuten vaikeuttavat yhdistyk-
sen toimintaa, on sellaiset järjestöt karkoitettava sosialidemokraat-
tien hallussa olevista työväentaloista.

Tov. A. Julkunen kutsuttiin piiritoimikunnan kunniajäseneksi.

Kaikissa piirikokouksissa on kiivaasti keskusteltu piiritoimikunnan
kotipaikasta. Toiset ovat vaatineet piiritoimikunnan muuttamista
Sortavalaan ja toiset ovat vaatineet sen pitämistä Antreassa.

Piirin rahallinen tila.

V. 1926 Voitto- ja Tappiotili.

Voitoksi:

Piiriverojen tili.....	19,907: —
Henkilötili.....	265: 70
Toimintavälinetili.....	3,428: 53
Juhlien ja avustusten tili.....	12,918: 56
Velkojen maksutili.....	9,896:03
	Smk. 46,415: 82

Tappioksi:

Laina- ja pankkitili.....	7,455: 71
Ylimääräisten verojen tili.....	73: —
Piiritoimikunnan tili.....	974: —
Sekalaisten tili.....	1,397: 83
Palkka- ja matkustustili.....	27,364: 26
Kulunkitili.....	7,099: 30
Vuoden puhdas voitto.....	2,051:73
	Smk. 46,415: 82

V. 1927 Voitto- ja Tappiotili.

Voitoksi:

Piiriverojen tili.....	29,726: —
Eri tilejä.....	1,958: —
Toimintavälinetili.....	3,114:30
Juhlien ja avustusten tili.....	13,327: —
Velkojen maksutili.....	2,995: 45
Tilikauden tappio.....	1,210:21
	Smk. 52,331: 29

Tappioksi:

Laina- ja Pankkitili	5,197: 29
Piirikokoustili	3,368: —
Piiritoimikunnan tili	983: —
Henkilötili	480: —
Palkka- ja matkatili	28,995: 85
Kulunkitili	7,532: 50
Vaalien- ja valistustili	5,774: 65

Smk. 52,331: 29

= = = = =

Tiliasema 31. 12. 1928.*Varat:*

Kassatili	780: 95
Saatavia: Noitermaan ty.	2,000: —
» Tyrisevän ty.	750: —
» Eri järjestöiltä	3,208: 10
Toimintavälineitä	886: 50
Kirjallisuutta	481: —
Irtaimistoa	5,362: 50
Arvopapereita	260: —
Velkaa yli varojen	30,481: 22

Smk. 44,209:60

Velat:

Pesänselvitys	varoja	6,486: 85
Henkilötili		3,222: 85
Imatran Työv. yhd.		16,500: —
Arpajaistilille		18,000: —

Smk. 44,209:60

*Voitto- ja Tappiotili.**Voitoksi:*

Piiriverojen tili	29,592: 95
Ylimääräisten verojen tili	7,091: 70
Juhlien- ja avustusten tili	18,944: 25
Eri tilit	181: 87
Velkain maksutili	1,311: —
Tilikauden tappio	<u>8,762: 02</u>

Smk. 65,883: 77

Tappioksi:

Piirikokous tili.....	2,225:—
Piiritoimikunnan tili.....	.792:50
Palkka- ja matkatili.....	38,072:25
Tilapäispuhujien tili.....	4,650:—
Kulunkitili.....	6,921:75
Toimintavälineiden ja painotuotteiden tili.....	6,049:20
Kunnallisvaalitili.....	5,131:45
Laina- ja Pankkitili.....	1/760:24
Kaluston poisto.....	283:24
	Smk. 65,883:77

Purivero: Vuosina 1925 ja 1926 oli piirivero miehiltä 1 mk. ja naisilta 50 penniä kuukaudelta. Vuoden 1927 alusta korotettiin miesten piirivero 50 penniä kuukaudelta, ollen se siitä lähtien 1: 50. Naisten piirivero ori edelleenkin 50 penniä.

Piiritoimikunta ja toimitsijat.

Piiritoimikuntaan ovat kuuluneet: V. 1926 A. Julkunen, J. Kuittinen, T. Jyrkinen, O. Koski, J. Markus, K. Kaija ja P. Inkinen. V. 1927 T. Jyrkinen, O. Koski, M. Lappeteläinen, K. Kaija, J. Markus, J. Kuittinen ja P. Inkinen. V. 1928 P. Inkinen, K. Kaija, T. Jyrkinen, J. Kuittinen, E. Kerman, E. Ovaska ja A. Julkunen. Vuoden 1929 piirikokouksessa valittiin piiritoimikuntaan P. Inkinen, K. Kaija, T. Jyrkinen, J. Kuittinen, E. Ovaska, M. Lappeteläinen ja P. Lääperi.

Piiritoimikunnan puheenjohtajana on 3-viiotiskauden toiminut toveri K. Kaija.

Kokouksia on piiritoimikunta pitänyt v. 1926 12, 1927 16 ja 1928 12.

Piirisihteerinä on heinäk. 1 päivään 1928 toiminut M. Suokas. Heinäkuun 15 päivästä 1928 on piirisihteerinä ollut K. Lumijärvi. Kanslistina oli toukokuun 15 päivästä 1927 huhtik. 1 päivään 1929 Laina Andersson.

Antreassa syyskuun 20 p:nä 1929.

K. Lumijärvi.

Mikkelin 1. vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1. 8. 1925—30. 6. 1929.

Yleinen tilanne.

Puoluetoiminta vuonna 1925 on ollut hiljaista ja vieläpä vuoden 1926 alkupuolikin. Syksyllä viimeksimainittuna vuonna alkoi toiminta hiljalleen elpyä ja on jatkuvasti kehittynyt samaan suuntaan viime aikoihin asti.

Vaikka läänissä ei ole teollisuustyöväkeä kuin pieni määrä asukkaista, niin kuitenkin ei maalaisliitto ole saanut hajaannusta puolue-elämään. Ei myöskään uusi Suomen pienviljelijäin puolue ole vielä näihin asti saanut puoluejärjestöjen jäsenistä kannattajia, paitsi muutamia yksilöllisiä poikkeuksia, jotka eivät ole mainitsemisen arvoisia. Kommunismi ei myöskään ole edistynyt, vaan päinvastoin näyttää laskevan niillä seuduilla, joissa se on kauvemman aikaa ollut tunnettu. Kommunistien toiminta onnistuu ainoastaan siellä, missä ei ole työväen järjestö toiminta ja esim. vaaleissa saavat he äänensä järjestymättömiltä seuduilta, jotavastoin äänimäärä on laskenut kommunistien pääpaikoissa ja siellä, missä on sosialidemokraattista järjestötoimintaa.

Valistustyötä

on tehty useassakin muodossa. On pidetty kertapuheita ja tehty järjestelymatkoja. Neuvontaa on annettu järjestötoiminnassa ja yhdistysten taloudenhoidossa sekä kaikissa puolue-elämää koskevissa kysymyksissä. Yhteisiä valistus- ja neuvottelupäiviä on järjestetty ja näillä päivillä ovat olleet pääasiallisimpina kysymyksinä puolue- ja kunnallinen toiminta. Piirijärjestön juhlia on viimeisinä vuosina ollut runsaasti. Myös luentotilaisuuksia ja opastuskursseja on järjestetty.

Vuoden 1925 valistustyöstä mainittakoon n.s. lentävä muoto. Kertapuheita ovat pitäneet A. Kannisto 39, Otto Toivonen 17 ja Santeri Saarikivi 27, (numerot käsittävät aikaa jälkeen heinäk. 1 päivän). Kaksi ja neljä luentoa käsittäviä luentotilaisuuksia pidettiin 5:det ja luennoitsijoina ovat olleet A. Hautamäki, J. V. Kostiainen ja E. Lähde. Työväenjuhlissa on pidetty 10 puhetta ja puhujina ovat olleet: Swentorjetski, Valjakka, K. Hakala, R. Itkonen ja V. Paavilainen.

Vuonna 1926 pidettiin kertapuheita seuraavasti: A. Kannisto ?, O. Salonen 78, Otto Toivonen 17 ja A. Hämäläinen 6 puhetta; yhtei-

nen kuulijamäärä on näissä tilaisuuksissa ollut 10,500 henkeä, jäiden lisäksi ovat työväenjärjestöjen juhlissa puhuneet: T. Halonen 48, K. Hakala 13, H. Valjakka 6, Santtu Vuorio 3, O. Salonen 18, Anni Savolainen 6 ja A. Hämäläinen 1 tilaisuudessa; yhteinen kuulijamäärä on ollut 9,879.

Vuoden lopulla järjestettiin 5 päivää kestävät luento- ja opastuskurssit Joutsaan ja Työväen Sivistysliitto järjesti 2 viikkoa kestävät opintojohtajakurssit Mikkeliin. Osanottajia oli Joutsan kursseilla 30 ja Mikkeliissä 36. 2—4 luentoa käsittäviä sarjaluentoja pidettiin yhteensä 28.

Vuonna 1927 tehtiin kaikkiaan 169 järjestelymatkaa järjestöihin, matkoilla pidetyissä puhetilaisuuksissa oli kuulijoita yht. 11,200. Työväen järjestämissä juhla- y.m. tilaisuuksissa on pidetty 70 puhetta ja kirjoitettuja puheita lähetetty 40 järjestölle. Tämän lisäksi sos.-dem. Raittiusliiton luennoitsija teki 20 matkapäivää.

Elokuun lopulla järjesti Sos.-dem. Raittiusliitto 7 päivää kestävät lastenohjaajakurssit Mikkelin Rauhaniemeen, osanottajia oli noin 20. Muiden sos.-dem. keskusjärjestöjen ja TSL:n kanssa yhteisesti pidettiin 2:det 6 päivää kestävät ja 3:met 7 päivää kestävät kurssit. Keskimääräinen osanottajain luku päiväluennoilla oli 32 ja iltakursseilla 56. Harjoitusaineina olivat kirjanpito, järjestö- ja puoluetoiminta, opinto-kerhotyö ja asiatiöjen opiskelu.

Vuonna 1928 tehtiin järjestelymatkoja 130 ja puheita pidettiin niillä 204, yhteinen kuulijamäärä oli 10,500. Työväen järjestämissä juhlatilaisuuksissa pidettiin 124 puhetta ja kuulijoita oli tilaisuuksissa yhteensä 12,100.

Kaksipäiväisiä kunnallisia valistus- ja neuvottelutilaisuuksia pidettiin 8 kunnassa ja osanotto niihin oli keskimäärin 32 henkeä. Valistuspäivät olivat järjestetyt siten, että niihin osallistui kunnallismiehiä ja järjestöjen toimitsijoita useista kunnista. Näihin tilaisuuksiin tehtiin alustukset verotusta, kunnanhallintoa ja taloudenhoitoa sekä puoluetoimintaa koskevista kysymyksistä. Mikkelin ja ympäristön sivistystoimikunnan aloitteesta pidettiin kaksi päivää kestävä opintopäivät Mikkeliissä.

Vuoden kuluessa järjestettiin kahdet 7-päiväiset opastuskurssit; kurssilaisia oli keskimäärin 37, iltaluennoilla noin 60 henkeä; harjoitustunteja pidettiin 68 ja luentoja 32.

Työväen Sivistysliitto järjesti kaksi viikkoa kestävä opintojohtajakurssit Savonlinnaan; osanottajia oli kursseilla noin 36.

Vuonna 1929 heinäkuun 1 päivään mennessä on paitsi eduskunta-vaaleja, joista mainitaan erikseen, tehty matkoja 51 järjestöön.

7 päivää kestävä opastuskurssit pidettiin Mäntyharjulla ja osan-

ottajia oli 7 kunnasta yht. 28, iltaluennoilla kuulihoita keskim. 64; luentoja pidettiin 16 ja harjoitustunteja 34. •

Valistusriennosta yleensä voidaan mainita, että piirissä toimii TSL:n piiritoimikunta, jonka sihteerinä on piirisihteerä Salonen ja on mainitun piiritoimikunnan aloitteesta perustettu noin 40 opintokerhoa ja 4 työväen sivistystoimikuntaa. Kunnilla ovat avustusta saaneet Heinäveden ja Kangasniemen sivistystoimikunnat.

V. 1927 perustettiin Mikkelin Raittiuspiirijärjestö ja sos.-dem. raittiusliittoon ja piirijärjestöön kuuluu 38 työväenjärjestöä; lastenosastoja on kuusi ja varhaisnuorisokerhoja kaksi. Raittiuspiiritoimikunnan sihteerinä on ollut O. Salonen ja on hänen ohjattavinaan raittius ja lasten kasvatustinjat, samaten kuin opintokerhot ja muut työväen sivistystinjat.

Valistustyössä on havaittu kurssitoiminta kaikkein tehokkaimaksi, koska sen kautta voidaan kasvattaa järjestöjen toimitsijoita, joista on suurin puute. Viime aikoina on kursseilla annettu myöskin lausunnan ohjausta y.m. tarkoituksella saada huomio kiintymään iltamien ohjelmien täysiarvoisen esittämisen tärkeyteen. Kurssitoimintaa on harjoitettu opihtokerhotyöskentelyn tapaan; heti alussa on perustettu opintokerho kurssilaisista ja jokaiselle kurssilaiselle on järjestetty itsenäinen opiskelu puheenjohtajana, sihteerinä, opintojohtajana, alustusten tekijänä kokouksille sekä tervehdyspuheen pitäjänä y.m. On myös käytetty sitä menetelmää, että edellisen illan luennot kerrataan seuraavana päivänä. Kertaamisen suorittavat kurssilaiset ja tämä km. osoittautunut hyväksi menetelmäksi, sillä kurssilaiset seuraavat luentoja tarkasti, kun kysymykset luentojen sisällöstä tehdään yllätyksellisesti. Arvostelu on eräs tärkeimmistä kurssien ohjelman muodoista, koska sen kautta voidaan tuoda esille ne puutteellisuudet, joita kunkin, kurssilaisen toiminnassa tai esityksessä on ollut. Luentoaineina kursseilla ovat olleet puolue- ja järjestötoiminta, kunnalliset kysymykset, maatalous- ja asutuskysymykset, sosialismin historia, sosialismin teoria, vapaa kansanvalistus- ja opintokerhotyö sekä sos.-dem. raittius- ja nuorisoliike.

Piirijuhlat.

Vuonna 1927 pidettiin 11 piirijuhlaa ja 1928 12 piirijuhlaa. Juhlien puhdas tulo luovutettiin piirijärjestön valistusrahaan. Piirijuhlille on järjestetty näytelmä- ja lausuntakilpailuja. Vuonna 1928 järjestettiin puolueosastoille kiertopalkinto, josta kilpaillaan piirijuhlissa. Juhlat ovat yleensä onnistuneet hyvin ja rahallinen tulos on ollut tyydyttävä.

Jäsenhankintavilkot.

V. 1926 jäsenhankintaviikolla järjestettiin 90 valistustilaisuutta ja jäsenten merkitsijöitä oli 112. Yleisöä kävi tilaisuuksissa yht. 5,000 ja puolueeseen liittyi 936 uutta jäsentä.

Vuoden 1928 jäsenhankintaviikolla järjestettiin valistustilaisuuksia 40 ja puolueeseen liittyi 400 jäsentä.

Jäsenmäärä

oli v. 1925 1,629, v. 1926 2,461, v. 1927 3,002, v. 1928 3,361. Kuten edelläolevasta näkyy, on jäsenmäärä joka vuosi tasaisesti nousut. Vuoden 1929 jäsenmäärästä ei ole tietoa, koska tätä kirjoitettaessa ei ole vielä tullut kuin ensimmäisen neljänneksen tilitys, mutta se ei osoita ainakaan laskusuuntaa., Piirimme jäsenmäärän tasainen nousu johtuu toiminnan vilkastumisesta puolue toiminnan kaikilla aloilla. Jos valistustyötä voitaisiin tehdä enemmän, vaikuttaisi se yhä paremmin jäsenmäärän kohoamiseen, mutta valistustoiminta on puutteellista, sillä sitä suorittaa piirisihteeri saaden apua siihen ainoastaan kansanedustajilta. Piirin äänenkannattajakin alkaa olla liian pieni tyydyttääkseen kasvavaa valistustarvetta. Vaikkakin periaatteellisia kirjoituksia saadaan piirin lehteen, niin käytännöllinen järjestötoiminta ja neuvonta, sen kautta on liian suppeata. Piirilehden laajennus onkin eräs päivän polttavimmista kysymyksistä.

Eduskuntavaalit.

Vuoden 1927 eduskuntavaaleihin varustauduttiin koko tehokkaasti ja piiritoimikunta hankki oman punaisen auton ja tehtiin sillä matkaa yli 2,000 kilometriä ja pidettiin puheita 148. Vaalipuhujia oli 17 ja puheita pidettiin kaikkiaan 258. Kuulijain yhteinen luku oli 16,400. Muuta vaalikirjallisuutta ei piiritoimikunnan taholta laadittu kuin puhetilaisuusplakaatit, jotka automattoja varten varustettiin punaisen auton kuvalla. Vaaleissa "saatiin tappio, sillä äänestäjien luku väheni noin 2,000:lla ja yksi edustajapaikka menetettiin. Se johtui kuitenkin vaaliteknisistä syistä, sillä vaalipiiristämme vähennettiin 1 edustajan paikka.

Vuoden 1929 eduskuntavaaleissa tehtiin valistustyötä sekä kirjallisesti että suullisesti. Vaalijärjestäjä otettiin 2 kuukauden ajaksi ja järjestäjän tehtävänä oli käydä ainoastaan niillä seuduilla, joissa ei ole työväenjärjestötoimintaa. Vaalijärjestäjä frankki osoitteita, joilla lähetettiin vaalikirjallisuutta ja piirilehteä. Piiritoimikunta painatti omaa vaalikirjasta 8,000 kpl. ja eduskuntavaalilippua jäljennettiin 4,000 kpl. Vapauden vapaakappaleita lähetettiin 3,681 osoitteella ja

puheita pidettiin 173. Puolueemme sai vaaleissa 23,096 ääntä, 1927 vaaleissa oli äänimäärä 21,750, joten lisäys oli 1,396.

Kokemuksista vaalivalistuksessa mainittakoon, että tunnustus on annettava autollekin, mutta kaikkein tehokkainta on vaalikirjallisuus. Saatu kokemus osoitti, että vaalikirjallisuus järjestelmällisesti levitetyn tuottaa tuloksia ja puoluetoimikunnan vaalikirjallisuuden ohella on vaalipiirin oma kirjallisuus ylen tärkeätä, koska siinä voidaan kosketella myöskin paikkakuntaharrastuksia, jotka ovat huomioon otettavia myöskin eduskuntavaaleissa. Vaalijärjestäjät ovat tärkeitä tekijöitä, ei niinkään paljon puheiden pidossa, kuin sellaisilla seuduilla liikkumisessa, joihin ei puoluetoiminta voi kyllin tehokkaasti vaikuttaa. Saatu kokemus siinäkin osoitti, että äänestäjien luku kasvoi huomattavasti juuri niillä seuduilla, joissa järjestäjämme liikkui ja joihin saatiin lähetetyksi vaalikirjallisuutta ja puoluelehteä.

Kunnallisvaalit.

Vuoden 1925 vaaleista on perin puutteellinen tilasto joten sen tähän kertomukseen liittäminen ei vastaa tarkoitustaan.

Vuoden 1928 kunnallisvaaleihin käytiin koko tarmokkaasti. Noin 15 kunnallisjärjestöä julkaisi omaa vaalikirjallisuutta. Vapaus-lehden vapaanumeroita levitettiin 3,399 osoitteella ja puheita pidettiin noin 140. Vaaleissa voittiin 23 ja hävittiin 9 paikkaa* joten voitoksi jäi 14 uutta paikkaa. Työväen enemmistö on nykyään vaalipiirimme 13 kunnassa ja määräenemmistö yhdessä. Kaikkien kuntien valtuustoissa on työväenedustus. Pienviljelijät eivät ole kunnallisvaaleihin käyneet erillisinä. Vaikka heillä onkin, ollut omia listoja, ovat he olleet vaaliliitossa sosialidemokraattien kanssa.

Kunnallisesta toiminnasta ansainnee vielä mainita, että esim. Heinäveden kunnassa on työväestö toiminut yksimielisesti, lukuunottamatta sitä, että v. 1925 vaaleissa entinen sosialidemokraattinen kansanedustaja J. Kananen perusti oman listansa ja teki jonkun verran hajoitusta, mutta viime vaaleissa päästiin täydelliseen yhtenäisyyteen. Kunnan asioita ovat Heinäveden sosialidemokraatit hoitaneet tyydyttävällä tavalla ja ovat he esim. köyhäinhoidon saaneet mallikelpoiseksi. Muutamissa kunnissa, kuten esim. Juvalla ja Pieksämäellä on sosialidemokraattien toiminta hajanaista ja valtuusto antaa palttua järjestöjen toivomuksille jo yksistään kunnallisia toimipaikkoja täytettäessä. Kaikki tällaiset kokonaisuutta haittaavat toimenpiteet johtuvat heikosta puolue-elämän ja toiminnan käsityksestä. Selville vesille päästään sikäli kuin järjestöissä puolueen pyrkimykset tulevat tunnetuiksi.

Piirihokoukset on pidetty Mikkeliissä. Vuoden 1927 piirikokouk-

sessä hyväksyttiin m.m. ohjesääntö kunnallismiehille ja vuoden 1928 piirikokouksessa työväen sivistystyön suunnitelma sekä ehdotettiin m.m. sivistystoimikunta-alueet.

Piirijärjestön taloudellinen asema

	tulot	menot	varat	velat
V. 1925	50,538	50,538	7,588	13,467
» 1926	80,129	77,487	11,824	9,830
» 1927	120,870	115,080	18,612	10,829
» 1928	87,803	78,558	26,824	20,325

Piiritoimikunta.

V. 1925 ovat piiritoimikuntaan kuuluneet: A. Parkkinen puheenjoht., V. Paavilainen, A. Lankinen, O. Varjus, Rosa Siiskonen, Matti Huttunen ja J. Tolonen sekä varajäseninä E. Korhonen, Selma Halinen ja A. J. Halinen.

V. 1926: A. Parkkinen puheenjoht., V. Paavilainen, K. Hakala, A. Lankinen, R. Siiskonen ja S. Vuorio sekä varajäseninä Hj. Pousi, J. Tolonen ja M. Huttunen.

V. 1927: A. Parkkinen, V. Paavilainen, R. Siiskonen, H. Valjakka, A. Lankinen, Kalle Hakala ja Niilo Lehtinen sekä varajäseninä Hj. Pousi, M. Huttunen ja J. Tolonen.

V. 1928: A. Parkkinen, V. Paavilainen, R. Siiskonen, A. Lankinen, T. Tukiainen, K. Hakala ja Osk. Varjus sekä varajäseninä H. Valjakka, Hj. Pousi ja J. Tolonen.

Piirisihteerinä on toiminut A. Kannisto heinäkuun loppuun 1926, jolloin piirisihteeriksi valittiin O. Salonen.

Muista yleisistä puolueharrastuksista mainittakoon, että lääniä käsittävä vähävaraisten veronmaksajain kokous pidettiin syksyllä 1926 Mikkelissä ja olivat kokouksessa edustettuina lähes kaikki vaali-piirimme kunnat.

Sos.-dem. raittiusväen taholta järjestettiin huliganismin vastustamiskokous 'keväällä' 1929 ja kokouksessa perustettiin Huliganismin Vas tustamisrengas-niminen järjestö.

Ammatillinen liike on Mikkelin ympäristöllä ollut kommunistien hallussa. Keväällä 1929 tuli keskusneuvoston toimeenpanevaan valio-kuntaan valituksi sosialidemokraattinen enemmistö ja keskusneuvoston sihteeriksi piirisihteeriksi Salonen.

MIKKELIN L. VAALIPIIRIN SOS.-DEM. PIIRITOIMIKUNTA.

O. Salonen.

Kuopion läänin itäisen vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1. 7. 1925—30. 6. 1929.

Kuten tiedetään, vaikuttavat sos.-dem. puolue toimintaan määrävästi työ- ja taloudelliset olot. Kuopion itäisessä piirissä on vain muutamia huomattavampia teollisuuslaitoksia. Väestön valtavan suuri enemmistö on pienviljelijäväestöä. Sen taloudellinen taso on verraten alhainen, joten sen henkinenkään taso ei voi olla jättämättä sijaa toivomiselle. Tästä syystä on puolue toiminnan kehitys hiljaista ja työntä, mutta kuitenkin varmaa eteenpäin menoa on havaittavissa.

Perusjärjestöjen toimintaa vaikeuttaa suuresti se, että palkkatyöläiset ja pientilallisväestönkin enemmistö on talvet ja kesät poissa kotipaikoiltaan, metsä- ja uittotöissä. Kokouksia ja iltamia ei silloin voida pitää. Jäsenmaksutkin jäävät silloin suorittamatta. Kotiinuttua ne kuitenkin useimmiten suoritetaan, mutta usein jäävät suorittamattakin.

Vastapuolueista on voimakkain maalaisliitto. Kokoomus vetää vain virkamiehistön, harvalukuiset suurtilalliset ja varakkaimmat liikemiehet nuottaansa. Edistysmielistä puoluetta tunnetaan ainoastaan Helsingin Sanomain avulla. Kommunismista ei ole ollut sanottavaa haittaa. Piirissämme on rakennuksen alaisena pari rautatietä, joiden seutuvilla on pienemmässä määrässä ilmennyt kommunismia, mutta järjestötoimintaa eivät kommunistit niilläkään seuduilla ole saaneet syntymään sanottavasti.

Valistustyötä

on tehty pääasiallisesti kertapuheiden ja kaksi-iltaisten luentojen sekä vain pienemmässä määrässä kurssien muodossa. Piiritoimikunnan toimesta on pidetty puheita, esitelmiä ja luennoita seuraavat määrät:

Vuonna 1925, 270 puhetta, kuulijain keskiluku 85. Puheita pitivät eniten Samuli Tervo 143, M. Puittinen 53, O. Pensas 24, Rieti Ikonen 21, J. Kosonen 14. Useat toverit ovat juhlissa pitäneet puheita yhden tai useampia. Kursseja ei pidetty.

Vuonna 1926, 185 puhetta, kuulijain keskiluku 87. Eniten puheita pitivät Samuli Tervo 130, M. Puittinen 79, O. Pensas 32, J. Kosonen 26. Kertapuheita pitivät lukuisat toverit.

Yhden viikon kestäneitä luento- ja opastuskursseja pidettiin kahdet. Ensimmäiset Pielisjärven Ruunaassa, toiset Enon Paukkajalla. Kursseilla pidettiin kunakin iltana kolme luentoa. Päivisin opastettiin yksinkertaisessa kirjanpidossa, kokousten pidossa, asiakirjain laati-

misessa sekä järjestötoiminnassa, verotuksessa y.m. tarvittavien lomakkeiden täyttämisessä. Luennoitsijoina toimivat Santeri Saarikivi, toimittaja J. Kosonen ja piirisihteeri Samuli Tervo. Luentoaineina olivat Saarikivellä: raittiuskysymys ja kieltolaki, Kososella: kunnallispolitiikka sekä nuorisoliike, Tervolla: sosialismin perusteet, aineellisuuteen perustuva historian käsitys, verotuskysymys ja järjestötoiminta.

Vuonna 1927 oli pidettyjen puheiden luku 193. Edustajaehdokkaat pitivät puheita: M. Puittinen 84, S. Tervo 57, O. Pensas 44, Lehikoinen 29, P. Kettunen 24, Anni Savolainen 19, A. Toivari 19, Koponen 11. Lisäksi pitivät puheita J. Kosonen 16, piirisihteeri L. V. Metsämäki 31 ja Heikki Ahmala 9 puhetta.

Yhden viikon luento- ja opastuskurssit pidettiin Tohmajärven Tikkalassa ja Polvijarvella. Työ niillä oli järjestetty pääasiallisesti samaan tapaan kuin edellistenkin vuosien kursseilla. Luentoaineetkin samoja. Luennoitsijoina toimivat Kosonen, Tervo ja Metsämäki.

Vuonna 1928 oli myöskin kahdet kurssit, Nurmeksessa ja Mulossa. Luennoitsijoina J. Kosonen, Metsämäki ja K. Kukkonen. Työ oli kursseilla samantapaista kuin edellistenkin vuosien kursseilla. Kertapuheita 160. Niistä piti Metsämäki 96, Puittinen 19, Tervo 18, sekä useat toverit muutamia puheita kukin.

Vuoden 1929 alkupuolen valistustyö kärsi siitä, ettei ollut vaki-naista piirisihteeriä. Mitään kursseja ei voitu järjestää ja järjestelytyötäkään ei voitu tehdä juuri nimeksikään.

Piirijuhlat.

Vv. 1926—1927 Joensuussa pidetyt piirijuhlat muodostuivat arvokkaiksi valistusjuhliksi, sillä juhlapuhujana oli 1926 tohtori N. R. av Ursin ja 1927 puoluesihteeri K. H. Wiik, jollaista harvoin sattuu näillä »raukoilla rajoilla». Muista piirijuhlista p. o. ajoilta ei ole erikoista mainittavaa.

Yhteistoiminta muiden keskusjärjestöjen kanssa.

Sos.-dem. Raittiusliiton ja Sos.-dem. Naisliiton yhteisesti palkkaama luennoitsija Anni Rinne toimi v. • 1926 piirissämme kahden kuukauden ajan, samoin Sos.-dem. Raittiusliiton luennoitsija, Santeri Saarikivi, kahden kuukauden ajan.

Työväen Sivistysliitto on syvällisemmässä valistustyössä antanut arvokasta apua. Järjestipä se kaksiviikkoiset opintokerhojen johtajakurssitkin Joensuuhun. Samoin Sos.-dem. Työläisnuorisoliitto ja sen Joensuun piiritoimikunta ovat olleet huomattavasti avullisina

valistustyössä. Niinpä on Joensuun piirin piiritoimikunta palkannut oman luennoitsijansakin muutaman kuukauden ajaksi joka vuosi tätä kertomusta koskevalla ajalla.

Myöskin Puoluelitoimikunta antoi v. 1929 pidetyn luennoitsijansa, tov. Otto Toivosen piiritoimikunnan käytettäväksi yhden ja puolen kuukauden ajaksi. Toivonen piti piirissämme 44 eri paikassa 48 puhetta 4,650 kuulijalle. Keskimääräinen kuulijain luku oli 95. Kun Toivonen sai tehdä tuon matkansa juuri vaalien edellä, niin tuli se piirillemme tavallista suurimerkityksellisemmäksi. Kaikkien mainittujen keskusjärjestöjen kanssa on ollut mitä parhain, kiitosta ansaitseva yhteisymmärrys.

Jäsenhankintaviikolla

v. 1926 piiritoimikunnan ja perusjärjestöjen toimesta järjestettiin piirissä 54 juhlaa, joissa oli yhteensä 2,348 osanottajaa. Jäsenten kerääjiä olivat yhdistykset valinneet 85. Uusia jäseniä ilmoitettiin liittyneen 818. Jäsenmäärän lisäys oli siis sangen huomattava. Tosinhan heistä osa oli ainoastaan hetken jäseniä, mutta noin 650 heistä näyttää jääneen puolueen pysyväisiksi jäseniksi.

Vuoden 1928 jäsenhankintaviikosta on merkitty piirikokouksen pöytäkirjaan m.m.

»Jäsenhankintaviikon tulokset piirissämme eivät ole erikoisen mainittavia. Uusia jäseniä liittyi puolueeseen 142. Jäsentenvastaanotto-juhlia tai kokouksia järjestettiin vain 13 yhdistyksessä. Juhlien järjestelyyn vaikutti se, että viikon valmistelu puolueen taholta oli myöhäistä ja että puolueen lähettämä ainehisto saapui piirimme yhdistyksille vasta viikon alussa, jopa eräisiin yhdistyksiin viikon jälkeenkin. Myöskin kunnallisvaalivalmistelut ja muu syksytoiminta vei järjestäjien harrastukset toisaalle, joten viikon valmisteluihin ei kiinnitetty tarpeeksi suurta huomiota. Piiritoimikunta julkaisi aikoinaan kehoituksen viikon valmistelusta, mutta enempiä ei piiri-toimikunnan taholta voitu asiaan vaikuttaa.»

Perusjärjestöt ja jäsenmäärät.

Kertomusta koskevana aikana on toimivien työväenyhdistysten luku vaihdellut 123—130 välimailla. Useat niistä ovat välillä nukah-taneet ja taas uudestaan herätetty unesta. Toimintansa kokonaan lopettaneet ovat: *Enon Uimaharjun, Kontiolahden Monnin ja Onttolan; Liperin Siikakosken; Rautavaaran ja Pyhäselän Mulon* työväenyhdis-tykset.

Uusia yhdistyksiä on saman ajan kuluessa perustettu: *Ilomantsiin:*

Nuorajärvelle, Lutikkavaaralle ja Korentovaaralle; *Pielisjärvelle*: Pankajärvelle ja Uuteenkylään; *Kesälahdelle*: Varmoon; *liperiin*: Mattisenlahteen ja Härkinvaaralle. — Lutikkavaaran Nuorajärven ja Korentovaaran yhdistykset eivät kuitenkaan ole vielä suorittaneet verojansa piirille ja puolueelle.

Yhdistysten tilastoihin merkitsemä jäsenmäärä on vaihdellut seuraavasti:

V. 1925 oli jäseniä.....	30/6	1,682—31/12	1,686
» 1926 » ».....	30/6	1,620—31/12	2,261
» 1927 » ».....	30/6	2,112—31/12	2,161
» 1928 » ».....	30/6	2,118—31/12	2,095

Kuluvan vuoden ensipuoliskonkaan lopullista jäsenmäärää tätä kirjoittaessa ei vielä voida merkitä, sillä I ja II neljänneksen verot ovat suorittaneet vasta 39 yhdistystä ja on niiden yhteinen jäsenmäärä ainoastaan 817. Jäsenmäärän alenemista ei kuitenkaan liene pelättävissä.

Kommunistien toiminta

piirissämme, sen häikäilemättömyydestä huolimatta, on ollut kovin heikkoa ja tuloksetonta. He ovat saaneet valloitetuksi ainoastaan yhden työväenyhdistyksen — Kaavin Kortteisilla. Heidän toimintansa takia tulivat kyllä Outokummun ja Varislahden työväenyhdistykset, kihlakunnanoikeuden päätöksellä lakkautetuiksi, mutta se vaurio on täysin korvattu. Molemmissa kylissä toimii nyt sos.-dem. yhdistys ja ovat ne saaneet periä lakkautettujen yhdistysten talot ja muun omaisuuden. Muutamien opintokerhojen toimintaa ovat kommunistit myöskin pyrkinneet häiritsemään. Piirimme alueella on ollut pari rautatietä rakennuksen alaisena; niillä seuduilla ovat kommunistit yrittelleet saada syntymään järjestötoimintaa, mutta tuloksetta. Eivät edes piirimme keskuksessa, Joensuussa, ole saaneet syntymään mitään — ainakaan julkista — järjestötoimintaa. Heidän heikot hyökkäys-yrityksensä sos.-dem. puoluetta vastaan ovat kaikkialla jousseet hiekkaan, sillä piirimme vähäväkisen väestön minkään ryhmän keskuudessa ei ole ilmennyt puoluettamme vastaan mainitsemisen arvoista.

Eduskuntavaalit.

Vuoden 1927 vaaleissa piirissämme lisääntyi sos.-dem. äänestäjien luku 767 vuoden 1924 vaaleihin verraten. Edustajapaikkoja saatiin 5, kuten v. 1924 vaaleissakin.

Vaalivalistustyössä olivat järjestöt ripeästi mukana ja sujui se suurin piirtein piirikokouksen hyväksymän suunnitelman mukaisesti. Puheita pitivät edustajaehdokkaat ja piirin toimitsijat seuraavasti: Matti Puittinen 57, Otto Pensas 44, Antti Lehtikainen 27, Pekka Kettunen 24. Samuli Tervo 39, Anni Savolainen 19, Antti Toivari 19, Albin Koponen 11, Heikki Ahmala 9, Tauno Eronen 7 ja J. Kosonen 4 puhetta.

Toukokuun 20 p:nä järjestettiin Joensuussa vaalipuhujien neuvottelukokous, jossa olivat osanottajina edustajaehdokkaat, piirin toimitsijat ja muutamia vaalitoimintaan läheisemmin osanottavia tovereita. Eduskuntaan valituksi tulivat piiristämme: Matti Puittinen, Samuli Tervo, Albin Koponen, Otto Pensas ja Antti Lehtikainen.

Vuoden 1929 vaaleissakin vaalitoiminta saatiin verrattain reippaaksi, vaikka toiminnan suunnittelukin jäi yksinomaan piiritoimikunnan huoleksi, kun piirikokous oli pidetty jo ennen eduskunnan hajoitusmääräystä, eikä toisen piirikokouksen pitämiseen ollut varoja. Eduskuntaehdokkaat velvoitettiin tekemään vaalivalistustyötä kukin 10—15 vuorokauden ajan. Päätettiin niille ehdokkaille, jotka tulevat valituiksi eduskuntaan, maksaa matkoilta kyydit, vaan ei mitään palkkaa, niille jotka eivät tule valituiksi, maksetaan kohtuullinen palkkio kyytien lisäksi.

Puheita pitivät ehdokkaat: M. Puittinen 28, S. Tervo 24, A. Lehtikainen 20, O. Pensas 15, P. Kettunen 29, Hj. Väisänen 11, Anni Pensas 8, J. Kosonen 6, A. Koponen 21.

Koponen toimi Pielisjärven kunnallistoimikunnan järjestämän suunnitelman mukaan eikä saanut piiritoimikunnalta mitään korvausta. *Pielisjärven kunnallistoimikunta* järjesti oman kuntansa alueella kaiken vaalitoiminnan omalla kustannuksellaan.

Enon kunnan kunnallistoimikunta järjesti myöskin kunnassaan kaiken vaalitoiminnan itsenäisesti ja omalla kustannuksellaan. Ja järjestikin hyvin. Äänimäärä kohosi 25 %. Kt:n puhujina toimivat Tahvo Parviainen ja Edv. Ikonen. Parviainen piti 10 ja Ikonen 13 vaalipuhetta.

Autoja käyttämällä voi sama puhuja pyhäpäivinä puhua noin 4—5 eri paikassa. Varsinaisia vaalireklaamiautoja ei käytetty.

Sosialidemokraateille antoi äänensä 17,102 äänestäjää.

Sosialidemokraateista tulivat valituiksi M. Puittinen, Helsinki, A. Koponen, Lieksa, Hj. Väisänen, Pälkjärvi, A. Lehtikainen, Juuka ja O. Pensas, Joensuu.

Huomiota kiinnittää kommunistien saama äänimäärä (2,951 ääntä) piirissämme, jossa heidän vaikutuksensa muuten ei erikoista mainintaa ansaitse, lukuunottamatta Kaavia — joka on verraten

hyvässä liikenneyhteydessä Kuopion kanssa (Sielläkin kohosi meidän äänimäärämme 41.6 prosentilla, kun taas kommunistien ainoastaan 20.9 %.) Asiaa selvittää huomattavasti se, että monetkin heidän äänestäjistensä ovat vaalien jälestä harmissaan selittäneet erehdyksessä äänestäneensä kommunisteja, kun heidän vaaliliittonsa nimi: *Työväen ja pienviljelijäin vaaliliitto* ovelasti verhosi nimensä taakse liiton todellisen tarkoituksen. Tuollaiset erehdykset voitaisiin kai vastaisuudessa parhaiten estää tarmokkaalla kotiagitatiolla.

Tuo uusi »pienviljelijäin puolue» ei piirissämme saanut ensinkään huomiota osaksensa. Valistunein osa pienviljelijöistä äänestää uskollisesti sosialidemokraatteja, vaikka vain pienempi osa heistä on liittynyt jäseniksi työväenyhdistyksiin.

Kunnallisvaalit.

Kunnallista vaalitoimintaa varten ei piirijärjestön talousarvioon ole vielä koskaan merkitty varoja. Piiritoimistosta on lähetetty puhujia ja annettu tarvittavia ohjeita, mutta käytännöllisestä vaalitoiminnasta ja kustannuksista ovat huolehtineet kunnallisjärjestöt ja työväenyhdistykset.

Sosialidemokraateilla on ollut kommunistien kanssa yhteistä kunnallisvaalitoimintaa ainoastaan Kaavin ja Säyneisen kunnissa. Kaikissa muissa kunnissa on toimittu itsenäisesti.

Kunnallinen luokkataistelu on piirissämme ollut lähes paikallaan polkemista. Hiljaista edistymistä on kuitenkin havaittavissa. Vuoden 1928 vaaleissa saatiin enemmistö jo 10:ssä kunnassa. Ja kun ottaa huomioon, että työväestö on saanut vaalivoittonsa piirin valistuneimmissa kunnissa ja porvaristo sen pimeimmillä seuduilla, niin näyttää sittenkin siltä, kuin oltaisiin eteenpäin menossa kohtalaisella, joskaan ei tyydyttävällä nopeudella.

Sen määritteleminen, mitä käytännöllisiä tuloksia työväestö kunnallisella toiminnallaan on saavuttanut, on kovin vaikea näin suppeassa selostuksessa. Sen voi kuitenkin mainita, että niissä kunnissa, joissa on jo pitemmän ajan saatu vaikuttaa kunnan asioihin, on kunnan tiliasiajn järjestelyssä ja hoidossa saatu aikaan huomattavia parannuksia. Samaa on sanottava kansakoulu- ja köyhäinhoidon alalta. Tietysti on työväellä ollut eräissä kunnissa puutetta kunnallisiin tehtäviin tottuneista henkilöistä — ja tuota puutetta on joissakin kunnissa pelätty enemmän kun olisi ollut syytä — jonka takia on monet tärkeät toimipaikat jätetty vähemmistönä olevalle porvaristolle aivan mielisuosioilla. Tuosta epäkohdastahan kuitenkin päästään ajan mukana.

Piirilehtiolut.

Joissakin suhteissa vaikeuttaa toimintaa jonkin verran se, että piirilehtemme, Kansan Voima, ilmestyy Viipurin itäisessä piirissä. Lehteen emme voi saada enää sen ilmestymispäivän edellisenäkään päivänä mitään pitempiä selostuksia ja tiedonantoja. Ja kun lisäksi lehti on kolmipäiväinen, niin on ymmärrettävää, ettei se voi olla tuottamatta haittaa kiireellisissä asioissa. Kun kuitenkin lehti on kohdellut meitä sängen suopeasti — tilaajain enemmistö tosin lieneekin meidän piirissämme — ja kun lehdellä on Joensuussa hyvin hoidettu toimisto, ovat edellämainitut vaikeudet supistuneet niin vähäisiksi, kuin teknilliset seikat ovat sallineet. Ne supistunevat vielä nykyisestääänkin, kun parhaillaan laitettava rotatiopainokone alkaa toimia.

Oman piirilehden perustaminen lähitulevaisuudessa ei voi tulla kysymykseenkään.

Piirikokoukset.

Käytännöllisistä syistä on piirikokoukset pidetty Joensuussa, paitsi v. 1926 pidettiin se lieksalaisten vaatimuksesta Lieksassa. Kun tämä kokous pidettiin puoluekokouksen edellä, niin sääntömääräisten asiain lisäksi käsiteltiin siinä monia tärkeitä, puoluekokouksessa esille tulevia asioita, m.m. puolueen maanpuolustusohjelmaa käsiteltiin perinpohjaisesti. Päätös tuli samanlaiseksi kuin sitemmin puoluekokouksessakin. Myöskin hallituskysymys ja sosialisimisohjelma — etenkin ensinmainittu — kiinnittivät suuresti kokouksen huomiota. Päätökset tulivat jotensakin puoluetoimikunnan ja ohjelmakomitean ehdotusten mukaisiksi.

Kokouksessa oli edustajia 19.

V. 1927 vaaliasiain ohella kiinnitti piirikokous suurta huomiota kunnalliseen toimintaan. Hyväksyttiin m.m. valtuustoryhmille ohjesääntö. Edustajia oli 22.

V. 1928 oli piirikokouksessa 22 edustajaa. Kokouksen keskeisimmiksi kysymyksiksi muodostuivat toveri K. Wiikin alustama: *poliittinen tilanne* ja toveri Ilmari Nurmisen alustama: raittiustyön kehittäminen. Myöskin kunnallisvaaleihin ja kunnalliseen toimintaan yleensä syventyi kokous suurella mielenkiinnolla.

Tässä kokouksessa tarkastettiin ja hyväksyttiin säännöt *Avustusrahastolle Työväen Akatemiassa opiskelevia varten*.

Tuo rahasto on syntynyt seuraavalla tavalla: Sos.-dem. piiritoimikunta oli vuoden 1918 tammikuun ajaksi järjestänyt Joensuun työväentalolle luento- ja opastuskurssit, n. s. »Vesleynkurssit». Kurssilla oli noin 80—90 osanottajaa.

Kansalaissodan alettua täytyi kurssien johtajan, Vesleyn, paeta

porvariston vainoa, joten kurssit täytyi lopettaa kesken. Myöhemmin kurssilaisista tapettiin useita Joensuussa ynnä muualla, osan kuollessa vankileireissä. Ne kurssilaisista, jotka olivat onnistuneet kiertämään »tilipaikan», jossa »ansaittuja palkkoja» maksettiin, kokoontuivat tammikuun 29 p:nä 1928 »Vesleynkurssien» muistojen merkeissä. Tähän tilaisuuteen saapuneet kurssilaiset ja piirin sos.-dem. kansanedustajat päättivät perustaa mainitun rahaston ja lahjoittivat pohjarahaksi kukin yhden päivän palkan.

Sääntöjen mukaan hoitaa rahastoa Kuopion itäisen piirin sos.-dem. piiritoimikunta. Rahaston noustua 10,000: — aletaan sen koroista myöntää avustusta Työväen Akatemiassa opiskeleville vaalipiirimme sos.-dem. järjestöjen jäsenille.

Kaikkiin nyt mainittuihin piirikokouksiin edustajaperusteena on ollut: yksi kultakin alkavalta 150 jäsenluvulta.

Taloudellinen puoli.

Tuloslaskelma 31/12. — 1926.

Tulot:

Piiriveroja	33,827: 50
Sekalaisten tili	5,962: 60
Välitystililtä	3,042: 48
Voittoa arpajaisista	26,976: 33
Lahj oitustentili	1,378: —
	71,186: 91

Menot:

Palkkatili	29,250: —
Kulunkitili	15,081: 79
Kirjaston poisto	296: —
Kaluston poisto	2,300: —
Tilikauden voitto	24,259: 12
	71,186: 91

Tuloslaskelma 31/12. — 1927.

Tulot:

Piiriveroja	34,765: 50
Korkotuloja	659: 12
Välitystililtä	3,039: 57
Eri-tileiltä	7,152: 35
Edell. tilikauden voitto	14,060: 24
	59,676: 58

Menot:

Palkkatili.....	31,543:30
Kulunkitili.....	1,624: 70
Eri-tilejä.....	22,743: 70
Kalustotilin poisto.....	1,043: 75
Kirjastotilin poisto.....	165: —
Tilikauden voitto.....	2,556: 13
	59,676: 58

*- Tilinpäätös 31/12. — 1928.**Varat:*

Rahaa kassassa.....	4,583: 70
» säästökassassa.....	185: 82
Kirjavarasto luett. mukaan.....	1,502: —
Tilisaatavia luett. mukaan.....	2,895: —
Kalustoa luett. mukaan.....	2,779: 50
Kirj..... asto.....	1: —
Sijoitukset.....	20: —
Tilikauden tappio.....	7,063: 68
	19,030: 70

Velat:

^ _

Puolueveroja.....	3,921: 25
Ylim. puolueveroja.....	205: —
Tilivelkoja luett. mukaan.....	14,904: 45
	19,030: 70

*Tuloslaskelma 31/12. —1928.**Tulot:*

Piiriveroja.....	32,793: 50
Välitystililtä.....	951: —
Eri-tileiltä.....	1,279: 49
Juhlien ja avustustentili.....	9,044: 45
Edell. tilikauden voitto.....	2,556: 13
Tilikauden tappio.....	7,063: 68
	53,688: 25

Menot:

Piirikokouskustannusten tili.....;	4,801
Eri-tilit.....	14,514 48
Palkkatili.....	31,285
Kulunkitili.....'	2,161 02
Kalustotili.....'	926 75
	53,688: 25

Piiritoimikuntaan ovat kuuluneet:

V:na 1926 J. Kosonen, A. H. Kaasinen, O. I. Kortelainen, H. Hopponen, Hilma Tervo, A. Pesonen, Anni Vänskä; varalta P. Pietarinen ja Anton Lappalainen.

Piiritoimikunta kokoontui 14 kertaa.

V:na 1927 J. Kosonen, O. I. Kortelainen, A. Pesonen, A. H. Kaasinen, Hilma Tervo, H. Hopponen ja A. Lappalainen; varalta P. Pietarinen, J. Huikuri ja Anni "Vänskä.

Piiritoimikunta kokoontui 10 kertaa.

V:na 1928 J. Kosonen, A. Pesonen, Hilma Tervo, A. H. Kaasinen, A. Lappalainen, P. Keronen ja H. Hopponen; varalta J. Huikuri, P. Pietarinen ja A. Hakkarainen.

Kokouksia oli 12.

V:na 1929 J., Kosonen, A. Pesonen, A. H. Kaasinen, A. Lappalainen, H. Toropainen, H. Hopponen ja J. Juikuri; varalta Anni Vänskä, V. Turpeinen ja J. Pakarinen.

Mainittuina vuosina on piiritoimikunnan puheenjohtajana toiminut J. Kosonen. Toimisto-apulaisena toimi neiti Emma Timonen kesäkuun 15 p:ään 1928, jonka jälestä tuli toimeen neiti Tyyne Keronen. Piirisihteerinä on toiminut Samuli Tervo, paitsi lokakuun 1 p:stä 1927 — maaliskuun 4 p:ään 1929, jona aikana piirisihteerin tehtäviä — Tervon ollessa eduskunnassa — hoiti L. V. Metsämäki.

Tulkoon tässä mainituksi, että Puoluetoimikunnan ja Piiritoimikunnan välillä on vallinnut kaiken aikaa sangen hyvä suhde ja yhteisymmärrys.

Joensuussa, syyskuun 12 päivänä 1929.

/s. Kosonen.
Puheenjohtaja.

Samuli Tervo.
Sihteeri.

Vaasan läänin it. vaalip. sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1. 11. 1925—1. 8. 1929.

Puheenaolevana aikana on piirijärjestömme tasaisesti edistynyt. Vaikkakin toisinaan on ollut havaittavissa tavallista voimakkaampaa innostusta, toisinaan taas tilapäistä taaksepäinkin heilahdusta, on lopputuloksena ollut varma, joskin hitaanlainen eteneminen. Järjestöjemme luku on hiljakseen kasvanut ja jäsenmääräkin on sitten viime puoluekokouksen melkoisesti noussut. Kunnallisessa toiminnassa olemme jatkuvasti voittaneet vaikutusvaltaa ja eduskunnassa on edustajaimme verraten korkea luku pysynyt samana, vaikka erityisesti viime vaaleissa asemiamme koetettiin mahdollisimman voimakkaasti horjuttaa.

Valistustyö.

Piiritoimikunnan tekemä valistustyö on rajoittunut pääasiassa puheiden, luentojen ja juhlien järjestämiseen, sillä piirin palveluksessa on ollut vain yksi matkustusvelvollinen toimitsija, piirisihtööri. Hän on kuitenkin enemmän kuin aikaisemmin ehtinyt kiinnittää huomiota järjestöjen opastamiseen senjälkeen, kun v. 1926 voitiin piirille palkata vakinainen toimistonhoitaja. Piirisihtööri on kerran vuodessa käynyt jokaisen järjestön alueella. Tällä on ollutkin edullinen vaikutus, sillä jo edellämainitun vuoden puolivälissä saatettiin havaita esim. jäsenmäärän nousua, jota ei ollut tapahtunut monena edellisenä vuotena. Puhetilaisuuden lisäksi on jokaisen yhdistyksen alueella sitäpaitsi pidetty yhdistyksen, tai vain sen johtokunnan kokous, jossa on neuvoteltu paikallisesta toiminnasta ja sen mahdollisuuksista. Lopuksi, kun kunta on tullut kierretyksi, on pidetty yhdistysten toimitsijain yhteinen neuvottelukokous.

Valistustoiminnasta puheenollen voitaneen myöskin mainita, että piiritoimikunta on toimeenpannut, paitsi piirijuhlia, varsinkin vaalien edellä n.s. valistusiltamia, joiden koko ohjelma näytelmiä ja lausuntanumeroita myöten on ollut Piiritoimikunnan valitsema. Tällä tavoin on koetettu vaikuttaa iltamayleisöön, jota vain harvoin saadaan muun valistustoiminnan piiriin. Iltamien tulot on jaettu tasan piiritoimikunnan ja toimeenpanevan yhdistyksen kesken.

Kurssitoimintaa, joka nykyoloissa olisi mitä tähdellisintä, ei piiritoimikunta ole voinut tarpeellisessa määrässä harjoittaa, koska se edellyttäisi enemmän toimitsijavoimia. Sen sijaan on kiinnitetty runsaasti huomiota järjestöjen omatoimiseen valistustyöhön, opinto-kerhojen ja sivistystoimikuntien ohjaamiseen ja perustamiseen. Kun

järjestöjamme edelleen kuitenkin näyttää haittaavan toimihenkilöiden puute, on piiritoimikunnalla suunnitelma melkoisen laajan kurssi-toiminnan aikaansaamisesta, jota suunnitelmaa ehkä lähiaikana voidaan ryhtyä toteuttamaan.

Seuraavassa esitetään numerot piiritoimikunnan järjestämästä valistustoiminnasta:

Puheita ja luentoja	Kursseja	osanottajia
1926.....207	2	30
1927.....220	2	48
1928.....335	3	75

Puheista on noin $\frac{2}{3}$ pidetty sitävarten järjestetyissä tilaisuuksissa, loput erikoisjutuissa ja iltamissa.

V. 1929 $\frac{1}{2}$, mennessä oli järjestetty noin 200 puhetilaisuutta, niistä suurin osa vaalien edellä.

Jäsenmäärä ja -hankinta.

Yleisiä jäsenhankintoja on toimittu kolmesti. Ensimmäisessä, v. 1926 lopulla, saavutettiin erinomaisen hyvä tulos, nim. 1,724 uutta jäsentä. Kuten muuallakin, menetettiin myös täällä jo seuraavan vuoden aikana huomattava osa uusista tulokkaista. Kun lasku tuntui vieläkin jatkuvan, katsoi piiritoimikunta keväällä 1928 tarpeelliseksi ryhtyä erikoisiin toimenpiteisiin sen johdosta ja toimeenpani agitation jäsenvahvuuden pysyttämiseksi. Tarkoitusta varten painatettiin lentolehtinen, jota levitettiin 2,500 kpl., toimeenpantiin juhlia ja toimitettiin artikkeleita piirilehteen. Toimeenpiteet järjestettiin kevääksi sen vuoksi, että kesäaikana oli jälleen odotettavissa laskusuuntaa, joka näin tahdottiin estää. Tarkoitettu tulos saavutettiinkin. Syksyllä 1928 järjestettiin jälleen puoluetoimikunnan julistama jäsenhankintaviikko, joka ulkonaisista esteistä johtuen kuitenkin epäonnistui suoranaisiin tuloksiin nähden. Palautettujen tuloskaavakkeiden mukaan liittyi puolueeseemme vain vajaa 200 jäsentä, eikä sitemmin saapuneissa verotilityksissä lisäystä lainkaan näkynyt.

Etteivät puolueemme kannattajat runsaammin ole liittyneet puolueemme jäseniksi, johtunee osaksi yhdistysten toimihenkilöiden siitä hyljättävästä ajatuksesta, ettei sellaisia jäseniä, joita pitää kehoitella jäsenyydessä pysymään ja joilta pitää usein »karhuta» jäsenmaksuja, puolueessa tarvita ja ettei heistä ole varsinaista hyötyä. Tällöin unohdetaan, paitsi taloudellinen apu, myös se siveellinen

ja aatteellisesti kasvattava vaikutus, joka puolueemme jäsenyydellä on ja joka useimmissa tapauksissa jäsenyyden jatkuessa voimakkaasti vaikuttaa.

V. 1926 toimeenpannulla jäsenhankintaviikolla järjestettiin 84 juhlaa ja syksyllä 1928 26. Keväällä 1928 ei tietoja kerätty.

Piirijärjestön jäsenluku vv. 1925—1928 on merkitty seuraavassa:

	Puolueosastoja	Jäseniä
1925.....	123	2,842
1926.....	129	4,566
1927.....	131	3,944
1928.....	135	3,946

Oma talo on piirimme 90:llä yhdistyksellä.

Kun jäsenmäärän vaihtelut ovat johtuneet yleisesti tunnetuista syistä, eivät ne lähempiä selostuksia kaivanne. Järjestöjen toiminnasta sopinee mainita, että harrastusta syvällisempään kasvatustoimintaan on entistä enemmän ollut havaittavissa, ilmeten se esim. siinä, että yhä useammat perus- ja kunnallisyjärjestöt ovat ilmoittaneet haluavansa saada alueelleen opintopäivät tai luento- ja opastuskurssit. Myös kerhotoiminta on saanut lisääntyvää kannatusta. V:n 1928 lopussa toimi piirissämme 35 TSL:lle ilmoittautunutta opintokerhoa ja muutamia on sen jälkeen perustettu. — Kommunistinen liike ei järjestöjemme toimintaa viime vuosina enää sanottavasti ole haitannut muualla kuin n.s. Lappajärven vesistöalueella, vaikkakin joskus on huomattu heille ominaista solutoimintaa.

Eduskuntavaalit.

Kertomuskauden aikana on toimitettu kahdet eduskuntavaalit, nim. vv. 1927 ja 1929. Vaalivalmennusta on piiritoimikunnan toimesta harjoitettu tehokkaimmalla mahdollisella tavalla. Pääpaino on kiinnitetty ehdokkaina olevien tovereiden esiintymiseen ja kotiagitatioon. Sen ohella on piirilehden vapaanumeroita levitetty v. 1927 5,703 ja 1929 6,137. Useat kunnallisyjärjestöt ovat levittäneet piiritoimistossa kirjoitettuja, postitse osoitteiden mukaan lähetettäviä henkilökohtaisia kirjelmiä, joita osoitettiin niille henkilöille, jotka aikaisemmin eivät olleet äänioikeuttaan käyttäneet tai joilla se oli vasta ensi kerran. Viime vaalien edellä tehtiin osassa piiriä valmennustyötä myös siten, että paikkakunnan järjestöt valitsivat erikoisen hyökkäys- ja ohjelmatoimikunnan, joka järjesteli ympäristöön runsasohjelmaisia valistustilaisuuksia, joissa jokaisessa myös edustaja-

ehdokas esiintyi. Tämä muoto osoittautui erittäin tehokkaaksi. Myös vaalien edellä on pidetty järjestöjen toimitsijain kokouksia, joissa on päätetty niistä valistustyömuodoista, jotka kullakin seudulla ovat sopivimmat. Viime vaalien edellä työskenteli useissa kunnissa muutamia palkattujakin kotiagitaattoreita.

Kuten sanottu on edustajaimme lukumäärä pysynyt samana, siis valituksi on tullut 6 sosialidemokraattia vaalipiirin 10:stä edustajasta. Äänimäärä sensijaan on vaihdellut. Niinpä v. 1927 sai vaaliliittomme 22,536 ääntä, ollen lisäys edellisiin vaaleihin verraten 569, mutta 1929 vain 20,811, siis vähennystä 1,725. Äänimäärän vähennys johtui siitä, että kommunistit olivat päättäneet saada edustajan piiristämme ja kohdistivat tänne voimakkaamman agitation kuin milloinkaan aikaisemmin ja »pienviljelijäin puolueen» vaaiipuuha sai sekaannusta aikaan. Kommunistit eivät kuitenkaan voineet äänimääräänsä sanottavasti lisätä muualla kuin Lappajärven vesistö-alueella — jossa kaikista ponnistuksista huolimatta ei ole saatu sosialidemokraattista toimintaa voimistumaan — eikä heillä juuri merkittävää kannatusta muualla olekaa». Sen sijaan on ilmeistä, että me menetimme ääniä- »pienviljelijäin puolueelle». Ehkä tämä johtui siitä, että tämä uusi puolue esiintyi niin äkkiä, etteivät kaikki ehtineet suhdettaan siihen tarkasti ajatella, vieläpä jotkut puolueemme jäsenetkin erehtyivät sen asioiden ajajiksi. Eräänä tekijänä lienee ollut myöskin muutamissa pienviljelijäin ammatillisissa järjestöissä esiintynyt ynseä suhtautuminen järjestöjämme kohtaan, joka vaalien edellä kehittyi suoranaiseksi vastustukseksi. Luultavaa kuitenkin on, että myös tältä taholta tullut kielteisyys saavutti huippunsa.

Kunnallisvaalit.

Kunnallisvaalien edellä tehdystä agitatiosta voidaan kertoa pääasiassa samaa kuin edellä on sanottu. Siinäkin ovat pääosaa näytelleet valtuusmiesehdokkaat. Vuoden 1928 vaalien edellä piiritoimikunta palkkasi kolme vaalipuhujaa, joten piirin puhujat ehtivät kulkea melkein kaikissa vaalipiirimme kunnissa. Heidän mukanaan oli melkein jokaisessa puhetilaisuudessa paikallinen toimihenkilö, joka selosti kunnan asioita yksityiskohtaisesti. Piirilehti ilmestyi kuntain tai kuntaryhmäin vaalinumeroina, jossa julkaistiin kuvia ja kirjoituksia asianomaiselta alueelta ja jota sille runsaasti levitettiin. — Sosialidemokraatit eivät ottaneet osaa vaaleihin Soinissa v. 1925, eikä Kyyjärvellä v. 1928. Kommunistien kanssa ei ole tehty vaaliliittoja.

Seuraavista numeroista selviää vaalien kokonaistulos.

Valtuutettuja kaikkiaan.	Sosiaidemokr.	Komm.	Porv.
1925. 583	256	11	316
1928. 600	267	17	316

Piirikokotikset.

Piirikokoukset on pidetty Jyväskylässä. Äänivaltaisia edustajia on ollut: v. 1926 42, 1927 29 ja 1928 33. Kokousedustajani valintaperuste on ollut 150.

Piiritoimikunnan

jäseninä ovat olleet:

V. 1926:- Väinö Salmela (puheenjohtaja), Pietari Salmenoja, Emil Sinervä, Toivo Lehto, Onni Peltonen, David Piilonen ja Hilma Koski, sekä varajäseninä Emil Parkkonen, Jukka Telen ja Hilma Virtamo. Piiritoimikunta on pitänyt 12 kokousta, joista on kirjoitettu pöytäkirjaan 66 pykälää.

V. 1927: Väinö Salmela (puheenjohtaja), A. Ranta (varapuheenjohtaja), Toivo Lehto, Emil Sinervä, Onni Peltonen, Heikki Laakso ja Jukka Telen; varajäseninä Hilma Virtamo, D. Piilonen ja Hj. Nieminen. Kokouksia 14, joista pöytäkirjassa pykälää 90.

V. 1928: Väinö Salmela (puheenjohtaja), Artturi Ranta (varapuheenjohtaja), Hilma Virtamo, Onni Peltorfen, Emil Sinervä, Heikki Laakso ja Toivo Lehto. Varajäsenet: J. Telen, Hj. Nieminen ja G. Viinikainen. Kokouksia 10 ja pykälää 63.

Puolueneuvoston jäsenenä on ollut E. Sinervä. Piirisihteerinä oli tammik. 15 päivään 1928 Aleksi Lehtonen. Hänen siirryttyään mainitusta päivästä Uudenmaan 1. vaalip. Sos.-dem. Piirijärjestön sihteeriksi on piirisihteerin tehtäviä hoitanut Jair Mäkinen. Heinäkuun 1 päivään oli rahastonhoitajana Emma Rantanen, jolla tehtävä oli sivutoimena. Kun sen jälkeen piiritoimikunnan palvelukseen otettiin vakinainen toimistonhoitaja, annettiin hänelle myös rahastonhoito. Toimistonhoitajaksi valittiin Hilja Laakso. Paitsi piirisihteerinä ja toimistonhoitajaa, ei piirillä ole ollut muita vakinaisia toimitsijoita, mutta tilapäisesti on palkattu puhujia, milloin tarpeellista ja mahdollista on ollut. Niinpä kunnallisvaalien edellä v. 1928 piiritoimikunta palkkasi vaalipuhujiksi Hj. Kivasen, Lauri Hiekkasen ja Martti Sevonin, Kivasen kahdeksi viikoksi ja Hiekkasen ja Sevonin yhdeksi kuukaudeksi. Keväällä 1928 oli T. Bryggari piirin palveluksessa kaksi viikkoa.

Edellä onkin selostettu järjestömme toiminta pääpiirtein. Taloudellista tilaa osaltaan selventävät seuraavat numerot tiliasemasta:

*Tiliasema 31/12 1926.**Varat:*

Rahaa kassassa.....	9,797: 40
Saatavia	12,396:21
Sijoitusten tili.....	600: —
Kirjallisuuden ja toimintayälineiden tili (varasto).....	1,885: —
Kalustotili	1,888: 50
Kiinteimistötili.....	885: —
	Smk. 27,452: 11

Velat:

Erihenkilötili	15,063: 43
Puolueverojen tili	1,271: 25
Pääomatili (puhdas omaisuus).....	11,117:43
	Smk. 27,452: 11

*Tiliasema 31/12 1927.**Varat:*

Kassatili.....	11,847: 15
Saatavia	13,095: 90
Sijoituksia	600: —
Kalustoa	1,988: 50
Kirja ja toimintavälineiden tili (varastoa).....	2,636: •—
Kiinteimistötili	885: —
	Smk. 31,052: 55

Velat:

Puolueverojen tili.....	502: 20
Eritilejä	12,564:04
Pääomatili	17,986: 31
	Smk. 31,052: 55

*Tiliasema 31/12 1928.**Varat:*

Kassatili.....	4,967: 20
Eritilejä.....	13,642: 13
Sijoituksia.....	600: —
Kalustoa.....	7,688: 50
Kirjallisuustili (varasto).....	2,917: 75
Kiinteimistötili.....	913: —
	Smk. 30,728: 58

Velat:

Puolueverojen tili.....	973: 20
Eritilejä.....	11,130: 44
Pääomatili.....	18,624: 94
	Smk. 30,728: 58

Jyväskylässä, 8 p:nä lokak. 1929.

Jair Mäkinen.

**Vaasan 1. yhdistyneiden sos.-dem. piirijärjestöjen toiminta
1. 7. 1925—30. 6. 1929.**

Piirijärjestön toiminta

on vähitellen kohoamassa siitä syvästä alennustilasta, johon puolue-toiminta piirissä oli kommunistien hajoittavan toiminnan vaikutuksesta joutunut, sillä v. 1925 jälkeen ei ole enää yhtään puolue-osastoa kommunisteille menetetty, vaan ovat muutamat aikaisemmin puolueesta eronneet yhdistykset liittyneet takaisin puolueen jäsenyyteen, samalla kuin myöskin muutamia uusia järjestöjä on saatu perustetuksi.

Valistustoimintaan

on kertomusvuosina kiinnitetty suurin huomio, varsinkin opintokurssi- ja kerhotyöhön, jonka ohella on koetettu järjestää myöskin luentoja ja kertapuheita, mikäli piiritoimikunnan varat ja voimat ovat siihen riittäneet. Piiritoimikunnan toimesta on opintokursseja eri vuosina järjestetty seuraavasti:

V. 1925	1	osanottajia	17	opetus- ja luentotuntien lukumäärä	23
» 1926	3	»	105	»	85
» 1927	4	»	157	»	100
» 1928	7	»	168	»	276

Vuoden 1929 alkupuolella toimeenpantiin kahdet opintokurssit, jotka sisältyvät edellisen vuoden tilastoon. Opintokursseja on pidetty seuraavilla paikkakunnilla: Kannuksessa (kahdet), Seinäjoella, Kokkolassa, Kurikassa, Kauhavalla, Himangalla, Isossakyrössä, Lapualla, Toholammilla, Maringaisissa, Ilmajoella, Ylistarossa, Aystöllä ja Lestijärvellä. Lestijärvellä kestivät kurssit ainoastaan kaksi päivää; muualla ovat ne olleet viikon, tai siitä yli kestäviä.

Luento- ja puhetilaisuuksia on piiritoimikunnan toimesta järjestetty:

V. 1925		tilaisuuksia	147	niissä kuulijoita n.	9,770
» 1926		»	152	»	10,112
» 1927		»	247	»	16,370
» 1928		»	132	»	9,200
» 1929	(30/6)		180	»	10,100

Tilastoon ei liity puolueosastojen eikä muiden keskusjärjestöjen toimeenpanemia tilaisuuksia.

Paitsi opintokursseja, luento- ja puhetilaisuuksia on tämän lisäksi toimeenpantu järjestöjen yhteisiä neuvottelukokouksia, sekä koko piirijärjestöä käsittäviä kunnallispäiviä, ynnä veronmaksajain kokouksia. Myöskin monet perusjärjestöt ovat harjoittaneet agitatiota varsin kiitettävästi, levittämällä puoluejulkaisuja ja lehtiä sekä toimeenpanemalla erilaisia agitatio- ja valistustilaisuuksia.

Yhteys muutamien muiden keskusjärjestöjen

kuten Sos.-dem. Raittiusliiton, Sos.-dem. Työläisnuorisoliiton, Työväen Sivistysliiton ynnä muiden kanssa on ollut verraten kiinteä, Mainitut keskusjärjestöt ovat sangen auliisti avustaneet piirijärjestön valistustoimintaa, lähettämällä luennoitsijoita opintokursseille ja luentopäiville sekä olemalla muutenkin jatkuvassa vuorovaikutuksessa piiritoimikunnan kanssa.

Jäsenhankintaviikoista

ainoastaan v. 1926 jäsenhankintaviikko vastasi tarkoitustaan, sillä v. 1928 toimeenpantu jäsenhankintaviikko epäonnistui sopimattoman ajan vuoksi. V. 1926 jäsenhankinta viikolla järjestettiin 17 yleistä

valistustilaisuutta, joihin osallistui kaikkiaan 1,545 henkeä. Perusjärjestöiltä saatujen tietojen mukaan liittyi jäsenhankintaviikolla uusia jäseniä järjestöihin 496, jota lukumäärää on pidettävä verraten vaatimattomana, suoritettuun työhön nähden.

Piirijärjestöön kuuluvien yhdistysten ja niiden jäsenten lukumäärä:

V. 1925.....	järjestöjä	28	niissä jäseniä	631
» 1926.....	»	34	»	960
» 1927.....	»	39	»	1,040
» 1928.....	»	43	»	1,133
» 1929.....	»	44	»	1,148

Muutamien yhdistysten sisäinen toiminta on ollut jokseenkin heikkoa, johtuen kykenevien toimitsijavoimien puutteesta, osaksi muista syistä, m.m. siitä, että osa työväentaloista on joutunut aikaisempina vuosina kommunistien hallintaan. Useimmissa yhdistyksissä on toiminta kuitenkin pirteää ja aatteellisuus niiden keskuudessa kohoamassa. Raittiustilanne on kaikkialla jäsenten keskuudessa tyydyttävä, vain harvoissa tapauksissa on järjestöjen tarvinnut ryhtyä toimenpiteisiin jäsentensä rankaisemiseksi kieltolakirikkomuksista. Myöskin yhdistyksien toimeenpanemissa juhla- ja iltamatilaisuuksissa on vallinnut mallikelpoinen järjestys.

Kommunistien hajottavan toiminnan johdosta kärsii puoluetointa koko piirijärjestön alueella. Varsinkin nuorisoa ovat kommunistit saaneet vedetyksi järjestöihinsä huomattavasti. Työläisnuorisoliitolla ja sen alajärjestöillä olisi piirin alueella suoritettavanaan voima-peräinen valistustyö, nuorison sosialistisen tietoisuuden syventämiseksi ja sosialidemokraattisiin nuorisojärjestöihin vetämiseksi, mutta lienevät mainitun liiton voimat tähän työhön riittämättömät, sillä toistaiseksi on Työläisnuorisoliiton taholta tehty varsin vähän piirijärjestön alueella olevan työläisnuorison valistamiseksi.

Vuoden 1927 eduskuntavaalit

eivät vastanneet niitä toiveita, joita niihin asetettiin. Tosin entiset edustajapaikat säilytettiin ja äänestäjienkin lukumäärä pysyi suurin piirtein ennallaan, siellä täällä vähän ääniä menetettiin, niin että piirijärjestöjen yhteinen äänimäärä jäi alhaisemmaksi kuin edellisten vaalien.

Vaalivalmistelut suoritettiin riittävän hyvissä ajoin. Vuoden 1927 tammikuussa pidettiin koko piirijärjestön aluetta käsittävä neuvottelukokous, jossa alustavasti päätettiin kaikesta vaaleja koskevasta agi-

tatiosta, yleisehdokkaiden asettamisesta ynnä muusta. Myöhemmin pidetyssä piirikokouksessa hyväksyttiin pohjoisen piirin yleisehdokkaaksi K. H. Wiik ja eteläisen piirin Isak Penttala, jotka molemmat puolueäänestyksessä olivat saaneet enimmät äänet. Vaaleissa tulivatkin molemmat ehdokkaat valituiksi.

Varsinainen vaaliagitatiotyö suoritettiin pääasiassa entiseen tapaan. Toimeenpantiin vaalijuhlia, levitettiin vapaita sanomalehtinumeroita ja harjoitettiin voimakasta mökkiagitatiota. Myöskin piiritoimikunta painatti puoluetoimikunnalta saatujen lentokirjasten lisäksi oman vaaliplakaatin.

Vaalien edellä toimeenpantiin 15 suurempaa vaalijuhlaa, joihin osallistui yhteensä noin 4,000 henkeä. Juhlissa puhuivat piirijärjestön toimitsijat ja edustajaehdokkaat. Maaliskuun 15 päivästä palkkasi piiritoimikunta piirijärjestön palvelukseen Lauri Metsämäen, joka toimi vaalipuhujana kolmen ja puolen kuukauden ajan, pitäen tällä ajalla yhteensä 56 esitelmää 3,944 kuulijalle, samoin puhui piirisihiteeri 46 eri paikassa 3,880 kuulijalle. Edustajaehdokkaista puhuivat: Isak Penttala, K. H. Wiik, Otto Nurminen, Matti Lepistö ja Otto Elfving, jotka pitivät yhteensä 65 puhetta noin 4,800 kuulijalle. Sos.-dem. Raittiusliiton lähettämänä puhui Matti Tammilehto 26 paikkakunnalla noin 700 kuulijalle ja Ida Järvinen Sos.-dem. Työläisnaisliiton lähettämänä 14 paikkakunnalla noin 500 kuulijalle.

Vuoden 1929 eduskuntavaalit

tulivat niin perusjärjestöille kuin piiritoimikunnallekin odottamatta, sillä poliittisen tilanteen ei uskottu kärjistyvän sellaiseksi, että sen johdosta olisi uudet vaalit toimitettava. Kaikesta huolimatta selviydettiin vaaleista kunnialla, sillä vaaleissa kohosi molempien piirien äänimäärä yhteensä 1,000:11a. Tulosta on pidettävä verraten tyydyttävänä, kun otetaan huomioon, että useissa piireissä puolueemme äänimäärä laski, tai pysyi ennallaan. Vaaleissa tulivat eduskuntaan valituiksi Matti Lepistö ja Isak Penttala.

Vaalien edellä palkkasi piiritoimikunta vaalipuhujiksi Martti Sevonin ja Lauri Hiekkasen, jotka pitivät yhteensä 67 puhetta n. 3,000 kuulijalle. Edustajaehdokkaista liikkui vaalipuhujina: Yrjö Saarinen, Isak Penttala, Matti Lepistö, Ilmari Lamminkangas, Anni Huotari, Jukka Tuomikoski ja Lenni Huhtanen, jotka pitivät yhteensä 105 puhetta n. 6,000 kuulijalle. Paikallista agitatiota hoitivat järjestöt kiitettävän hyvin sekä myönsivät auliisti varoja piiritoimikunnalle vaaliagitatiota varten. Useimmat järjestöt olivat perustaneet erityisiä vaaliagitatiokomiteoita, jotka huolehtivat kotiagitatiosta, vaalikirjallisuuden levityksestä, vaalijuhlien järjestämisestä

y.m. Vaalipäiviksi olivat useat järjestöt vuokranneet autoja, joilla kuljettivat äänestäjiä vaalipaikoille.

Uusi pienviljelijäin puolue ei vaaleissa näytellyt mitään osaa, eikä mainitulla puolueella piirin alueella ole vastaisuudessaakaan suuria menestymisen mahdollisuuksia. Valitettavimpana ilmiönä on mainittava, että varsinaiset pienviljelijät antoivat näissäkin vaaleissa suurimmalta osalta kannatuksensa maalaisliittolaiselle puolueelle, joskin pienviljelijöiden keskuudessa oli havaittavissa siirtymistä vasemmalle enemmän kuin edellisissä vaaleissa.

Vuoden 1928 kunnallisvaalit

muodostuivat varsin kiihkeiksi. Sillä eri puolueiden välillä käytiin voimakas vaalikamppailu. Siitä huolimatta saavutettiin vaaleissa yhteensä 20 uutta edustajapaikkaa ja puolueemme äänimäärä kasvoi n. 950:llä. Omia ehdokkaita asetettiin kaikkiaan 27 eri kunnassa. Ainoastaan 3 kunnassa muodostui vaaliliittoja kommunistien kanssa, muissa kunnissa olivat vaaliliitot puhtaasti sosialidemokraattisia.

Puoluetoimikunnan toimittamia lentolehtisiä levitettiin järjestöjen välityksellä yhteensä 8,500 kpl., sekä erityistä vaalipakaattia 3,500 kpl. Samoin tilattiin »Pohjolan Työmies» ja »Työn Voima»-lehtiä vapaasti kahden viikon ajaksi 2,500 eri henkilölle. Järjestöjen omia vaalijulistuksia oli 6 kunnassa, sitä paitsi oli kahdella kunnallisjärjestöllä oma vaalipuhuja lyhyehkön ajan. Piiritoimikunnan palkkaamana puhui Matti Lepistö 15 eri paikkakunnalla 886 kuulijalle ja piirisihteeri Yrjö Saarinen 16 paikkakunnalla 920 kuulijalle. Omien valitsijayhdistystensä alueella esiintyi 15 ehdokasta puhujana ja vaalipäivinä oli toiminnassa 142 kotiagitaattoria.

Piirilehti.

Keväällä 1926 lakkasi piirilehti »Raivaaja» ilmestymästä ja lehden omaisuus oli luovutettava velkojille. Piirilehden menetys oli raskas tappio puoluetoiminnalle, sillä paitsi sitä, että järjestöt menettivät lehtiyrityksessä huomattavasti varoja, jäi kahden piirin laaja alue vaille minkäänlaista sosialidemokraattista sanomalehteä, ja kommunisteille muodostui siten entisestäänkin oivallisempi tilaisuus oman lehtensä avulla mustata puoluetoimintaamme. Vuoden 1927 piirikokouksessa hyväksyttiin piirilehdeksi Työn Voima, Pohjolan Työmies ja Sosialidemokraatti, mutta kun mainittujen lehtien ilmestymispaikka on sangen kaukana piirijärjestön alueelta, eivät ne piirilehtinä voi täydellisesti vastata tarkoitusta, vaan olisi piirijärjestölle kaikesta huolimatta saatava oma piirilehti. Toistaiseksi ei asian edistärniseksi

ole kuitenkaan voitu sanottavasti työskennellä, sillä monet perusjärjestöt epäilevät uuden lehtiyhtymän onnistumista.

Piirikokouksia

on pidetty ja niissä on ollut edustajia eri vuosina seuraavasti:

- V. 1926 Seinäjoella 4—5 p:nä huhtikuuta, edustajia 19.
- » 1927 Kokkolassa huhtikuun 2—3 p:nä, edustajia 25.
- » 1928 Kokkolassa huhtikuun 8—9 p:nä, edustajia 25.
- » 1929 Kokkolassa toukokuun 19—20 p:nä, edustajia 31.

Edustajaperuste kaikissa kokouksissa on ollut yksi edustaja kultakin alkavalta sadalta jäseneltä.

Paitsi sääntömääräisiä asioita on kokouksissa käsitelty seuraavat alustukset:

V. 1926: järjestötoiminnan elvyttäminen, raittiustilanteen parantaminen ja stipendirahaston perustaminen.

V. 1927: kirjastokysymys, varojen hankinta ja taloudenhoito työväen järjestöissä, kesäjuhlien viettäminen vastaisuudessa, yleispoliittinen tilanne ja piirijärjestön vaalitoimintasuunnitelma.

V. 1928: uuden piirilehden perustaminen, raittusvalistustyö ja lasten järjestötoiminta, kirjastojen ja arkistojen järjestäminen sekä piiritoimikunnan kotipaikan muuttaminen Seinäjoelle.

V. 1929: puolueen sotilasohjelma, nuorisokysymys, sos.-dem. puolueen maatalousohjelma, sosialidemokraattisten järjestöjen suhde osuuskauppaliikkeeseen ja Raivaajan velka-asoiden lopullisesti järjestäminen.

Piirijärjestöjen rahallinen asema ilmenee seuraavasta:

28.2.1926. Tul.: 43,045: 87. Men.: 36,899: 25. Säästöä: 6,146:62
 28. 2. 1927. Tul.: 38,456: 85. Men.: 39,994: 49. Tappiota: 1,537: 64
 29. 2. 1928. Tul.: 69,385: 13. Men.: 63,031: 10. Säästöä: 6,354: 03

Tiliasema 28 päivänä helmikuuta 1929.

Varat:

Rahaa kassassa.....	2,364: 39
Osuusliike Varmassa.....	7,626: 26
Kansallis-Osake-Pankissa.....	10: —
Tilisaatavia.....	2,508: 52
Kalustoa.....	3,343: 70
Jäsenkirjoja 50 kpl. ä 2:—.....	100: —
Perimättä jääneitä arpajaisvoittoja.....	1,620: —

Smk. 17,572:87

Velat:

Puhdas omaisuus.....	17,572: 87
	Smk. 17,572:87

*Voitto- ja tappiotili.**Voitoksi:*

Arpajaisvarojen tili.....	17,105: 75
Velallisten ja velk. tili.....	627:99
Perimättä jääneitä arpajaisvoittoja.....	1,620:—
Piiriverojen tili.....	11,797: 20
Avustuksientili.....	22,113: 43
Piirijuhlien tili.....	3,817: 40
Toimintavälineidentili.....	268: 50
Eritili.....	2,111:41
	Smk. 59,461: 68

Tappioksi:

Puolueverojentili.....	176: 25
Kulunkitili.....	10,700: 25
Agitatsioonitili.....	12,855: 59
Palkkojen ja palkkioidentili.....	27,125: —
Poistoja.....	550: —
Voitoksi.....	8,054: 59
	Smk. 59,461:68

Piirivero on koko toimintakertomuskauden aikana ollut 12 mk. jäseneltä vuodessa.

Piiritoimikuntaan

ovat kuuluneet v. 1925: J. V. Kantola puheenjohtajana, P. Meriläinen, E. Raita, M. Pohjonen, V. E. Karlsson, Kalle Palm, K. Kultala sekä varajäsenenä J. H. Veijola, J. Västi ja J. Savonen. Piiritoimikunta on kokoontunut 23 kertaa ja kokouksista merkitty pöytäkirjaan 175 pykälää.

V. 1926: J. V. Kantola puheenjohtajana, Eino Raita, J. Västi, M. Pohjonen, Kalle Kultala, V. E. Karlsson, Kalle Palm sekä varajäsenenä J. H. Veijola, E. Savolainen ja J. Savonen. Piiritoimikunta on kokoontunut 26 kertaa ja kokouksista merkitty pöytäkirjaan 174 pykälää.

V. 1927: Kalle Palm, puheenjohtajana, Eino Raita, E. Savolainen, Matti Pohjonen, V. Karlsson, J. Västi, J. H. Veijola sekä varajäseninä Joonas Kantola, Uno Eveli ja K. Manner. Piiritoimikunta on kokoontunut 19 kertaa ja pöytäkirjaan merkitty 114 pykälää.

V. 1928: J. V. Kantola puheenjohtajana, Kalle Palm, E. Raita, Matti Pohjonen, Matti Koski, J. V. Kantanen, Katri Lagerström sekä varajäseninä J. H. Veijola, T. Halonen ja V. Karlsson. Piiritoimikunta on kokoontunut 14 kertaa ja pöytäkirjaan merkitty kokouksista 120 pykälää.

V. 1929: Antti Väisänen puheenjohtajana, J. H. Veijola, J. V. Kantola, Kalle Palm, Eino Raita, Else Poutanen, Matti Pohjonen sekä varajäseninä J. Viitala, U. Eveli ja T. Halonen.

Piirisihteerinä ovat toimineet: Antti Väisänen, erosi toimestaan 30 päivänä kesäkuuta 1926, siitä alkaen on sihteerinä ollut Yrjö Saari-
nen. Väliaikaisina apulaisina ovat piirikansliassa toimineet Liisa Pöyhtäri 10 kuukautta, Yrjö Haapanen 8 kuukautta ja Matti Lahdenmäki 7 kuukautta. Vaalipuhujina ovat olleet Lauri Metsämäki v. 1927 4 y₂ kuukautta, Lauri Hiekkänen ja Martti Sevon v. 1929 kumpikin n. 1 Y₂ kuukautta, sekä Matti Lepistö kunnallisvaalipuhujana v. 1928 yhden kuukauden.

Vakinaisena toimitsijana on piirijärjestön palveluksessa voitu pitää ainoastaan piirisihteerä, joten siis vaalien aikana ainoastaan on käytetty tilapäisapua. Kuitenkin piirijärjestön alueeseen katsoen olisi piirijärjestön palveluksessa kahdellekin vakitukselle toimitsijalle riittävästi työtä, mutta on siitä vähäisten rahavarojen vuoksi täytynyt toistaiseksi luopua.

Koko toimintakauden ajan on piiritoimisto sijainnut Kokkolassa.

VAASAN L. YHD. SOS.-DEM. PIIRIJÄRJESTÖJEN PIIRITOIMIKUNTA.

Yrjö Saarinen.

Oulun 1. yhdistyneiden sos.-dem. piirijärjestöjen toiminta 1. 7. 1925 — 30. 6. 1929.

Yleiskatsaus.

Kertomusta koskevalla ajalla piirimme sosialidemokraattinen puolue toiminta osoittaa hiljaista nousua ja virkistymistä monessa eri suhteessa. Järjestöjen ja niissä olevien puoluejäsenten lukumäärä ei tosin ole paljon noussut, mutta nousua on kuitenkin tapahtunut pysyvästi,

etenkin jäsenten lukumäärään nähden. Vuoden 1928 kunnallisvaalit olivat meille myöskin voitokkaat, entisiin saavutuksiin verrattuina, ja samoin on asianlaita vuoden 1929 valtiollisiin vaaleihin nähden. Viimeksi mainituissa vaaleissa nousi piirissämme puolueemme äänimäärä, vaikka edustus jäikin entiselleen.

Edistys on kuitenkin ollut verraten pientä, mutta siihen on olemassa aivan näkyvät syyt. Ratkaisevin syy on se, kun toimintamme nojaa maaseudun pienviljelijäväestöön eikä teollisuuskeskuksiin, joissa luonnollinen toimintapohjamme olisi. Maaseudun omalaatuisista oloista johtuu, että siellä ei edisty nopeasti puoluetoiminta paremmin kuin muutkaan sivistyspyrinnöt. Piirimme maaseutulaiset vähävaraisetkin kulkevat monien eri uskonlahkokuntien talutusnuorassa paljon lukuisammin kuin missään muualla maassamme, mikä seikka merkitsee paljon puoluetoimintamme edistymiseen nähden. Mutta sanotun lisäksi on mainitsemisen arvoinen sekin seikka, että pohjalaisluonne syttyy hitaasti uusille elämänhanteille, mutta pitää kiinni lujasti vanhoista tottumuksistaan.

Teollisuuskeskuksissa asuva väestö olisi vapaamielisempää ja helpommin lähtevää työväenliikkeen mukaan, mutta teollisuuskeskukset on valloittanut, tosin toistaiseksi, kommunisti. Näillä seuduilla on meikäläinen toiminta verraten vaikeaa. Kommunistit ovat myrkyttäneet teollisuustyöväen käsitykset luokkataistelusta niin perin sekaisiksi, että sosialidemokratia ei heidän mielestään edusta mitään luokkataistelua, sen sijaan se edustaa porvarillisuutta. Merkillepantava on tässä kohden se, että jos puhuu sosialidemokraattisen hengen ja suunnan mukaan luokkataistelusta, mainitsematta sitä sosialidemokraattiseksi luokkataisteluopiksi, niin se hyväksytään ja tyydytyksellä otetaan vastaan.

Viimeksi mainitusta voi vetää sen johtopäätöksen, että meikäläisillä on mahdollisuus saada tie auki teollisuustyöläisten keskuuteen, toimintansa virittämiseksi, siinä nopeudessa, missä nopeudessa pysymme valistamaan teollisuuskeskusten työläisiä ja siten karsimaan heistä pois kommunismin kylvämät valheelliset tiedot sosialidemokratiaa ja sen luokkataistelutoiminnasta.

Valistustyö.

Vuosien 1925—26—27 aikana on valistustyö ollut etupäässä n.s. lentävää agitatiota kertapuheiden muodossa. Toimintavuoden 1928 aikana siirryttiin — piirikokouksen päätöksen mukaisesti — perusteellisempaan valistustyömuotoon. Mainitulla toimintakaudella tuli piirisihteerin viipyä itsekussakin yhdistyksessä yhtämittaisesti vä-

hintaan kaksi päivää, ja antaa tällä ajalla ohjeita käytännöllisestä järjestötoiminnasta sekä pitää yksi yleinen valistuspuhe. Mainittu ajatus toteutui käytännössä siten, että piirisihteeri viipyi yhtämittaisesti yhdistyksen alueella 3 päivää ja piti vähintään 2 luentoa yhdestä aineesta sekä antoi ohjeita käytännöllisestä järjestötoiminnasta ja viimeisenä iltana piti yleisen valistuspuheen. Mainitunlainen valistus-työmuoto on edelleenkin piirissämme käytännössä. Kertapuheita pidetään vain silloin, kun katsotaan niistä olevan vastaavaa hyötyä.

Kursseja

on piirissämme toimeenpannut Työväen Sivistysliitto v. 1926 syksyllä Ylivieskassa ja v. 1927 helmikuussa Raahessa. (Tarkemmat tiedot puuttuvat.) Vuoden 1928 marraskuussa järjesti piiritoimikunta 5 päivää kestäneet luento- ja opastuskurssit Siikajoelle ja Piippolaan. Siikajoen kurseilla oli iltaa kohden oppilaita 25 henkilöä ja lopettajaisjuhlassa 150 henkilöä, Piippolan kurseilla oli iltaa kohden osanottajia 35 ja lopettajaistilaisuudessa 200 henkilöä: Näillä molemmilla kurseilla olivat luentoaineina järjestötehtävät, kerhotoiminta, sosialisoimiskysymys, kehitysoppi, sosialidemokratia ja kommunismi. Luennoitsijoina toimivat Y. "Valkama ja V. R. Piippo.

Puheet.

Koko kertomusta koskevalla ajalla ei piirissämme ole ollut vaki-naista puhuja-järjestäjää paitsi piirisihteeriä. Piirisihteerin ohella on muita puhujia käytetty, joitakin poikkeuksia lukuunottamatta, etupäässä vaaliaikoina. Tällöin on eri puhujia ollut matkoilla, mikä viikon, mikä kaksi, lukuunottamatta kahta tapausta, jolloin sama puhuja on yhtämittaisesti ollut puhujamatkoilla kuukauden ajan.

Puheita on 11/4—25—31/3—26 välisenä aikana pidetty 138, joita on ollut kuulemassa 10,847 henkilöä ja toimintakaudella 1/4—26— 31/3—27 on pidetty 59 puhetta ja niitä kuulemassa on ollut 4,270 henkilöä, toimintakaudella 3/4—27—31/3—28 puheiden lukumäärä on 97 ja kuulijain 6,250 sekä toimintakaudella 1/4—28—30/6—29 yhteensä 256 luento- ja puhetilaisuutta, joissa kuulijoita kaikkiaan 13,771. (Puheet jakaantuvat koko Oulun läänin alueelle.)

Puhujina, jotka ovat pitäneet useamman kuin yhden puheen piirissämme, ovat eri toimintavuosina olleet: O. Toivonen, O. E. Kotiranta, Anni Savolainen, V. R. Piippo, Y. Komu, A. Nurmi, E. Huttunen, P. Kemppi, H. Lahdenmäki, K. Haapala, M. Tammilehto, H. Simonen ja Y. Valkama.

Sos.-dem. Raittiusliiton puhujana toimi O. Höylä v. 1929 kesäkuun ajan, pitäen tällä ajalla puheita Oulun 1. molemmissa vaalipiireissä ja v. 1927 keväällä oli piirissämme Sos.-dem. Työläisnaisliiton puhuja Hilda Kaukonen, kahden viikon ajan. Sos.-dem. Työläisnaisliitto järjesti myöskin 1929 maaliskuussa piiriimme puhujamatkat Elsa Metsärannalle ja Anni Huotarille, joista ensinmainittu viipyi piirissämme 10 päivää ja jälkimmäinen 5 päivää. Sos.-dem. Työläisnuorisoliiton puhujana oli piirissämme v. 1929 toukokuussa S. Manninen, pitäen 6 puhetta. Yhteistoiminnassa on oltu myös Työväen Sivistysliiton kanssa.

Jäsenhankintaviikko

v. 1926 tuotti yhdistykseen yhteensä 222 uutta jäsentä. Viikon aikana järjestettiin 17 juhlaa, jäsentenvastaanottokokouksia 11 ja neuvottelukokouksia 3. Kokouksiin otti osaa 1,104 henkilöä ja jäsentenkerääjinä toimi 40 henkilöä. Viikon toimintaan myötävaikutti 16 yhdistystä. Vuoden 1928 jäsenhankintaviikolla tuli uusia jäseniä yhdistykseen kaikkiaan ainoastaan 44. Viikon aikana järjestettiin 4 jäsentenvastaanotto-tilaisuutta, joihin otti osaa 320 henkilöä ja viikon toimintaan myötävaikutti 4 yhdistystä.

Viimeksi mainitun jäsenhankintaviikon huonoon tulokseen vaikutti varsin merkittävästi se, että kesän omituisuuden vuoksi maaseudulla siirtyivät työt myöhäiseen syksyyn. Kun yhdistyksemme ovat maaseudulla, niin jäsenistö ei kerinnyt toimimaan jäsenten keräämiseksi ja juhlien toimeenpanemiseksi, vaan oli työskenneltävä sadonkorjuussa.

Piirijuhlia

on ollut ajalla 11/4—25—30/6—29 kahdeksan, joista rahallinen puhdas tulo on vaihdellut juhlaa kohden 100—500 markkaan. Yleisluontoisempia kokouksia on ollut v. 1928 Oulussa pidetty kunnallismiesten neuvottelukokous, Kajaanissa v. 1929 toukokuussa pidetty vaalineuvottelukokous ja Torniossa v. 1929 tammikuussa pidetty pohjoisen piirin toimintaa koskeva neuvottelukokous.

Järjestöt.

Kainuun piiriä lukuunottamatta on piirissämme täysinmaksaneita järjestöjä 23 ja niissä jäseniä yhteensä 588. Jäsenmäärä on todellisesti suurempi, sillä yhdistyksissä on aina huomattava määrä lyhytaikaisia jäseniä, joista ei tehdä tilitystä, ja niin ollen he jäävät kirjoista pois.

Viime puoluekokouksen jälkeen on jäsenmäärän pysyvä lisäys ainoastaan 129 ja järjestöjen lisäys 3, kun 2 yhdistystä on kyseisellä ajalla kuollut.

Eduskuntavaalit.

Vaalivalmisteluihin on piiritoimikunta kehoittanut järjestöjä kiertokirjeillä ja piirilehdessä julaistujen kehoitusten avulla. Puolueäänestystä varten on painatettu äänestysliput, joissa ovat olleet ehdokkaiden nimet. Ohjeita puolueäänestystä ja yleensä vaalia koskevissa asioissa on annettu kiertokirjeillä. Henkilöosoitteita on kerätty ja puhujailmoitteita y.m. lehtisiä painatettu ja jaettu.

V. 1927 eduskuntavaaleissa oli piiritoimikunnalla oma auto, joka myytiin vaalien jälkeen. Näissä vaaleissa tehtiin vaalivalistustyötä, paitsi lentolehtisillä myös suullisesti seuraavasti: O. E. Kotiranta 15 päivää, O. Toivonen 2 viikon ajan (Kainuussa), E. Huttunen 11 puhetta, Hilda Kaukonen 2 viikon ajan, Anni Savolainen 6 puhetta, Y. Komu 9 puhetta ja M. Lahdenmäki oli kuukauden ajan piirin palveluksessa, järjestellen puhetilaisuuksia ja pitäen myös puheita. Piirisihteeri P. Kemppi liikkui myöskin vaalipuhujana. Vaalipuheita oli yhteen*nsä noin 75 ja oli vaalituloksissa kuulijoita kaikkiaan noin 4,500.

Vuoden 1929 eduskuntavaaleissa ei käytetty autoja ollenkaan vaalitarkoituksiin. Vaalipuheita pidettiin 162, kuulijoita oli yhteensä 6,271, siis keskimäärin 39 kuulijaa puhetta kohden. Puhujina esiintyivät edustajaehdokkaat sekä H. Simonen ja M. Tammilehto.

Vaalikirjallisuutta levitettiin seuraavasti: puolueen kustantamia vaalikirjasia ja -plakatteja jaettiin yhteensä 13,400 kpl., piirin kustantamaa vaalilehtistä 5,000 kpl. ja puhujailmoitteita 800 kpl.

Vaalien tuloksena oli, että äänimäärämme nousi toista sataa entisestään. Tulokseen eivät vaikuttaneet pienviljelijäpuolueen toimet, kun se ei saanut ainutta listaansa keskuslautakunnassa hyväksytyksi. Kommunistien vaalikiihoitus oli tähdätty meitä vastaan ja se vei ääniä puolueeltamme. Maalaisliitto »ampui» virkamiespalkkakysymyksellä vaaleissa, josta sirpaleet ulottuivat meidänkin vaalitulokseemme. Kommunistit ratsastivat, ei ainoastaan virkamiesten palkkakysymyksellä, vaan myöskin katokysymyksellä. Vuoden 1928 talvella kommunistit perustivat katokomiteoita tekemään kommunistista agitatiotyötä katokysymyksen suojissa, mutta vaalien tultua muuttivat katokomiteat vaalikoneistoiksi. Tämä koneisto päristi katorumpua vaaliaikana niin, että siinä kalpenivat meikäläisten vaalivaltit. Valheelliseen, sosialidemokraatteja vastaan tähdättyyn agitatioon nojaantui kommunistien vaalivoitto.

Vaalien antamana opetuksena mainittakoon, että paikallisille harrastuksille olisi pantava enemmän painoa valtiollisissa vaaleissa kuin tähän asti.

Kunnallisvaalit.

Kunnallisvaalivalmisteluissa on piiritoimikunnan taholta menettely melkein samoin kuin eduskuntavaaleissakin.

Vuoden 1925 kunnallisvaaleissa nousi sos.-dem. valtuutettujen lukumäärä 50 %:lla entiseen verrattuna. Vuoden 1928 kunnallisvaaleissa saimme 14 uutta valtuusmiespaikkaa.

Sosialidemokraattista enemmistöä ei ole yhdessäkään kunnassa, mutta voimakkaita vähemmistöjä on useissa kunnissa.

Merkillepantavaa on, että niissä kunnissa, joissa on käytännöllisissä kunnantehtävissä tehtäviinsä kykenevä meikäläinen, on puolueellamme voimakkain kannatus. Viime vaaleissakin oli niissä kunnissa, joissa oli yksikin pystyvä meikäläinen kunnallistoimissa, aseamme varma.

Varjopuolena kunnalliselämässä on pidettävä sitä, että olojen pakosta meikäläisiin valtuustoryhmiin tulee henkilöitä, jotka eivät ole tehtävänsä tasalla enempää sosialismin tuntemuksen, kuin käytännöllisen kunnallistoiminnan kannalta katsottuna. Sellaiset kunnallismiehet tekevät karhunpalveluksia puolueelle.

Piirilehti.

Piirilehden henkeen ja toimitustapaan on piirissä oltu tyytyväisiä. Sitä on kuitenkin pidetty vikana, että lehti ilmestyy vain kolme kertaa viikossa. Keinoa, jolla mainittu vika voitaisiin korjata, ei ole löydetty.

Piirikokoukset

on pidetty Oulussa, tavallisesti maalisi- ja huhtikuun vaihteessa. Näissä kokouksissa on käsitelty paitsi sääntömääräisiä asioita, nuorisokysymystä, raittiuskysymystä ja tehty niiden suhteen edistystä tarkoittavia päätöksiä. Piirikokousten edustajaperusteena on ollut yksi edustaja jokaista alkavaa sataa jäsentä kohden. Piirikokousedustajain lukumäärä on vaihdellut 12—16.

Piirin rahallinen tila.*Tulot: 1/4—26—3113—27.*

Piiriveroja	5,297: 75
Puolueavustusta	16,000: —
Korkotuloja .../.....	217: 75
Voittoa puolueen julkaisuista	439: 12
Tappioksi	129: 23
	Smk. 22,083: 85

Menot:

Palkat ja palkkiotoimet	15,000: —
Kustannuksia eri luettelon mukaan	6,791: 75
Irtaimiston poisto	62: 50
Pohj. piirin erikoistili	229: 60
	Smk. 22,083: 85

Tuloja: 1/4—27—31/3—28.

Puolueavustus	25,400: —
Eduskuntaryhmältä	1,000: —
Piiriveroja	7,249: 75
Sekalaisia tuloja	1,006: 01
	Smk. 34,656: 66

Menoja:

Lainakirjastolle	517: 50
Pohjoiselle piirille	2,125: —
Kustannusten tili	30,118: 21
Voittoa	1,895: 95
	Smk. 34,656: 66

Tuloja: 1/4—28—30/3—29.

Veroja järjestöiltä	10,485: —
Puolueavustusta	20,000: —
Korkotuloja	464: 35
Voittoa piirijuhlista	1,922: 15
	Smk. 32,871: 50

Menoja:

Palkat ja matkakust.....	21,059: —
Kulunkitili.....	6,172: 81
Matkakuluj. rahaston tappio.....	216: —
Irtaimiston poisto.....	250: —
Puolueveroja.....	3,131: 50
Voitto tilikaudelta.....	2,042: 19

Smk. 32,871: 50

*Tiliasema J/9—29.**Varat:*

Rahaa.....	3,317: 18
Saatavia:	
Oy. Pohjolan Työmies.....	1,500: —
Puoluetoimikunnalta.....	209: 13
Järjestöiltä.....	3,212: —
Osakkeita ja kalustoa.....	4,130: •—

Smk. 12,368:31

Velat:

Puoluetoimikunnalle veroja.....	859: 50
Karungin ty. perut.....	479:—•
Järjestöille.....	41: 75
Puhdas pääoma.....	10,988:06

Smk. 12,368:31

Piiritoimikunnat ja piirin toimitsijat.

Toimintavuoden 1926 piiritoimikunnan muodostivat K. Ahmala, Fr. Moisala, A. Ranta, P. Laamanen, K. Hautala, O. E. Kotiranta ja H. Lehto, varalta J. F. Viitanen ja K. Palmqvist. Rannan ja Kotirannan siirryttyä Oulusta pois tulivat piiritoimikunnan vakinaisiksi jäseniksi J. F. Viitanen ja K. Palmqvist. Tämä piiritoimikunta kokoontui 21 kertaa ja pöytäkirjoihin merkittiin 150 pykälää.

Toimintavuoden 1927 piiritoimikuntaan kuuluivat P. Laamanen, Fr. Moisala, K. Hautala, K. Ahmala, Katri Keränen, K. Palmqvist ja J. F. Viitanen, varalta: Y. Hyväri, H. Lehto ja A. Turkka. Puheenjohtajana toimi K. Ahmala ja sihteerinä alkuvuodesta P. Kemppe. Toimikunta kokoontui 24 kertaa ja pöytäkirjoihin merkittiin 81 pykälää.

Vuoden 1928 piiritoimikuntaan kuuluivat A. Turkka, K. Hautala, K. Ahmala, puheenjohtajana, Katri Pernu, H. Lehto, J. F. Viitanen ja Fr. Moisala, varalta: E. Suonperä, Helmi Palmqvist ja P. Laamanen. Sihteerinä toimi Y. Valkama. Katri Pernun erottua poismuuton vuoksi astui vakinaisen paikalle P. Laamanen. Tämä toimikunta kokoontui 12 kertaa ja pöytäkirjoihin merkittiin 46 pykälää.

Toimintavuoden 1926 elokuun 15 päivään toimi piirisihteerinä O. E. Kotiranta. Kotirannan jälkeen hoiti piiritoimistoa sivutoimena Fr. Moisala kuukauden ajan. Marraskuussa tuli piirisihteeriksi P. Kemppi ja toimi hän siinä toimintavuoden loppuun asti. Toimintavuodella 1927 toimi piirisihteerinä edelleen P. Kemppi kesäkuun loppuun. Sen jälkeen jäi piiritoimiston hoito sivutoimena Fr. Moisalle. M. Lahdenmäki tuli piiritoimiston hoitajaksi elokuun alusta ja toimi siinä kuukauden loppuun. Syyskuun alusta 1927 tammikuun puoliväliin 1928 ei ollut piirisihteerää eikä nimettyä piiritoimiston hoitajaa ollenkaan. Piirin puhujana toimi kuitenkin Y. Valkama syys-, loka- ja marraskuun aikana, tehden puhujamatkoja. Tammikuun 15 päivänä 1928 otti piiritoimikunta Y. Valkaman piirisihteeriksi, joka edelleenkin hoitaa tätä tointa.

Puolueneuvostoedustajana on ollut Fr. Moisala ja varalta V. R. Piippo.

Oulun läänin pohjoinen vaalipiiri.

Pohjoisen vaalipiirin asiat on pääasiallisesti hoidettu Oulun piiritoimikunnan taholta. Mainitussa piirissä on tosin ollut Oulun piiritoimikunnan alipiiritoimikunta vy. 1926—27, mutta olosuhteiden pakosta ei se ole voinut erikoisemmin toimia. Vuoden 1928 alussa ilmoitti se lopettavansa toimintansa kokonaan. Vuoden 1929 tammi-kuussa Tornion neuvottelukokouksessa perustettiin uudelleen puheenaoleva alipiiritoimikunta ja Oulun piirikokouksessa 1929 hyväksyttiin päätöslauselma, jossa lähemmin määriteltiin Oulun piiritoimikunnan ja alipiiritoimikunnan väliset suhteet ja tehtävät.

Järjestöjä on pohjoisessa piirissä 4 ja niissä jäseniä yhteensä 75. Uusia järjestöjä on perustettu v. 1928yksi jav. 1929 samoin. Vuoden 1928 alusta alkoi Kuolajärven ty. suorittaa piiri- ja puolueveronsa Oulun piiritoimikunnalle.

Oulun piiritoimikunnan toimesta on järjestetty valistustilaisuuksia seuraavasti: v. 1927 E. Huttuselle 9 puhetilaisuutta ja M. Lahdenmäelle 2 kuukauden järjestelymatka. Ajalla 1/4—28—30/6—29 on Y. Valkama pitänyt 10 puhetta ja H. Simonen kierteli puhujana 2 viikon ajan. Anton Huotari puhui vuoden 1929 vaalien edellä kuudella paikkakunnalla.

Vaaliaikoina on painatettu erikoisia vaalilehtisiä m.m. Torniota ja Kemiä varten sekä jaettu puolueen kustantamia vaalikirjasia ja lähetetty Pohjolan Työmiestä ilmaiseksi.

Vuoden 1928 kunnallisvaaleissa voittivat sosialidemokraatit useita uusia valtuusmiespaikkoja kommunisteilta.

Oulussa, syyskuun 26 p:nä 1929.

Y. Valkama.

Suomen Ruotsalaisen Työväenliiton (Finlands Svenska Arbetarförbund) toiminta 1. 7. 1925—30. 6. 1929.

(Suomennos.)

Sosialidemokraattisen työväenliikkeen on Suomen ruotsalaisen väestön keskuudessa ollut aina ja on edelleenkin käytävä ankaraa kamppailua. Se johtuu monista seikoista. Tuskinpa minkään kansallisuuden yläluokka muodostaa prosenteissa laskien niin suuren ryhmän, kuin Suomen 350,000 ruotsalaisen keskuudessa. Ja alaluokan keskuudessa taas muodostavat pien- ja keskikokoisten tilojen omistajat huomattavan ryhmän. Työläiset, joiden järjestämiseen sosialidemokratien lähinnä tulisi tehtävänsä kohdistaa, ovat hajallaan laajalla alueella, mikä seikka vaikeuttaa heidän järjestäytymistään. Sellaisilla paikkakunnilla, joissa heitä asuu runsaammin, kuten esim. Uudenmaan tehdasseuduilla, ovat sosialidemokraattiset järjestöt toimineet yhtä kauan kuin suomalaisetkin järjestöt ja myös yhtä hyvällä menestyksellä. Suuri määrä ruotsalaisia työläisiä asuu suomalaisilla kielialueilla ja useat heistä kuuluvat joko suomalaisiin tai kaksikielisiin järjestöihin, erittäinkin ammatillisiin, minkä vuoksi Suomen Ruotsalaisen Työväenliiton jäsenmäärä ei ilmaise Suomen järjestyneiden ruotsalaisten työläisten kokonaismäärää, sitäkin vähemmän, kun erinäisillä ruotsalaisilla seuduilla on toiminnassa myöskin sos.-dem. nuoriso-osastoja (eräissä paikoissa *yksinomaan* nuoriso-osastoja), joiden jäsenet eivät toistaiseksi kuulu Suomen Ruotsalaiseen Työväenliittoon.

Järjestäytymisvaikeudet ruotsalaisella taholla ovat osaksi selitettävissä myös kansan psykologian valossa. Määrätynlainen vanhoillisuus ei ole vierasta ruotsalaiselle kansan psykologialle, ja kansallisen vähemmistön keskuudessa on vanhoillisilla tarkoituksperillä suuret mahdollisuudet päästä määrääviksi. Se seikka, että maamme

ruotsalainen väestö on viime vuosina yhä selvemmin tullut huomamaan sosialidemokratian merkityksen ruotsalaisten kielellisten ja kansallisten oikeuksien puolustamisessa, on tosin jossain määrin muokannut maaperää aatteittemme kylvämiseksi, mutta järjestöelämässä ei tässä suhteessa ole ollut huomattavammin tuloksia havaittavissa. Ei myöskään kommunisteilla, vaikka he ovatkin koettaneet huolellisesti käyttää hyväkseen kansallista tyytymättömyyttä, ole ollut menestystä ruotsalaisilla seuduilla, vaikkakin he monin paikoin ovat onnistuneet tuottamaan *meidän* järjestöpyrkimyksillemme haittaa.

Lisäksi on huomattava, että Suomen Ruotsalainen Työväenliitto taloudellisista syistä ei ole voinut ottaa palvelukseensa täysinpalkattua henkilöä, vaan on liiton harjoittama järjestämissä suoritettu vapaaehtoisena työnä vapaahetkinä; myöskin sihteerin tehtäviä hoidetaan pienellä palkalla sivutoimena. Kun liiton äänenkannattaja *Arbetsbladet*, jonka merkitys puolueemme toiminnassa Suomen ruotsalaisten keskuudessa on erittäin suuriarvoinen, on tuottanut kustantajalleen, Kansanvallalle, huomattavia uhrauksia, ei liittotoimikunta ole katsonut voivansa esittää vaatimuksia puolueen talousarvion rasittamiseksi vielä suuremmilla summilla ruotsalaisen järjestötyön tukemiseksi.

Vuoden 1926 keväällä pidetyssä liittokokouksessa päätettiin lakkauttaa siihen saakka joitakin vuosia toimineet Etelä-Suomen ja Pohjanmaan ruotsalaiset piirijärjestöt ja Ruotsalaisen Työväenliiton tehtäväksi annettiin toimia ruotsalaisten puolueosastojen sos.-dem. piirijärjestönä. Tämä päätös tehtiin sen vuoksi, että Pohjanmaan piirijärjestössä oli silloin vain kaksi yhdistystä.

Suullisen *valistustyön* ovat pääasiallisesti suorittaneet liittotoimikunnan jäsenet sekä eräät paikallisten osastojen toimihenkilöt, mutta puheista ei ole laadittu tilastoa. Vuoden 1927 keväällä oli liittotoimikunnan palveluksessa kuitenkin matkapuhujana ja järjestäjänä tov. Lauri Aarnio Pohjan pitäjistä 7 kuukauden ajan. Paitsi sitä hyötyä, mikä hänen toiminnastaan koitui vaalitoiminnan suhteen, oli siitä myöskin järjestöelämässä se tulos, että yhdeksän aikaisemmin toiminnutta, mutta sittemmin nukahtanutta, yhdistystä ainakin joksikin aikaa virkosi jälleen eloon, jota paitsi perustettiin kolme uutta yhdistystä, joista kuitenkin yksi ulkopuolisen tuen puutteessa sittemmin lakkautti toimintansa.

Vuoden 1927 vaalien edellä kävi eräs ruotsinmaalainen puolue-toveri., toimittaja Gunnar Lundberg, maassamme pitäen kuusi esitelmää Suomen ruotsalaisilla seuduilla. Nämä esitelmätילוaisuudet järjestettiin liiton toimesta. Vaalien edellä kävivät ruotsalaiset ehdokkaat

puhujamatkoilla seuraavasti: Uudellamaalla: A. Ahlström ja K. A. Fagerholm, Pohjanmaalla: K. H. Wiik ja Turun piirissä: E. Wahlsten.

Vuoden 1929 keväällä sai liitto jälleen tilaisuuden ottaa yhdessä ruotsalaisten sös.-dem. nuoriso-osastojen keskustoimikunnan kanssa matkapuhujaksi kahden kuukauden ajaksi erään nuoren ruotsinmaalaisen puoluetoverin Hilding Johannessonin. Hän teki kaksi kiertomatkaa Uudellamaalla, yhden Turun piirissä ja yhden Pohjanmaalla. Näillä matkoillaan hän kävi 25 paikassa ja piti yhteensä eri tilaisuuksissa 43 esitelmää noin 1,250 kuulijalle. Matkoillaan loi hän myös pohjan kahdelle myöhemmin perustetulle nuoriso-osastolle.

Suullisesta valistustyöstä puheen ollen on myös syytä mainita, että liitto on säännöllisesti koko tämän toimintakauden ajan järjestänyt sekä syys- että kevätkaudella ruotsalaisen asutusalueen eri seuduille erikoisia *luentopäiviä*, joille on hankittu useita luennoitsijoita ja joille on saapunut osanottajiksi useiden Mähiseutujen järjestöjen jäseniä. Joka kesä on järjestetty erikoinen piirijuhla liiton toiminta-alueen eri puolille.

Vuoden 1926 syksyllä järjestettiin *veronmaksajain kokouksia* Pernajaan, Forsbyhyn ja Taalintehtaalle. Liittotoimikunta lähetti näihin tilaisuuksiin kysymysten alustajat. Vuoden 1928 syksyllä järjestettiin Helsinkiin *kunnallispäivät*, joille parikymmentä yhdistystä lähetti edustajiaan. Näillä päivistä luennoivat K. H. Wiik, J. E. Janatuinen, A. Ahlström ja K. A. Fagerholm. Joistakin kysymyksistä syntyi vilkas keskustelu ja kokouksessa hyväksyttiin erinäisiä päätöslausemia.

Kun useilla paikkakunnilla asuu yksityisiä, toimintaamme harastavia henkilöitä, mutta järjestöjen perustamiseen näillä paikkakunnilla ei toistaiseksi ole mahdollisuuksia, päätettiin v. 1926 pidetyssä liittokokouksessa ryhtyä toimenpiteisiin näiden henkilöiden kiinnittämiseksi liiton *asiamiehiksi* kirjallisuuden levittämistä y.m. tarkoituksia varten. Sanotun vuoden aikana sitoutui 23 henkilöä maan eri puolilta vastaanottamaan tämän tehtävän.

Tässä yhteydessä mainittakoon, että liittotoimikunnan keskuudesta on asetettu erikoinen *valistus jaosto*, joka yksissä neuvoin Työväen Sivistysliiton ja Ruotsalaisen Luentotoimiston kanssa on järjestänyt opinto-, kerho- ja luentotoiminnan ruotsalaisten seutujen työväestön keskuudessa. Valistus jaosto on m.m. järjestänyt kahdet kesäkurssit Työväen Akatemiaan Grankullassa, sekä kahdet opintojohtajakurssit ja yhden opintojohtajien neuvottelutilaisuuden Helsinkiin, jota paitsi se on yhdessä liittotoimikunnan kanssa järjestänyt yhdet toimitsijakurssit Helsinkiin.

Erittäin merkityksellistä ja menestyksellistä järjestely- ja valis-

tustoimintaa on nuorison keskuudessa harjoittanut *ruotsalaisten sos.-dem. nuoriso-osastojen Keskustoimikunta*, jonka kanssa liittotoimikunta on työskennellyt läheisessä vuorovaikutuksessa, m.m. siten, että kummankin toimikunnan sihteerit on määrätty olemaan saapuvilla myös toisen toimikunnan kokouksissa. Nuoriso-osastojen keskustoimikunta on tämän vuoden alusta ryhtynyt jälleen julkaisemaan ruotsinkielistä sos.-dem. nuorisolehteä »Tili Storms», joka ilmestyy kerran kuukaudessa. Suomen Ruotsalaisen Työväenliiton viimeksi pidetyssä edustajakokouksessa päätettiin ryhtyä erinäisiin toimenpiteisiin nuoriso-osastojen liittoon ja siis puolueeseen yhtymisen helpottamiseksi. Sitä mukaa, kuin nämä toimenpiteet ehtivät johtaa toivottuun tulokseen, voi liiton jäsenmäärä nousta muutamalla sadalla.

Vuoden 1926 *jäsenhankintaviikolla* järjestettiin vastaanotto- ja juhlatilaisuuksia kymmenkunnassa liittoon kuuluvassa yhdistyksessä ja tuloksena oli 149 uutta jäsentä. Vuoden 1928 jäsenhankintaviikko ei saanut järjestöjen taholta osakseen samanlaista huomiota ja sen tulokset jäivät laihemmiksi.

Sen *kirjallisen agitation* lisäksi, jota on harjoitettu *Arbetarblade*-tissa, on varsinkin kunnallis- ja eduskuntavaalien edellä julkaistu lentolehtisiä ja kirjasia. Vuoden 1928 kunnallisvaaleissa kasvoi ruotsalaisten sosialidemokraattien äänimäärä huomattavasti, eräissä kunnissa jopa 50 %:lla. 13:ssa ruotsalaisessa kunnassa lisääntyi myös valittujen sosialidemokraattien lukumäärä. Näiden joukkoon on laskettu myös 4 kuntaa, joissa sosialidemokraateilla ei aikaisemmin ollut lainkaan edustajaa.

Vuoden 1927 *eduskuntavaaleissa* nousi ruotsalaisten sosialidemokraattien äänimäärä Uudellamaalla — joka tässä suhteessa on tärkein piiri — 4,402:een ja vuoden 1929 vaaleissa 5,687:ään, lisäys oli siis 1,265 ääntä. Myös Vaasan 1. pohj. vaalipiirissä osoitti ruotsalaisten sosialidemokraattien äänimäärä huomattavaa nousua, jota vastoin Vaasan 1. etel. piirissä nousu oli pienempi. Turun piirissä sen sijaan osoitti äänimäärä pientä laskua, mikä johtui siitä, että kommunistit harjoittivat erittäin voimakasta agitatiota ja meillä ei ollut siellä mahdollisuuksia tehokkaampaan toimintaan. Ahvenanmaalla äänimäärämme paikoitellen kohosi, mutta ei kuitenkaan siinä määrin, kuin olisi mahdollista, jos vain pystyisimme saamaan tässä maakunnassa aikaan kylliksi tehokkaan vaalitoiminnan.

Liittokokoukset on vuodesta 1926 lähtien pidetty kesäisin Helsingissä.

Liittotoimikunnan puheenjohtajana on koko tämän toimintakauden ollut Axel Ahlström, sihteerinä ja rahastonhoitajana on toiminut Julius Sundberg. Toimikunnan muina jäseninä ovat koko ajan olleet

Anna Wiik, Aina Pettersson, K. A. Fagerholm ja Alfr. Lindroos sekä vv. 1926—27 Alb. Ingman, vv. 1928—29 Fritjof Sundqvist ja vv. 1929—30 Gunnar Andersson; varajäseninä ovat olleet Fr. Sundqvist (1926—27 ja 1929—30), Elis Ahlbom (1926—27), Osvald Fager (1926—28), Hannes Stolt (1927—28), Karl Henriksson (1927—30), Alb. Ingman (1928—30) ja Cay Sundström (1928—29). Puoluesääntöjen mukaan on liitto oikeutettu valitsemaan puoluetoimikuntaan yhden edustajan. Viime puoluekokoukseen saakka oli liiton edustajana puoluetoimikunnassa Julius Sundberg ja sen jälkeen on edustajana ollut Axel Ahlström. Puolueen ruotsalaisena piirijärjestönä on liitto ollut edustettuna myös puolueuuvostossa. Vakinaisena edustajana neuvostossa on ollut Anna Wiik ja varalta Alb. Karlsson Pietarsaaresta.

Liiton tulot ja menot ovat eri vuosina olleet seuraavat:

V. 1926.

Tulot.....	30,558:38
Menot.....	27,896:42
Säästö.....	2,661:96
	Smk. 30,558:38

V. 1927.

Tulot.....	48,767:02
Menot.....	45,241:55
Säästö.....	<u>3,525:47</u>
	Smk, 48,767:02

V. 1928.

Tulot.....	26,600:42
Menot.....	20,592: 55
Säästö.....	6,007:87
	Smk. 26,600:42

Tiliasema 31. 12. —28.*Debet:*

Kulunkitili.....	4,165:40
Palkkitili.....	7,200: —
Agitatitili.....	<u>3,544:50</u>
	14,909: 90
Pääomatili.....	2,565: 98
	Smk. 17,475: 88

Kredit:

Jäsenmaksujentili.....	5,527: —
Korkotili.....	283: 58
Avustustili.....	8,687:45
Kirjallisuustili.....	116: —
Kyrksläatts Södra Arbetarförenmg.....	2,861:85
	Smk. 17,475

Tasetili.*Debet:*

Kassatili.....	6,007:87
Pankkitili.....	3,691:40
	Smk. 9,699:27

Kredit:

Pääomatili.....	9,699:27
	Smk. 9,699: 27

SUOMEN RUOTSALAISEN TYOVAENLIITON TOIMIKUNTA.

Axel Ahlström
puheenjohtaja

Julius Sundberg
sihteeri

(Kuopion läänin länt. vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön toimintakertomusta ei ole saatu.)

Kuopion 1. läntisen vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön toiminta 1. 8. 25. — 30. 6. 29.

Yleiskatsaus.

Kuopion läänin läntinen vaalipiiri on eräs niistä piireistä, jotka ankarimmin joutuivat kärsimään kommunistisesta hajoitustyöstä. Kommunistit aikoinaan valtasivat suurimman osan piirin järjestöistä taloineen y.m. omaisuuksineen ja myöskin piirilehden. Vähitellen kehitys kuitenkin on käynyt parempaan suuntaan, mikä lähinnä on ilmennyt siinä, että aikoinaan eronneita yhdistyksiä jatkuvasti on liittynyt takaisin piirijärjestöön tai on perustettu kokonaan uusia yhdistyksiä, piirijärjestön jäsenmäärä ja puolueemme äänestäjämäärä ovat säännöllisesti, joskin hitaasti koonneet ja käsitykset yleensä vakaantuneet. Yhdistysten sisäinen elämä niinikään on vilkastunut ja niiden toimintakuntoisuus kasvanut. Useat yhdistykset ovat joko rakentaneet uuden talon tai huomattavasti laajentaneet ja kunnostaneet entistä taloansa, toimeenpanneet arpajaisia rahavarojensa kartuttamiseksi j.n.e. Tämä kehitys ilmeisesti olisi voinut käydä nopeammin ja tuottaa suurempiakin näkyviä tuloksia, jos piirijärjestöllä olisi ollut mahdollisuus voimakkaamman herätys- ja valistustyön avulla tätä kehitystä jouduttaa. Varojen, työvoimien ja oman piirilehden puute kuitenkin ovat asettaneet työlle vissin rajan, jota hyvästä tahdosta huolimatta ei ole voitu ylittää.

Valistustyö.

Edellä on jo viitattu rajoitettuihin mahdollisuuksiin tässä suhteessa. Piirijärjestön palveluksessa on ollut ainoastaan yksi vakinainen toimitsija, piirisihteeri, jonka tehtäviin on kuulunut sekä piiritoimiston juoksevien asioiden hoitaminen että valistustyö piirissä. Piirisihteerin ollessa eduskuntatyön vuoksi estettynä tointaan hoitamasta on juoksevien asioiden hoitamisesta huolehtinut sijainen sivutyönä muun työn ohella. Piirisihteeri on suorittanut yhtäjaksoisia luentomatkoja eri vuodenaikoina sekä tehnyt tilapäisiä puhujamatkoja yhdistysten tilaisuuksiin tarpeen mukaan. Lisäksi on vuosittain saatu sos.-dem. puoluetoimikunnan, työläisnaisliiton ja raittiusliiton kustantamana luennoitsijoita, samoin Työväen Sivistysliiton kustantamia luentoja

tai kursseja. Piiritoimikunnan jäsenet ja erinäiset puoluetoverit ovat niinkään esiintyneet tilapäispuhujina eri tilaisuuksissa. Kesäisin piiritoimikunta on järjestänyt useampia ohjelmallisia valistusiltamia piirin eri osiin. Eri vuosina pidetyt puheet tai luennot ja likimääräiset kuulijain luvut selviävät seuraavasta:

Vuosi	Puhetta	Kuulijoita
1925.....	130	6,570
1926.....	218	10,650
1927.....	188	9,400
1928.....	94	4,750
1929.....	151	6,100

T.S.L:n opinto-johtajakurssit pidettiin v. 1925 alkupuoliskolla Kuopiossa, ollen varsinaisia osanottajia 17. Samoin pidettiin v. 1927 opintojohtajakurssit Iisalmessa, jossa myöskin osanottajia oli 17. Viimeksimainittujen kurssien yhteydessä pidettiin myös yleisiä luentoja 14 yhteensä 665 kuulijalle. — Kursseilla ja niiden yhteydessä pidetyt luennot eivät sisälly ylempänä oleviin lukuihin.

Piirijuhlia ja piiritoimikunnan iltamia on järjestetty seuraavasti: V. 1925 yhteensä 9, v. 1926 1, v. 1927 4, v. 1928 5 ja v. 1929 6. Useimpiin näistä tilaisuuksista ohjelma on järjestetty kokonaan piiritoimikunnan toimesta sekä koetettu se saada mahdollisimman arvokkaaksi ja kaikinpuolin esikuvalliseksi. Tästä syystä ja piirin laajuudesta johtuvien pitkien matkojen vuoksi iltamat ovat yleensä muodostuneet rahallisesti heikkotuottoisiksi, mutta niiden valistuksellinen merkitys siitä huolimatta on ollut ilmeinen.

V. 1925 piirikokouksen päätöksen mukaan olisi piirissä toimeenpantujen vappujuhlien puhdas tulo luovutettava piirijärjestön vaali- ja valistusrahastoon, mutta tätä päätöstä, vuosittain uudistetuista huomautuksista huolimatta, vain aniharvat yhdistykset noudattavat, joten rahallinen tulos siitä on ollut varsin vähäinen.

Jäsenhankintaviikot.

V. 1926 jäsenhankintaviikolla järjestettiin piirissä 27 paikkakunnalla yhteensä 28 vastaanottojuhlaa ja 8 vastaanottokokousta, joissa yleisöä oli 2,684 henkilöä. Jäsenten kerääjiä toimi 65. Piiritoimikunta välitti yhdistyksille puoluetoimistosta saamansa aineiston sekä lähetti mahdollisuuden mukaan puhujia näihin juhliin. Uusia jäseniä liittyi jäsenhankintaviikon aikana eri yhdistyksiin yhteensä 379. Useat yhdistykset lausuiivat toivomuksenaan, että näitä viikkoja uudelleen-

kin järjestettäisiin. — V. 1928 jäsenhankintaviikko uudelleen järjestettiin, mutta osoittautui sen toimeenpano järjestöissä edellistä laimeammaksi. Uusia jäseniä liittyi tällöin yhdistyksiin 83.

Jäsenmäärä.

Veroa maksaneiden yhdistysten luku ja niiden yhteinen jäsenmäärä kertomuskauden aikana on vaihdellut seuraavasti:

Vuosi	Jäsenmäärä		Yhdistyksiä
	30/ le	31/ /12	
1925	696	718	49
1926	794	1,004	50
1927	951	883	50
1928	866	968	50
1929	1,088	—	52

Kun v. 1929 on useita yhdistyksiä herätetty henkiin ja ne ovat ryhtyneet toimimaan, voidaan päätellä, että jäsenmäärä mainitun vuoden lopussa todennäköisesti tulee ylittämään 1,200 jäsentä. — Jäsenmäärän hidasta nousua arvostellessa on syytä muistaa, että muiden tekijöiden ohella sitä tuntuvasti hidastuttaa myöskin korkea (24 mk. jäseneltä vuodessa) vakinainen pöörivero.

Eduskuntavaalit.

Varojen vähyyden vuoksi ei v. 1927 vaaleissa voitu ryhtyä mihinkään repäisevämpään vaahagitatiotyöhön, vaan oli se suoritettava piirin muulle toiminnalle ominaisin vähäisin mittasuhtein. »Punaista autoa» t.m.s. erikoisvälineitä ei voitu lainkaan järjestää, ei myöskään kustantaa omaa vaalikirjallisuutta tai lentolehtistä, puhujavoimiakin oli vähän käytettävänä. Tehokkaimpana valistusvälineenä käytettiin Vapaus-lehden vapaakappaleita, joita 3 viikon aikana lähetettiin n. 6,000 henkiölle kautta koko piirin. Sos.-dem. valitsijayhdistyksiä muodostettiin 17, jotka kaikki olivat vaaliliitossa. Puheita pitivät A. Valta 30, A. Paasonen 22, T. Nuutinen 21, Kalle Valta 21, H. Tirkkonen 14, Maria Paaso 14, V. Rutanen 10, N. R. av Ursin 5, R. Itkonen 4 ja Taavetti Valta 4. Sos.-dem. puolueen äänimäärä oli 9,524, tehden lisäys 1,100 edellisiin vaaleihin verrattuna. Edistyspuolue menetti ainoan paikkansa sosialidemokraateille, jotka nyt saivat valituksi 3 edustajaa.

V. 1929 vaaleihin jouduttiin äkkiarvaamatta ja edellistekin heikommin varustettuina. Sos.-dem. valitsijayhdistyksiä muodostettiin

nyt 18 ja niiden ehdokkaat velvoitettiin suorittamaan 2-viikkoinen puhujamatka kukin, mutta vain muutamat näistä olivat tilaisuudessa tuon velvoituksen täyttämään. Erityisesti palkattuja vaalipuhujia ei myöskään ollut. Vapaus-lehteä levitettiin ilmaiseksi 2 viikon aikana n. 4,600 henkilölle. Sosialidemokraatit saivat vaaleissa 9,722 ääntä, mutta menettivät yhden paikan maalaisliitolle, joten valituksi tuli 2 sos.-dem. edustajaa.

Kunnallisvaalit.

Kertomuskauden aikana on toimitettu kahdet kunnallisvaalit, vuosina 1925 ja 1928. Vaalitoiminta ja agitatiotyö sitä varten on suoritettu yleensä kullakin paikkakunnalla omin voimin. Kunnallisvaaleihin nähden on piirissä ollut havaittavissa sama kehitys kuin muusakin piirin työväen toiminnassa, sosialidemokratia voittaa uutta alaa vallaten paikkoja kommunisteilta ja työskentely käy itsenäiseksi sekä määrätietoiseksi. Useissa kunnissa, joissa aikaisemmin sosialidemokraatit ja kommunistit kävivät yhdessä vaaliin, ryhtyivät sosialidemokraatit v. 1928 itsenäiseen vaalitoimintaan ja hyvin tuloksin. Sosialidemokratia viimeksimainituissa vaaleissa eteni pitkin linjaa, vallaten uusia valtuustopaikkoja ja saavuttaen muutamilla paikkakunnilla, kuten esim. Varkaudessa ja Maaningalla, loistavia voittojakin.

Sos.-dem. kunnallismiesten neuvottelukokous pidettiin Kuopiossa 14. 10. —28 ja oli siihen saapunut maaseudulta 17 osanottajaa. Puolue-toimikuntaa edusti kokouksessa puoluesihteeri Wiik. Kokouksessa hyväksyttiin päätöslauselmat sos.-dem. valtuustoryhmien toiminnan järjestämisestä, palkkatyöväen ja pienviljelijäin keskinäisistä suhteista, uusista verolakiesityksistä, maaseudun asunto-olojen parantamisesta ja kuntain tehtävistä raittiustilanteen parantamiseksi.

Vähävaraisten veronmaksajain kokous pidettiin Kuopiossa 21. 11. —26. Kokouksessa oli saapuvilla 40 edustajaa eri paikkakunnilta ja lisäksi asianharrastajia eli yhteensä 62 henkilöä. Puolue-toimikunnan edustajana tohtori Helo. Kokouksessa hyväksyttiin verotuslainsäädännön muuttamiseen tähtäävä päätöslauselma sekä valittiin 5-henkinen lähetystö esittämään läänin maaherralle kokouksen toivomukset maatalouskiinteistöjen verotusperusteihin nähden.

Piirikokoukset.

Piirikokoukset on pidetty vuosittain huhti-toukokuun aikana Kuopiossa. Edustajain valintaperusteena säännöllisesti on ollut 1

edustaja kutakin jäsenmäärän alkavaa 100-lukua kohti. Järjestöjen valtuuttamia edustajia on kokouksissa ollut seuraavasti: v. 1926 14, 1927 17, 1928 20 ja 1929 23 edustajaa. Sääntömääräisten asioiden lisäksi käsitellyistä asioista mainittakoon seuraavat:

V. 1926 päätös toimenpiteistä oman piirilehden aikaansaamiseksi, samoin raittiustilanteen parantamiseksi;

V. 1927 hyväksytty ohjesääntö työväen kunnallista toimintaa varten;

V. 1928 päätöslauselma, jonka mukaan kunnallisvaaleissa yleensä on pyrittävä perustamaan puhtaita sos.-dem. valitsijayhdistyksiä ja vaaliliittoja; jos kuitenkin paikalliset olot jossakin vaativat vaaliliiton muodostamista toisen työväkeä edustavan puolueen kanssa, on yleis-ehdokkaana oleva sosialidemokraatti;

V. 1929 piirikokouksen päätöslauselma, joka koskee valtuustojen suhdetta raittiusmäärärahoihin.

Piirijärjestön talousasema.

Piirijärjestön taloudellinen asema selviää seuraavasta tulojen ja menojen sekä varojen ja velkojen loppusummien yhdistelmästä:

Vuosi	Tulot	Menot	Varat	Velat
1925.....	49,444:78	35,879:05	10,396:03	487:—
1926.....	34,323:56	42,678:75	3,530:09	6,256:25
1927.....	50,019:64	45,329:88	10,731:10	8,767:50
1928.....	34,375:40	33,748:—	8,345:50	5,754:10

V. 1925 toimeenpantiin piirijärjestön arpajaiset, joiden tuottama, ylijäämä hetkeksi paransi tiliaseman ja lisäsi toimintamahdollisuuksia. Nyt on taasen käynnissä arpajaiset, mutta niiden tulos on vielä kokonaan tuntematon.

Piiritoimikunta.

V. 1925 ovat piiritoimikuntaan kuuluneet: T. Nuutinen puheenjohtajana, K. Ukkonen, A. Valta vanhempi, A. Leinonen, H. Tirkkonen, P. J. Häkkinen ja M. Soininen sekä varajäseninä T. Leinonen, Martta Valta ja A. Voutilainen.

V. 1926: T. Nuutinen puheenjoht., P. Aakula, P. J. Häkkinen, A. Leinonen, M. Soininen, K. Ukkonen ja Tilda Helve sekä varajäseninä A. Valta vanhempi, piirisihteeri A. Valta ja H. Tirkkonen.

V. 1927: T. Nuutinen puheenjoht., K. Ukkonen, A. Valta vanhempi, P. J. Häkkinen, A. Leinonen, M. Soininen ja A. Helin sekä varajäseninä E. Karhunen, A. Voutilainen ja E. Hirvonen.

V. 1928: T. Nuutinen puheenjoht., P. Kemppi, A. Valtavanhempi, K. Ukkonen, Tilda Helve, Martta Valta ja A. Helin sekä varajäseninä M. Soininen, A. Leinonen ja E. Karhunen.

V. 1929: T. Nuutinen puheenjoht., Tilda Helve, K. Ukkonen, P. Kemppi, A. Valta vanhempi, Martta Valta ja Y. Nurmi sekä varajäseninä M. Soininen, O. Nurro ja A. Helin. — Kemppi erosi piiritöimikunnan jäsenyydestä kesällä 1929 paikkakunnalta posimuuton vuoksi. Kuoleman kautta ovat yllämainituista joukostamme poistuneet P. Aakula, A. Leinonen ja T. Leinonen.

Piirisihteerinä on v. sta 1922 alkaen toiminut A. Valta. Eduskunnan koossaollessa on piirisihteerin tointa sijaisena muun työn ohella hoitanut talvella 1927—1928 K. Ukkonen ja talvella 1928—29 P. Kemppi. — Valta erosi piirisihteerin toimesta marraskuun 1 p:nä 1929 ja hoitaa tointa nykyisin K. Ukkonen.

Piirijärjestön edustajana puolueuuevostossa oli v. 1925 varsinaisena K. Ukkonen ja varajäsenenä H. Reinikainen sekä v. sta 1926 alkaen varsinaisena Kalle Valta ja varajäsenenä A. Valta.

KUOPION L. LÄNT. VAALIPiIRIN SOS.-DEM. PiIRITöIMIKUNTA.

• A. Valta.

KERTOMUS

SOS.-DEM. PUOLUETOIMIKUNNAN TOIMINNASTA

1.7.1929-31.12.1929

HELSINKI 1930
TYÖVÄEN KIRJAPAINO

KERTOMUS

Sos.-dem. Puoluetoimikunnan toiminnasta

1. 7. 1929—31. 12. 1929.

Sen jälkeen, kun heinäkuun alussa oli selviydytty eduskuntavaaleista, kiinnitti puoluetoimikunta huomionsa pääasiassa vuoden 1930 alussa kokoontuvan puoluekokouksen valmisteluihin. Niihin onkin vuoden 1929 jälkipuolisko suurin piirtein katsoen kulunut.

Vuoden lopulla kävi sisäpoliittinen tilanne varsin kriittilliseksi. Puoluetoimikunta seurasi tarkoin tilanteen kehittymistä ja harkitsi niitä toimenpiteitä, joihin tilanteen selvittämiseksi olisi ollut syytä ryhtyä.

Puolueen järjestötoiminta.

Puoluetoimitsijain luento- ja opastuskurssit järjestettiin Helsinkiin syyskuun 8—11 päivien välisenä aikana. Vakinaisia osanottajia oli 40 henkeä, tilapäiskuuntelijain lukumäärä vaihteli 20:sta 40 henkilöön. Esitettiin 8 alustusta ja niiden lisäksi piirisihteerien selostukset vaalitoiminnasta. Keskusteluun käytettiin 16 tuntia. Kurssien lomassa tehtiin retkeilyjä ja käytiin erinäisissä suuremmissa liikelaitoksissa. Kurseista aiheutui puolueelle Smk. 2,948: 50 suuruinen menoerä.

Suullinen valistustyö. — Puolueen yleisluennoitsija Otto Toivonen on syyskauden kuluessa ollut eri piirijärjestöjen käytettävissä seuraavasti: 16. 9.—30. 9. Turun läänin pohj. vaalipiirissä, 3. 10.—11. 10. Vaasan 1. it. vaalipiirissä, 12. 10.—21. 10. Mikkelin 1. vaalipiirissä, 24. 10.—3. 11. Hämeen 1. pohj. vaalipiirissä, 7. 11.—18. 11. Viipurin 1. it. vaalipiirissä, 21. 11.—23. 11. Vaasan 1. yhdistyneissä piireissä, 24. 11.—10. 12. Kuopion 1. länt. vaalipiirissä ja 15. 12.—22. 12. Hämeen 1. etel. vaalipiirissä.

Paitsi kirjeellisesti harjoitettua neuvontatyötä on toimitsija J. E. Janatuinen myöskin tämän toimikauden aikana käynyt, etupäässä sunnuntaisin, luennoimassa eri puolilla maata puoluejärjestöjen toi-

meenpanemilla kursseilla kunnallisista kysymyksistä-. Tänä aikana hän on 8 paikassa pitänyt yhteensä 37 luentoa; kuulijain yhteinen lukumäärä on ollut 1,616 eli siis keskimäärin noin 44 kuulijaa luentoa kohden.

Työväentalojen käyttö. — Marraskuun alussa käsitteli puoluetoimikunta Kuopion 1. it. vaalipiirin piiritoimikunnan esityksestä kysymystä työväentalojen luovuttamisesta ammatillisten järjestöjen käytettäväksi. Kun kysymys, hajaannuksen tapahduttua ammatillisessa liikkeessä, oli saanut laajemman kantavuuden, julkaisi puoluetoimikunta puoluelehdissä tiedonannon, jossa puoluejärjestöille annettiin eräitä yleisiä ohjeita huoneistojen vuokraamisesta sivullisille. Samassa tiedonannossa kehoitti puoluetoimikunta järjestöjä auliisti varaamaan puoluetamme lähellä oleville järjestöille mahdollisuuksia toimia niiden huoneistoissa. Sitä paitsi lähetettiin piiritoimikunnille kiertokirje, jossa näitä kehoitettiin antamaan tarkempia ohjeita alaisilleen osastoille siitä, miten huoneistojen vuokraamisessa ammatillisille järjestöille on meneteltävä.

Puoluejärjestöjen arkistot. — Järjestösihteerin esityksestä on puoluetoimikunta päättänyt toimituttaa puoluejärjestöjen arkistojen yleisen tarkastuksen ja hyväksynyt tässä tarkoituksessa yksityiskohtaisen suunnitelman.

Sos.-dem. Pienviljelysneuvottelukunta ehdotti puoluetoimikunnalle, että ryhdyttäisiin vuosittain toimeenpanemaan lyhytaikaisia maatalouskursseja piirisihteereille ja muille puoluetoimitsijoille, että ryhdyttäisiin toimenpiteisiin pienviljelyksen talousopin ja pienviljelys politiikan saamiseksi Työväen Akatemian opetusohjelmaan sekä että sos.-dem. eduskuntaryhmän taholta koetettaisiin saada Työväen Akatemian valtioapu siinä määrin koroitetuksi, että edellämäinnittujen oppiaineiden ottaminen opetusohjelmaan kävisi mahdolliseksi. Puoluetoimikunta päätti periaatteessa hyväksyä ensinmainitut näkökohdat huomioonotettaviksi vastedes kursseja puoluetoimitsijoille järjestettäessä ja pyysi maataloudellisten kysymysten ottamisesta Työväen Akatemian opetusohjelmaan opiston johtajan lausuntoa. Asia on vielä valmisteltavana.

Julistukset. • — Paitsi kansanvaltaa vastaan tähdättyjen hommien johdosta annettua julistusta, julkaisi puoluetoimikunta joulukuun lopussa uuden vuoden tervehdyksensä puoluejärjestöille, niiden jäsenille ja puolueen kannattajille, kehoittaen erikoisesti toimimaan puoluelehtiemme levittämiseksi.

Piirisihteerit. — Elokuussa sai puoluetoimikunta Kuopion 1. it. vaalipiirin piiritoimikunnalta ilmoituksen, että avoinna olleeseen piirisihteerin toimeen oli valittu Samuli Tervo.

Yhdistysten taloudelliset asiat.

Yhdistysten laina-asiat. — Tehdyn esityksen perusteella on puolue-toimikunta puolestaan suositellut Kansa-yhtiölle, että *Pitkänr annan ty.ile* myönnettäisiin mahdollisimman suuri kiinnelaina, jotta yhdistys saisi raha-asiansa vakautetuiksi, sekä päättänyt esittää puoluekokoukselle, että puolue menisi yhdistyksen puolesta takaukseen 250,000 markan suuruudesta lainasta. — *Kunnasniemen ty:n* raha-asiaain järjes-tämiseksi on puoluetoimikunta myöntänyt Kuopion 1. it. vaalipiirin piiritoimikunnalle 4,500 markan suuruisen lainan, josta on vuosittain suoritettava takaisin vähintään 1,000 markkaa, mikä määrä vähenne-tään piirille myönnettävästä avustuksesta.

Lakkautuneiden yhdistysten omaisuus. — Puoluetoimikunta on päättänyt puoltaa toimintansa lopettaneen *Kannonkosken ty:n* varo-jen siirtämistä paikkakunnalle perustetulle uudelle puolueosastolle. — Viipurin läänin it. vaalipiirin piiritoimikunnalle on puoluetoimikunta antanut valtakirjan toimintansa lopettaneen/owteZäw *ty:n* omaisuuden puolueen haltuun ottamiseksi. Yhdistyksen irtaimen omaisuuden on puoluetoimikunta toistaiseksi luovuttanut lainaksi *Raivion ty.ile*. — V. 1926 lakkautetun *Rautalammin Kiesimän ty.n* tontin on puolue-toimikunta ottanut huostaansa ja suorittanut pesähoitajalle selvitys-kuluja Smk. 878: 90. Lainhuudatuksen saamiseksi tontille on myös ryhdytty toimenpiteisiin. — Hämeen 1. etel. vaalipiirin piiritoimikun-nan esityksestä on puoluetoimikunta päättänyt ehdottaa, että toi-mintansa lopettaneen *Hikiän ty.n* omaisuus Smk. 161: — luovutetta-iin paikkakunnalle perustetulle uudelle puolueosastolle.

Puoluelehdet.

Uuden Ajan päätoimittajaksi valitsi lehden hallinto kesäkuun lopulla, senj aikeen kun toimittaja A. Aaltonen oli hakemuksensa peruuttanut, toimittaja H. Varjolan Sortavalasta.

J järjestötoiminta-lehteä ilmestyi vuoden 1929 jälkipuoliskolla 4 numeroa, siis yhteensä vuoden 1929 aikana 10 numeroa.

Etelä-Pohjanmaan piirilehtihanke. — Kun Etelä-Pohjanmaalla oli herännyt ajatus oman piirilehden perustamisesta Vaasan 1. yhdisty-neiden piirien tarvetta varten, päätti puoluetoimikunta joulukuun 5 päivänä pitämässään kokouksessa antaa hankkeesta tällä kertaa epä-pään lausunnon, koska lehden kannattavuudesta ei näyttänyt ole-van varmuutta ja vallinneen vaikean rahallisen tilanteen vuoksi edellytykset tällaisen lehden perustamiseen olivat vieläkin rajoite-tummat Asianomaisia kehoitettiin siirtämään, hankkeen toteutta-minen tuonemmaksi.

Valtiollinen tilanne.

Sisäpoliittinen tilanne alkoi Lapuan tapausten jälkeen seuranneiden »kansalaiskokousten» sekä eduskuntaa ja hallitusta vastaan muutenkin harjoitetun ulkoparlamenttaarisen toiminnan vuoksi marraskuun lopulla käydä kireäksi ja fascistinen liikehtiminen näytti uhkaavalta. Puoluesihteri tiedotti jatkuvasti tilanteen kehittymisestä puoluelehtien toimituksille. Myöhemmin lähetettiin seikkaperäinen selostus tapahtumista myöskin piiritoimikunnille ja puolueuuvoston jäsenille. Puoluesihterin esityksestä käsitteli puoluetoimikunta joulukuun 3 ja 5 päivinä kysymystä erikoisen julistuksen antamisesta fascismivaaran johdosta. Tällainen julistus annettiin sitten yhdessä eduskuntaryhmän valmistusvaliokunnan kanssa.

Yhdistyslain muuttaminen. — Joulukuun 19 päivänä käsitellessään valtiollisen tilanteen kehittymistä totesi puoluetoimikunta, että joukko eduskuntaryhmän jäseniä oli menettellyllään yhdistyslain käsittelyssä saattanut ryhmän vaikeaan asemaan. Puoluetoimikunta päätti vakavasti kehoittaa eduskuntaryhmää huolehtimaan siitä, että sen kaikki jäsenet, mikäli heillä ei ole laillista estettä, olisivat saapuvilla eduskunnan seuraavana päivänä pidettävässä istunnossa, jossa laki tulisi kolmanteen käsittelyyn, ja että ryhmän kaikki jäsenet ryhmän päätöksen mukaisesti äänestäisivät yhdistyslain muuttamista vastaan. Puoluetoimikunnassa keskusteltiin myöskin siitä, olisiko ryhmää kehoitettava siinä tapauksessa, että laki tulisi kaikesta huolimatta hyväksytyksi, äänestämään sen yli vaalien, mutta tuli puoluetoimikunta siihen tulokseen, että sellaista kehoitusta ei olisi ryhmälle annettava, kahden jäsenen ollessa sitä mieltä, että sellainen kehoitus oli ryhmälle annettava.

Kansainväliset asiat.

Sen johdosta, että *Liettuassa* oli heinäkuun lopulla tuomittu sota-oikeudessa 14 sosialidemokraattista johtohenkilöä, heidän joukossaan myös puoluesihteri Galinis, kuolemaan, joka tuomio sittemmin muutettiin elinkautiseksi kuritushuonerangaistukseksi, lähetti puoluetoimikunta *Liettuan* hallitukselle vastalause sähkösanoman vaatien tuomittujen vapauttamista.

Heinäkuun alkupuolella kävi maassamme parikymmentä *saksalaista* puoluetoveria, joiden kestitykseen puoluetoimikunta myönsi 300 markkaa.

Sos. Työväen-Internationaalin toimeenpanevan valiokunnan kokouksessa, joka heinäkuun 27—28 p:nä pidettiin Ziirichissä, edusti puoluettamme K. H. Wiik.

Sekalaisia asioita.

Virkamiesten palkkalaki. — Kun sos.-dem. eduskuntaryhmän puheenjohtaja K. Harvala pyysi puoluetoimikuntaa lausumaan mieliteensä eduskunnassa käsiteltävänä olleesta virkamiesten palkkalakiesityksestä, käsitteli puoluetoimikunta kysymystä kokouksessaan marraskuun 20 päivänä. Puoluetoimikunnan jäsenten enemmistö oli lain hylkäämisen kannalla.

Eräs kantelu. — Tov. J. Tuomikosken ilmoitettua puoluetoimikunnalle epäilevänsä, että Kurikan ty:ssä olisi puoluekokousedustajam vaalissa tapahtunut virheellisyyksiä, hankki puoluetoimikunta asiasta sekä piiritoimikunnan että Kurikan ty:n selitykset. Saatuaan mainitut selitykset, totesi puoluetoimikunta kantelun muussa suhteessa aiheettomaksi, paitsi siinä, että Kurikan ty:ssä oli äänestystä toimitettaessa tehty äänioikeuden käyttämisestä merkintä vain jäsenluetteloon eikä jäsenkirjaan, kuten puoluesäännöt edellyttävät, mutta kun tämän virheen ei oltu todettu vaikuttaneen vaalin tulokseen, ei kantelu antanut puoluetoimikunnan puolelta aihetta toimenpiteisiin.

Kansanvallan johtokunta. — Kun johtokunnan varajäsen Hannes Ryömä oli pyytänyt vapautusta toimestaan, valittiin ylimääräisessä yhtiökokouksessa syyskuun 12 p:nä hänen tilalleen Matti Turkia.

Ammatillisten järjestöjen valtuuskunta. — Puoluetoimikunta on periaatteessa hyväksynyt sos.-dem. ammattiyhdistysväen toiminnan rahoittamissuunnitelman ja vuokrannut valtuuskunnan tarkoituksiin kahden huoneen huoneiston.

Tov. /*. W. Kedon* ilmoitettua puoluetoimikunnalle, että hallitus aikoi nimittää hänet varajäseneksi Suomen *Kansainliiton valtuuskuntaan*, ilmoitti puoluetoimikunta hänelle, ettei sillä ollut mitään tätä nimitystä vastaan.

Kunnianosoituksia. — Näsijärven onnettomuudessa syyskuun 7 p:nä surmansa saaneiden kansanedustaja *Ida Vihurin* ja luennoitsija *Kalle Suotaalan* omaisille sekä Hämeen 1. pohj. vaalipiirin piiritoimikunnalle lähetti puoluetoimikunta osanottokirjelmän. *Ida Vihuri-vainajan* hautajaistilaisuudessa syyskuun 22 p:nä edusti puoluetoimikuntaa Matti Paasivuori. Vihurin muistoksi perustettuun rahastoon luovutti puoluetoimikunta 500 markkaa.

Puoluetoimikunnan varajäsenen *Hilda Seppälän* täyttäessä heinäkuun 12 p:nä 50 vuotta veivät puoluetoimikunnan puheenjohtaja ja puoluesihteerit hänelle puoluetoimikunnan onnittelet sekä kukkamaljakon.

Amerikkalaisen toverilehden »*Raivaajan*» täyttäessä lokakuun 10 p:nä 25 vuotta lähetti puoluetoimikunta lehdelle onnittelusähkösanoman.

Saksalaisen puoluetoverin *Ed. Bernsteinin* 80-vuotispäivän johdosta tammikuun 6 päivänä **1930** lähetti puoluetoimikunta hänelle suomenkielisen kirjallisen onnittelun sekä saksankielisen käännöksen siitä.

Solinin hautapatsas. — Eetu Salinin hautapatsaan valmistamisen on puoluetoimikunta antanut tamperelaiselle liikkeelle Oy. Kivelle 8,500 markan hinnasta, johon sisältyy maksu myöskin reunakivistä.

Puolueneuvosto.

Kun sellaisia kysymyksiä, joiden käsittelyä varten puolueneuvosto olisi ollut välttämättä kutsuttava syksyllä koolle, ei ilmaantunut, tiedusteli puoluetoimikunta kirjeellisesti neuvoston jäsenten mieltä pidettävästä, olisiko kokous kuitenkin syksyllä pidettävä. Kun saapuneista vastauksista kävi ilmi, että vain yksi neuvoston jäsen halusi kokouksen pidettäväksi, ei neuvostoa kutsuttu syksyllä koolle. Syksyllä teki puoluetoimikunta neuvoston jäsenille kirjallisen esityksen, että puoluekokousedustajani vaalissa käytettäisiin samaa vaaliperustetta, jonka vuoden **1922** puoluekokous hyväksyi. Neuvosto hyväksyi tämän ehdotuksen. Niinikään hyväksyi neuvosto puoluekokouksen lausuman toivomuksen mukaisesti, että vuoden 1930 puoluekokous pidetään Helsingissä.

Puoluetoimikunta.

Vuoden 1929 jälkipuoliskolla on puoluetoimikunta kokoontunut **21** kertaa ja pöytäkirjoihin on näistä kokouksista merkitty **144** pykälää. Puoluetoimikunnan jäsenet ja varajäsenet ovat ottaneet kokouksiin osaa seuraavasti: Paasivuori ja Wiik **19** kokoukseen, Swentor-zetski 18, Helo 17, Hupli 16, Ahlström ja Seppälä 15, Itkonen 13, Huotari 11, Puittinen ja Turkia 9 sekä Salovaara 7 kokoukseen. Järjestösihteeri Sallila on ollut saapuvilla 20 kokouksessa.

Puoluetoimikunnan puheenjohtaja Matti Paasivuori on puoluetoimikunnan pyynnöstä syyskuun 16 päivästä alkaen ollut päivittäin noin tunnin ajan puoluetoimistossa niiden puoluetovereiden tavattavissa, jotka käyvät puoluetoimistossa asioitaan toimittamassa. Tällöin on puheenjohtaja myös joutunut entistä läheisemmin seuraamaan puoluetoimiston työtä.

Sos.-dem. Puolueen tilinpäätös vuodelta 1929.

Tulostase.

Menot:

Kulunkitili.....	38,267:95
Yleinen palkkatili.....	205,216:75
Agit.- ja Matkakustannustentili.....	62,398: 50
Avustusten tili.....	149,600: —
Vaalikustannustentili.....	191,799: 95
Kansainvälinen tili.....	42,767:70
Puolueneuvoston tili.....	5,003: —
Pienvilj. Neuvottelukunnan tili.....	8,056: —
Käyttövarojen tili.....	10,241: —
Työväen Arkiston tili.....	38,012:20
Järjestöjen neuvontatili.....	359: 25
	751,722: 30
Omaisuu den lisäys.....	73,206: 98
	Smk. 824,929:28

Tulot:

Puolueverojen tili.....	154,564: —
Ylimääräisten verojen tili.....	830: —
Yleinen Kustannustili.....	37,877: 15
Työväen Kalenterin tili.....	109,072:20
Kevättervehdyksen tili.....	14,291: 15
Vappumerkin tili.....	39,121:70
Välitystili.....	3,580:85
Kiinteimistön hoitotili.....	177,143:30
Tietotoimiston tili.....	338: 15
Korkotili.....	56,640:83
Vaalirahaston tili.....	56,418:30
Kansanvallan voittovarojen tili.....	70,000: —
Työväen Sanomalehti Oy:n tili.....	101,457:51
Poistettujen saatavien tili.....	2,250: —
Työväen talojen hoitotili.....	313: —
Poistojen tili.....	1,031: 14
	Smk. 824,929:28

Omaisuuatase.*Varat:*

Kassatili	39,888: 12
Pankkitili	28,359:69
Osakkeiden, tili	150,000: —
Kalustotili	100: —
Vieraiden Velkakirjojen tili	112,725:60
Eri-Henkilöiden tili	248,736:57
Kiinteistön tili	1,433,241:97
Työväen talojen tili	1,168: 55
Yleinen Kustannus tili	1: —
Välitystili	19,049: —
Työväen Kalenterin tili	45,000: —
Puoluekokouksen tili	57,130:45
Kansalaissodan Muistelmateoksen tili	1,900: —
	Smk. 2,137,300: 95

Velat:

Eri Henkilöiden tili	67,914: 83
Keskin. Henkivakuutusyht. Suomi	839,906: 60
Helsingin Työväen Säästöpankki	400,000: —
Vekselitili'	300,000: —
Kuolleiden yhdistysten tili	31,755: 12
Asiamiesten tili	12,259:13
Eetu Salinin hautapatsasrahasto	2,543:65
Muurm. Legional. Sivistysrahasto	6,429:05
Muurm. Legioonal. Avustusrahasto	7,961:57
	1,668,769: 95
Puhdas omaisuus	468,531: —
	Smk. 2,137,300: 95

Tilintarkastuslausunto.

Sosialidemokraattisen puolueen puoluekokouksen valitsemina tilintarkastajina olemme tarkastaneet sosialidemokraattisen puolue-toimiston tilit vuodelta 1929 sekä puolueen taloudenhoitoa samalta ajalta. Tässä tarkastuksessa olemme havainneet

- 1) että tilien avaus tilikauden alussa oli oikea;

2) että käteiskassa, jonka tänään laskimme, vastasi päivän rahatilin eroitusta;

3) että tulot ja menot olivat hyväksyttävien todisteiden mukaan oikein kirjatut;

4) että osakkeet ja muut arvopaperit oli otettu vakavaraisesti tilinpäätökseen;

5) että puolueen omistaman kiinteistön ja kaluston palovakuutukset ovat voimassa ja mielestämme riittävät; ja

6) että tilinpäätös on oikea.

Edellä sanotun perusteella ja kun hyväksyttyä menoarviota ei ole ylitetty ja kun kirjanpito on huolellisesti hoidettu, ehdotamme, että tilinpäätös vahvistettaisiin ja tilivelvollisille myönnettäisiin tili- ja vastuuvapaus vuodelta 1929.

Helsingissä 18 p:nä tammikuuta 1930.

Aatu Halme.

Tapani Uski

Olavi Puro.

